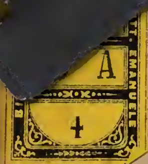

Poggio

A
4

CONSTI-TVTIONES IN DI-OECESANA SYNODO VVLA-DISLAVIENSI, PRAESIDENTE RE-VERENDISSIMO IN CHRISTO PATRE

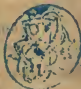
atque Domino, D. Stanislao Carncouio, Episcopo VVladislauiensi edita,

Sub Pontificatu S. D. N. PII PAPAE V. ad Sacrosanctæ Sedis Apostolicæ, & vniuersalis Ecclesiæ Romanæ gubernacula sedentis.

Cum Indice verborum & rerum locupletissimo.

Accesserunt Admonitiones quinque circa Sacramenta facienda, eodem Reuerendissimo D. Stanislao Carncouio Episcopo VVladislauiensi auctore: lucubratio pietatis & sanctitudinis plena, lectu cognituq́; dignissima.

Coloniæ, Apud Maternum Cholinum.
Anno M. D.LXXII.

IN ARMA REVEREN DISSIMI DOMINI D. STANIS- LAI CARNKOVVSKI DEI gratia Epiſcopus VVla- diſlauienſis.

Cui mitis claro proſtemmate traditur Agnus:
Mite Vir ingenium, mitis vt agnus, habet.
Hunc pius emeritum Præſul Carncouius Agnum
Geſtans, virtutis ſemina pulchra iacit.
Nam quod erat Sanctus Craci Staniſlaus in Vrbe:
Hoc Staniſlaus Cuiauienſis adeſt.
Ille Vigil ſacrum curabat Paſtor ouile:
Curat & hic veri Paſtor ouile DEI.

Simon Goritius.

PIVS PAPA V.

VENERABILI FRATRI STANISLAO EPIſcopo VVladiſlauienſi.

VEnerabilis frater, Salutē & apoſtolicā benedictionē. Spei, quā de te habuimꝰ, abs te ipſo tuæ adminiſtrationis initio gaudemus eſſe reſponsū. Quòd enim Synodū Diœceſanā celebrâſti, in qua curaſti, vt totus Clerus profeſſionē faceret fidei Catholicæ; quòd Seminariū ex decreto Tridētini Conc. inſtituiſti, & de mēſe tuę reditibꝰ dotaſti, in eo iecisti muneris tui pręclara admodū fundamēta. Ex iſtis porrò ꝑteritis officijs tuis in ſpē non dubiā venimus de futuris. Ad quę præſtāda nō egere te cohortatione cōfidimus. Sed tamē quia merita tua apud Deū creſcere cupimus, & exemplū tuū finitimis Epiſcopis ad imitandum propoſitum fore ſperamus: vt quanta maxima potes cura, & diligentia creditas tibi oues paſcere ac tueri, & eas, quæ aberrârūt, ad ouile Dominicum reducere ac ſa-

nare ſtudeas adhortamur. De ijs, quæ mandato tuo à nobis poſtulauit familiaris noſter Georgius Ticinius, quid tibi conceſſerimus, ex eius literis cognóſces. Confidere fraternitatem tuam volumus, nihil te vnquam fruſtrà à nobis deſideraturum: quod quidem ſaluo officio noſtro concedi poſſit. Datum Romæ apud Sanctum Petrum ſub annulo Piſcatoris, die XXII Maij. M. D. LXVIII. Pontificatus Noſtri Anno tertio.

Antonius Florebellus
Lauellinus.

PETRI

PETRI ROYZII MAVrei, Hispani, Regij Iuriſconſulti Carmen ad Staniſlaum Carncouium, Epiſcopum VVladiſlauienſem, Antiſtitem Religioſiſſimum.

Quin edis Canones tuos, perennes
Leges Cuiauiæ tuæ futuros?
Sancto flamine quos & architecto
Et doctore, tui gregis miniſtris,
Es nuper fabricatus & tuliſti,
Carncoui, decus inſulæ bicornis,
Splendor Pontificum, ſalusq́ Cleri.
Sydus Sarmatiæ tuæ decorum
Quin edis Canones tuos? regantur
Diuûm templa quibus, quibus ſacrorum
Præſes Presbyter excitus, relinquat,
Serpens exuuium velut ſenecta,
Vitæ dedecus & nefas prioris:
Et purus ſceleris ſit, atque putus.
Exemploq́ ſuo, tuoq́ ductu,
Leniq́ imperio, gregem palantem
Diſperſumq́, pedem referre notas
In caulas ſatagens volensq́ cogat.
Ceſſatum nimis eſt, grauis veterni
Lenta ſegnitie prioris æui.

Grassatus satis est Sathan superq́ʒ.
Pastoresq́ʒ gregesq́ʒ dißipauit
A Christi procul exciens ouili,
Carncoui, decus insulæ bicornis,
Septem fama recens trionis omnis
Festina, reuoca tuis statutis
Sanctè legibus, erutis decenter
Sanctorum è liquidis patrum fluentis.
Discat Præsule te, tuoq́ʒ ductu
Tota mente Deum sinuq́ʒ toto
Mundo quærere, grex tuus, relicto.

INDEX TITVLORVM QVI TRIBVS HIS PARTIBVS CONstitutionum VVladislauiensis Synodi continentur.

TITVLI PRIMAE partis.

De

TITVLI SECVNDAE partis.

TITVLI TERTIAE PARTIS.

STANISLAVS CARNCOVIVS DEI GRATIA VVLADISLAVIENSIS ET POMERANIAE EPISCOPVS

vniuerſo clero ſuo, à DEO PATRE & Domino noſtro, humanæque ſalutis auctore IESV CHRISTO gratiam & pacem.

N tanta rerum omnium conuerſione, quantam oculis ipſi noſtris cernimus, non rarò cogitatum eſt à nobis, quî tãdem factum ſit, vt hic eſſet in patria noſtra rerum ſtatus, quem nunc proh dolor, eſſe videmus, & ingemiſcimus: cùm præſertim tam firma ſolidaque initiò fuiſſent à maioribus noſtris, cùm Reipublicæ, tum religioni præcipuè, addita præſidia, vt ea vis erroris & hęreſum, perrumpere vix vnquàm potuiſſe videretur. Multos

etiam

etiam alios graues alioquin & prudentes viros, in eadem cogitatione versatos fuisse animaduertimus: qui hac de re sententiam familiariter à nobis rogati, etsi multa commemorarent, pro eo ac erat sensus & ingenium cuiusque, in eam tamen præcipuè sententiam propendêre videbantur, vt existimarent potissimam fuisse causam horum malorum omnium, deprauatos hominum ordinis nostri mores: qui cùm ab officij religione deflexissent, studiaque instituto suo contraria sequi cœpissent, statim non ipsi modò in maximas calamitates sunt prolapsi, verùm alios etiàm, quibus ad verum veri DEI cultum, & ad omnem honestatem exemplo esse debebant, in similem ruinam traxerunt. Nos tamen, cùm ea propiùs ad animum, qui mos noster est, reuocare, diligentiusque in tali cogitatione versari cœpissemus, quamuis nec omnino falsa essent, quæ dicebant: & aliqua insuper verisimilitudine vestita viderentur, nullam ta

mē causam existimauimus satis dignam vel fuisse vnquam, vel etiamnum esse posse: quamlibet ea vel hominum nostrorum vitio introducta, vel quorumcunque tandem iudicio esse grauissima putaretur, vt à prisca religione Catholicaque fide, cuius apud omnes sacrosancta semper auctoritas esse debet, vel minima discessio, & ad Satanismū inclinatio fieret. quandoquidem Christianæ fidei ratio, non ab hominis cuiuscunque tandem, siue docti, siue magni persona, quæ falli potest & fallere: verùm à DEI solius, qui nec falli potest nec fallere, verbo propriè præcipueque dependet.

Quod cùm certum, constans & æternum sit, nullo cuiusquam vitio, nullo etiam temporum interuallo, quālibet longissimo vel tolli potest, vel mutari. Vetus est vox illa magni cuiusdam in Ecclesia viri: Ex personis fidem probandam non esse. quam etiam primi illi Sacrosanctæ religionis nostræ duces & Antesignani, vera veræ Ecclesiæ Dei lumina, diligēter

Tertull. de Præscriptionibus.

ter accurateque ſuo tempore ſeruâſ-
ſe videntur. Quid enim illi in Cay-
pha ſceleſto? quid in Iuda prodito-
re, quoàd is Apoſtolus fuit? quid in
Nicolao Diacono? quid in alijs mul
tis ſpectârūt? quos vel ex cōtentione
Chriſtum prædicaſſe, vel ſua, non Philip. 1.
quæ IESV CHRISTI ſunt, quæ- Philip. 2.
ſiuiſſe Apoſtolus teſtis eſt: quàm Dei
verbum, quàm legem illam æternæ
vitæ, & lucem illuminantem om-
nes, quicunque tandem Chriſto no-
men dediſſent? Non eorum per-
ſonas, non vitam: ſed doctrinam
ſibi ſpectandam eſſe ducebant. Qua-
les quales illi fuerunt, eorum vel
DEI potiùs, quod prędicârunt, ver-
bo, citra omnem dubitationem,
creditum eſt; nec propter mores ip-
ſorum, quàmdiu perſtiterunt in re-
cta Eccleſiæ doctrina, quiſquam à
fide ſibi vnquam diſcedendum, aut
nouos cœtus faciendos, nouos
magiſtros accerſendos, nouam do-
ctrinam ſequendam eſſe putauit. Ni-
mirum ſecuros faciebat omnes illa
Chriſti ſententia. Quæ dicunt facite, Matth. 23.
ſecun-

ſecundum opera eorum nolite facere. Idem hoc etiam tempore ab hominibus noſtris factum oportuit, à quibus magnus hic fidei Chriſtianæ theſaurus vel in medio cęno vitiorum, medijsque ſcelerum fluctibus, vel ipſis etiam portis inferi tumultuantibus, conſeruandus fuerat, nec facilè prodendus hoſtibus, nec dandus aduerſario locus male-
1. Tim. 5. dicti gratia. Non enim expedit, fugientes Scyllam in Charibdim incidere: vel cauendi tetri odoris gratia, caulas gregis relinquere: vel vt domeſticum fumum deuites, externo algore contabeſcere, aut imbri ſe exponere; lenti ſtillicidij cauſa. Ferenda minora incommoda, maiorum vitandorum ergô: malaque noſtra medicanda, non ipſa vnitas, certiſſima Chriſtianorū nota, prorſus deſerenda fuerat. Quis enim Sapiens, detrimentum aliquod leuius, maxima ſuę ſalutis iactura commutauerit? Peculiare hoc fuit ſchiſmaticis & hæreticis, vt ſeiungerent ſe ab ECCLESIA, ob vitā à Catholicis

licis non optimè institutam. Nam & Audianum offendebat, quòd nõnulli ex Catholicis pecuniam in fœnus darent, nec vterentur castis moribus. Et Donatistis non alia separationis causa fuit, quàm quòd se solos sanctos, reliquos omnes peccatores & sceleratos esse certò sibi, licet falsò, persuaserant. Et Catharri de se magnificè sentientes, vitam aliorum iudicabant suo cœtu indignam. Et Cathaphrigæ, omnes alios præ se impuros esse censebant: adeò velum suę diuisioni prætendebant illi semper vitiosos Catholicorum mores. At hi contrà, nunquam discindendam inconsutilem CHRISTI tunicam, nunquam Ecclesiæ vnitatem, nunquam fraternam charitatem, & mutuam pacem, vitæ causa soluendam sibi esse putauerunt. Neque enim ignorabant, nullum esse posse tantum crimen, quod cum schismate vel hæresi posset conferri, quodq; se maximo scelere obstringerēt hi, qui licenter & audacter Ecclesiam scinderent,

Niceph. li. 11. ca. 14. Ecclesi. historiæ.

Optatus li. 2. contra Parmenianum.

Epiphanius cōt. Catharros Hęresi. 59.

Origines libro. Periarcho. & Pamfilus in Apol. pro Origine.

Vide Eusebiū li. 6. ca. 34. Histo. Ecclesiast. derent, ex eaque partes facerent. Martyrij est instar, perferre non optimos fratrum mores, sustinere delinquentes in tolerantia charitatis, in compage vnitatis, & vinculo pacis. Interea tamen fatemur non inuiti, peccata nostra non minimam dedisse occasionem. quam ob rem in nos grauiter Deus animaduertere, pœnasque dē nobis officij nostri neglecti sumere debuerit: quandoquidem non erat vita nostra consentiens doctrinæ nostræ, iamque Matt. 23 in nobis impletum videbatur illud: Apoca. 12. Dicunt enim & non faciunt.

Postea quàm autem solutus illi Sathan draco antiquus, & fratrum nostrorum accusator, in fidem Catholicam euertendam, & accersendam pernitiem nostram, DEO permittente, incubuit: factum est minimo negotio, vt miscerentur ima summis, vt esset conuersa rerum Esaiæ 24. facies, vt Sacerdos esset sicut popu pulus, vtque ad has ęrumnas veniremus, quibus nunc, prôh dolor, grauissimis premimur. Inde audacia

cia nata, & quiduis agendi libido: inde Sacrorum contemptus ac impietas: quæ iam tantas vires sumpsit, vt malè feriati quidam homines, audacia in sapientiam conuersa: nec locis sacris, nec religioni, nec Sacramentis, nec ipsi DEO pepercerint: cuius maiestas, rebus diuinis profanandis, Christoque blasphemando, violata est hactenus, & violatur adhuc impunè. Quò fit etiam, vt is reliquerit nos in manu consilij nostri, & à nobis recesserit, ideoque simul omnis Ecclesię decor, omnis ordo, quin & pax ac tranquillitas ferè perierit. Qui doceri debebant, Doctorum sibi munus sumpserunt: quos regi oportuit, in rectorum officia inuolârunt: oues in suos pastores imperium sibi arrogârunt, eisque docendi & pascendi sui rationem, audacter tradere nō dubitârunt. Alij verò, cōtēptis veteribus, nouos magistros sequuti, eorum se disciplinę deprauandos potiùs, quàm informandos tradiderūt Eccle. 15.

quid tandem saluũ, quid integrum esse potest? omnia labascant, omnia concidant, ruant omnia necesse est. Cui malo propulsando, non semel à viris magnis quæsita, neque tamen sunt inuenta remedia: vel quòd serius ea queri cœpta sunt, cùm iam morbus ferre medicinam non posset: vel quòd irato Deo frustrà tẽtantur omnia. Quare postea quàm sumus per Dei gratiam quamlibet indigni, ad Ecclesiæ huius nostræ gubernacula vocati, hoc nobis vnum & solum præcipuè curæ fuit, vt nõ modò quæreremus quod perierat, & errantibus Luc. 19. ouibus impleremus Ecclesiæ nostræ caulas, verùm etiam, vt succisa illa putri amaritudinis radice (quæ nobis, alijs causis interea prætermissis, multæ sunt enim) tot spinas & tribulos produxit: nimirum vita Cleri nostri ad rationem meliorem reuocata, cum Deo tandem rediremus in gratiam, eique, à peccatis auersi, & ad Christianum viuendi modum conuersi, dicaremus nos totos, munereque nostro sedulò & gnauiter funge-

remur. Satis alioqui diu cessatum est à nobis, non sine maximo nostro & aliorum malo: satis priuatis commodis indultum, satis ocio datum.
Rom. 13. Tempus fuit iam nos de somno surgere, opera tenebrarum abijcere, & armis lucis indui. Quod vt faceremus commodiùs, vniuersum clerum Diœcesis nostræ, legibus quibusdam vinciendum, & ei certam rationem viuendi, & Sacramentorum administrandorum modum, quem sequeretur, præscribendum esse putauimus: idque decreto Synodi, quæ fuit per nos in Diœcesi nostra, de prudẽtûm virorum consilio nuper coacta. Inprimis verò auctoritate S. D. N. PII. Quinti Pontificis Maximi, qui pro suo præclaro, & nunquam satis laudato, erga Remp. Christianam et Ecclesiasticam, studio: iuuandæque Christi sponsæ cura singulari, nobis ad hanc Ecclesiam instituendis, vt eam primo quoque tempore haberemus, mandauerat. Cui nós, pro eo ac debuimus, paruimus sanè non inuiti. Ac fuit in ea quoque de rebus

alijs per nos tractatũ, quæ ſunt Actis huius noſtrę Synodi perſcriptæ: curatũ eſt enim à Cancellario noſtro, vt ordine ſingula ſcriberentur, quæ geſta ſunt.

Hortamur autem omnes Clericos Dioeceſis noſtræ, quandoquidem vident ipſi, quanta nos mala circumſtent, quàm fœdis & horrendis hæreſibus vexetur Eccleſia, quanti ſint motus per ſathanæ miniſtros in religione & Republica excitati, vt iam tãdem malè viuendi finem faciant, pietatem colant, vitam ad exemplũ filiorum Dei inſtituant, officiũ ſuum impleant, populo ad honeſtatem duces ſint, ſoli Deo adhæreant, eumque ſuis caſtis precibus & ſacrificijs, ægræ huic & ſqualenti patriæ noſtræ, placatum reddere ſtudeant: vt ira ſua à nobis auerſa, nos ad ſe conuertat, motus iſtos tranquillet, Eccleſiæ quietem concedat, hæreſibus finem imponat, & laborum conſiliorumque noſtrorum det fœlicem exitum.

Volumus præterea, vt huius nostræ Synodi constitutiones, habeant clerici Diœcesis nostræ omnes: illas legant, ad illas vitam suam, studia docendi populi, sacramentorumque ministrandorum rationem instituant, nec ab earum præscripto vnquam discedant. Illud verò de nobis sibi certò persuadeant: nihil esse in hac fragili & misera vita nostra, quod nobis maiorem voluptatem adferre queat, quàm si viderimus promptè & alacriter ea, quæ statuuntur sequi omnes, vitaque sua & moribus exprimere. Cùm enim ad benignitatem magis propensi, quàm ad seueritatem semper fuerimus inclinati, vehementer cupimus, recti potiùs & honesti amore, quàm vllo pœnarum metu, sacerdotes nostros, cæterosque Ecclesiæ ministros, ad officium conuerti. Quam vt singulis mentem inspiret, Deum precamur.

Con-

CONSTITVTIONES SYNODI DIOECESANAE VVladiſlauienſis.

QVoniam conſtitutiones huius Synodi ad omnes pertinẽt, etiã eos, qui vel ætate grauati, vel morbis oppreſſi, vel alijs occupationibus diſtracti, non potuerunt ei præſentes intereſſe, ne quem fortè aliquid eorum lateat, de quibus hîc deliberatio fuit ſuſcepta, ſingula eodem, quo geſta ſunt ordine, conſcribenda, & ad omnium notitiam deducenda eſſe putaui, ne quis ignorantiam prætendere queat.

STANISLAVS CRASſinius I. V. Doctor ſcholaſticus Gneſnenſis, & eius Reuerendiſſimæ P. Cancellarius.

DIE XVI. Martij, qui habendæ Synodo fuit constituta, cùm præstò essent omnes, qui de iure, vel de recepto more, eiusmodi conuentibus interesse consueuerunt, nimirum Reuerendi et religiosi patres, Laurentius Zalinski Abbas Coronouiensis per se, Oliuensis verò & Peplinensis absentium Mandatarij. Itidem præpositi ordinum Suchouiensis & Lubranecensis per se. Strelensis autem & Zarnouecensis Mandatarij. Ecclesiarum quoque Cathedralis quidem Canonici, Collegiatarum verò nuncij, cum Parochis Diœcesis ferè omnibus. Cantata fuit Missa de spiritu sancto. Oratio quoque recitata eo, quo sequitur, modo.

ORA-

ORATIO ANDREAE PLISCII LIBERALIVM ARTIVM BACCALAVrei, de forma Satuque Ecclesiæ atque deformitate eiusdem, & officio sacerdotali.

Agnum mihi munus ab immortali Deo, AMPLISSIME PRAESVL, vosque R. P P. impositum esse video, vt hodierno die vos omnes, quicunque huc congregati estis, ad agendam causam Ecclesiæ, intueri & alloqui possim. Nec tamen minus oneris iniunctum mihi esse sentio, cùm ego nulla eloquentia præditus, & vix vllis literarum studijs imbutus, atque in hoc genere dicendi minus exercitatus, in hoc frequentissimo celeberrimoque doctissimorum hominum consessu, verba sim facturus. Quam ob rem, magna mihi dubitatio suboritur: & vtrū

causam mihi commissam, bona cum venia vestra, & sicut olim à numine aliquo de re aliqua magna dicturi, exordiri solebant, ita nunc ego non aliundè ordiar, quàm vt eum inuocem, qui vos sibi elegit: quem ego supplex oro, vt adesse dignetur in hoc sacro concilio, quod in nomine eius congregatum est; vestrosq; animos inflammet & accendat, quò ferueatis zelo Domini, atque mihi donare dignetur, vt dignum aliquid vobis dicere possim: quod facilè, vt opinor, assequar, si paucis dicam de munere & officio vestro in Ecclesia Dei. Quod vt planiùs fiat, ponenda est vobis ob oculos facies & forma primitiuæ Ecclesiæ, ac deformitas eiusdē: qualē nūc cernitis, vos modò vt cœpistis, benignè me auscultate, quæso. Sæpè ego, AMPLISSIME PRAESVL, vosque R. Patres, ingemiscere soleo, oculosque offundere lachrymis, dum animaduerto statum illum primitiuæ Ecclesiæ turbatum esse, & valdè concidisse: soletq; mihi idē accidere, quod acciderat senioribus illis Israëlitarum, qui redeuntes è captiuitate Babylonica, dum intuerentur structu-

ram templi, quod reædificatum erat sub Esdra & Neæmia, illique structuræ compararent, quod à Salomone ædificatum, dirutum iam ab hostibus erat, flebant voce magna. Sic & ego statum primitiuæ Ecclesiæ conferens cum statu præsenti, continere lachrymas nequeo, & abstinere à lāmentis, super hac desolata ciuitate magna, quę illi populosæ ex aduerso collata, nulla prorsus esse apparet. Fuit enim, fuit illa Ecclesia, quæ primis temporibus floruit, ædificata velut ciuitas sancta, ad exemplar illius cœlestis Hierusalem, sub cuius figura mādatum erat Moysi, vt faciat tabernaculum ad instar illius, quod eidem in monte monstratum erat. Quam figuram completam esse testatur Ioannes, dum dicit se vidisse sanctam ciuitatē Hierusalem, descendentē de cœlo à deo paratā, sicut spōsam ornatā viro suo. Primùm itaque, vt à fundamento ipso exordiar, ornatissimum illud tabernaculum, vel potiùs inclytissimum, templū erat in montibus sanctis, quorum vertices ad cœlum vsque pertingebant, ædificatum. Ac primus quidem mons erat Apostolorum, qui primi auguli

fundamentum posuerunt, contemptum terrenorum. Sub quorum persona princeps Apostolorum inquit, Ecce nos Domine reliquimus omnia, & sequuti sumus te, omni onere deposito, quod impediuit iter nostrum. Nouimus enim, quòd te expeditum, nemo oneratus, sequi potest. Sic & Paulus Apostolus de seipso testatur: Omnia, inquiens, reputaui pro stercoribus, modò vt lucrifaciam CHRISTVM. Porrò secundum montem intelligo martyres ipsos, qui tolerantia tormentorum, & patientia aduersorum, fundamentum secundi anguli iecerunt. Hi sunt enim, qui plantauerunt Ecclesiam in sanguine suo, stolasque suas lauerunt in sanguine agni, quos non immeritò Ecclesia, laudes eorum celebrando, victorum genus optimum appellat; cùm tam ardenti amore essent accensi erga Deum, vt tormenta illa atq; ignes non senserint: quia multò flagrãtior ignis ardebat in pectorib. eorũ, qui hũc ignẽ cõburentẽ corpora illorũ, prorsus extinguebat. Tertius denique mons est, doctores sancti, qui tertium angulũ funda-

fundauerunt in contemplatione superno-rum. hi enim oculis suis nihil cernebant præter IESVM, nihil cogitabant, nihil sapiebant quàm IESVM, sub quorum persona Doctor ille gentiũ inquit: Ego nihil iudicaui me inter vos scire, nisi Christum Iesum, & hunc crucifixum. Quartus autem mons est virginum, quæ quartum angulum superædificauerunt super repressione carnalium desiderio-rum. Hæ sunt enim, quæ carnem suam crucifixerunt cum vitijs & concupiscentijs, membraque sua exhibuerunt seruire castitati, sicut decuit fideles seruas Christi. Iam verò sic fundato templo Domini, stabant insuper in medio templi in ornatu suo, clangentes tubis, ac prædicantes euangelium filij Dei, & exornantes templum illud varijs generibus virtutum, vt gemmarum rutilantium. Neque eo contenti, muro adhæc fortissimo illud munierunt, scriptura nempe diuina: quæ omnia tela aduersariorum confringit ac destruit. Mendaciũ enim diaboli, quomodo potest euertere sacrosanctam scripturam, in qua veritas illa continetur, quæ ex ipso Deo patre ante lucife-

luciferum genita est, quæ portas inferorum vastauit, luciferumque præsidem inferni ligauit, vsque in diem extremum. In nomine cuius etiam infernorum genu curuatur, non ex amore quidem, sed ex necessitate. Oportet enim victum imperium victoris ferre. Ad extremum autem, ne alimenta quoque deessent in hac sancta & munitissima ciuitate Dei, quibus sustentarentur milites Christi, ne deficerent in certamine aduersus mūdum, carnem, & diabolum, sacramenta, quæ verus cibus animæ sunt, summa cum pietatate sanctitateque administrabant: quam sanctimoniam atque innocentiam vitæ illorum populus denique ipse, summa cum admiratione considerans, ijsdem vestigijs insistebat; tamque piè ac sanctè vixit, quemadmodū hodie paucissimi in monasterijs viuere solent. cuius rei locuples testis est Cassianus discipulus diui Chrysostomi. Merito itaque decorem hunc ciuitatis huius nobilissimæ, multò antè in spiritu præuidens Dauid exclamat: Gloriosa de te sunt dicta ciuitas Dei. Hæc est enim illa Syon, cuius funda menta in mōtibus sanctis: hæc

est

est, cuius diligit Dominus portas, super omnia tabernacula Iacob: hæc est illa Hierusalem, de qua Dominus per Esaiam Prophetam dicit: Sternam Hierusalem per ordinem lapides tuos, & fundabo te in Saphiris, ponam Iaspidem propugnacula tua, & portas tuas in lapides sculptos. Verè enim portæ illæ erant in lapides sculptos, cùm illi sancti doctores introducentes in regnum cœleste errantes in via, verbis simul & factis doctrinam suam illustrabant. Illi ergo, qui intrabant per hasce portas, hoc est, per prædicationem eorum, exemplar vitæ illorum habebant oculis suis expositum, veluti sculpturam quandam, quam & ipsi factis exprimere conarentur. Hæc itaque est quàm pulcherrima iucundissimaque facies primitiuæ Ecclesiæ, cuius tantò magis admirabilis decor appareret, si peritior pictor accessisset. verùm à me, vt ab ignobili pictore, si minus eleganter est depicta, quid mirum? cùm & excellentissimi pictoris ingenium hîc industriaque deficeret. Vnumquenque igitur eo contentum esse decet, quod illi diuinitùs datum est.

atque conceſſum. Verùm nos cùm iam faciem primitiuæ Eccleſiæ ſpectauimus; conſideremus nunc quoque, & cum dolore intueamur, defœdatam ac vltra modum deturpatam faciem eius, quæ olim iucundiſsima pulcherrimaque apparebat. Intueamur nunc templum hoc inclytum, quod iam ferè in præceps ruere videtur, ac deſolationem quandam expectare. Iam iam montes illi, in quibus fundata erat Syon, ſublati ſunt, ædificata autem eſt in ſanguinibus. Magiſtratus enim vtriuſque poteſtatis, oblitus comminationis Prophetæ, qui clamat: Væ illi qui ædificauit Syon in ſanguinibus, & Hieruſalem in iniquitate, non veretur propinquis ſuis vel ſaltem benemeritis de ſe tradere curam Eccleſiæ, cùm tamen aliqui horum potiùs ſint apti alendis equis, aut canibus, quàm paſcendo gregi Dominico. Eo itaque factum eſt, vt fundamenta illa prædicta, euerſa conuulſaque ſint. Nam in locum Apoſtolorum ſucceſſerunt auari homines, qui paſcunt ſemetipſos, & nôn gregem domini, qui lac comedunt, lanis operiuntur, & nullã

nullam gregis curam habent. quorum auaritiam dominus per os Malachiæ Prophetæ arguit, dicens: Quis est in vobis, qui claudat hostium meum, vel accendat altare meum gratuitò? Non est mihi voluntas in vobis, dicit Dominus exercituum, & munus non suscipiam de manu vestra. Porrò locum martyrum occupauerunt ociosi & gulosi, qui non libant Domino vinũ, sed ventri suo; quos non gladius, sed cœna occidit. In his autem, qui doctorum Cathedras tenent, nõ studium sacrarum literarum, non cõtemplatio cœlestium viget, sed potiùs cura terrenorum: nam per omnia huic mundo conformantur, nihil aliud, quàm perituras diuitias, & honoris humani fastigia sectantes. Obscuratum est igitur, vt Hieremias prædixit, aurum, mutatus est color optimus, dispersi sunt lapides sanctuarij in capite omnium platearum. Filij Syon inclyti amicti auro puro, reputati sunt in vasa testea opus manuum figuli, qui vescebantur voluptuosè (delectati antea in verbo Dei) interierunt in vijs errorum: qui nutriebantur in Croceis, amplexati sunt stercora. Postremò autem

autem ſaturitas panis & vini, & ocium comes eorum, caſtitatem illam virginalem ſuſtulerunt: ita vt omninò ſit iam impletum illud, quod Dominus per Hieremiam prophetam dixit: Propheta, inquit, & ſacerdos polluti ſunt, & in domo mea inueni malum. Non ſolùm autem fundamenta templi euerſa videmus, ſed ipſum etiam omni ornatu ſuo priuatum. Nullus amplius timor Dei, nulla pietas ſanctimoniaque vitæ in plebe apparet. omnes in viam ſuam declinauerunt, ſimul inutiles facti ſunt, non eſt qui faciat bonum, non eſt vſque ad vnum. Sed & murus templi ab hoſtibus inuaſus eſt. diſsipauerunt enim legem Domini, iuxta teſtimonium Pſalmiſtæ, Pſeudoprophetæ, qui errauerunt ab vtero matris ſuæ Eccleſiæ, & furore correpti ſunt ſerpentino, & aſpidis ſurdæ obturantis aures ſuas à voce incantatoris incantantis ſapienter. atque ijdem ipſi alimenta de templo DEI ſubtrahere nituntur. Sacramenta impiè blaſphemantes, ac velut inſtituta vana hominum, & non ſpiritus ſancti, nefariè ſubſannãtes. Itaque nunc iacens mœſta Eccleſia, vtiq;

ad Dominum leuat oculos suos, & ad Synagogam impiorum inquit. Ne læteris super me inimica mea, quia cecidi; consurgam, quum sedero in tenebris: Dominus lux mea est, irā domini portabo, quoniam peccaui donec causam meam iudicet. Educet me in lucem, videbo iustitiam eius, & aspiciet inimica mea, & operietur confusione, quæ dicit. Vbi est Dominus Deus tuus? oculi mei videbunt eam. nunc erit in conculcationem vt lutum platearum. Hanc igitur habes AMPLISSIME PRAESVL, vosque R. P P. formam & quasi faciem depictā Ecclesiæ præsentis, turpiter defœdatam deformatamque. Quapropter nunc iam videte, quid vobis agendum sit, si vultis vt pristinus decor restituatur illi. Oportet itaq; R. P P. vt non ocio luxuique vacetis, dum in tantis angustijs positam animaduertitis Ecclesiam Christi. Standū equidē vobis est in medio tēpli cū tubis, quibus clangere debetis, & hostem diabolum à castris viuentis Dei propulsare. Prædicandum est Dei verbum, instandū opportunè, importunè; arguenda vitia hominum, refellendi errores nostri.

Non

Non solùm autem dextris tubas tenere debetis; verùm etiam oportet, vt vestimentis vestris candidis induamini. Non enim verbi cibo solùm pascendus est grex, sed etiam exemplo, quod magis incitare solet homines ad benè honestéque viuendum. Indui itaque vos oportet, fide, charitate, sobrietate, castitate, iustitia, prudentia, scientia, cœlestiumque desiderio & amore. Primùm autem fides requiritur in vobis, nam fidelem & prudentem quærit Dominus seruum, quem præficiat familiæ suæ, vt det illi cibum in tempore. Porrò qui fidelis fuerit, hunc constituet ille super omnia bona sua. Charitatem quoque feruentem amplecti debetis, & imitari sanctissimum illum virum Moysen, qui tanta charitate populi flagrabat, vt orauerit DOMINVM, quo potiùs ipsum deleat de libro vitæ, quàm populum Israëliticum in deserto perdat. Sic & vnusquisque vestrûm, cui commissa est cura animarum, pro earum salute, nec supplicia recusare, nec mortẽ metuere debet. Bonus eñ pastor, inquit

Chriſtus,animam ſuam dat pro ouibus ſuis. Sobrij denique vt ſitis,audite hac de re monentem vos Chriſtum. Attendite, inquit,ne fortè grauentur corda veſtra crapula & ebrietate, & curis huius ſeculi. Quod idem & in veteri lege ſacerdotibus mandatum fuit,vt teſtatur Leuitici caput X. vbi iubentur Aaron & filij eius ne bibant vinũ, & omne quod inebriare poteſt, quãdo ingreſſuri eſſent tabernaculum teſtimonij, ne fortè moriantur. Sed quid de caſtitate dicam, ſine qua ne nominari quidem verus ſacerdos poteſt:idcirco & Chriſtus Apoſtolis hanc in primis ſeruare præcepit, cùm inquit:Sint lumbi veſtri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus veſtris. Lucernæ in manibus nónne iuſtitiæ opera ſunt? quorum vtique fundamentum caſtitatem eſſe voluit Chriſtus,cùm mãdat,vt lumbi priùs, in quibus vis generandi eſt,balteo caſtitatis præcingãtur. Nihil autem hîc cauſæ eſt, quod quis ad legem veterum confugiat, in qua licitũ erat ſacerdotibus contrahere matrimonium. In lege enim veteri, quia ſolatribus Leui, & Domus Aaron ſacerdotalis

erat,

erat, cæteris verò prohibitum fuit hoc fungi officio. idcirco ne Leuitarum genus, in paucis conclusum, citò deficeret, per connubia necessariò reparandum erat. At nunc non carnis succesſio quæritur, sed spiritus; translatoque sacerdotio à Tribu Leui, ad Tribum Iuda, hoc est, ad Christum: quicunque Christianus est, nisi vxori alligatus fuerit, in sacerdotem eligi potest. Quod si autem & illis priscis dictum est: Mundamini, qui fertis vasa Domini, quantò magis id vobis nouæ legis sacerdotibus conuenit; quibus quotidiè non solùm ferre vasa Domini moris est, sed etiam ipsum Dominum manibus gestare, oreque sumere. Iustitiam adhæc, quam alios docetis, oportet vt ipsi primùm opere impleatis, ne alijs prædicando bona, ipsi reprobi efficiamini. Sed non minori curæ vobis esse debet, vt omnem scientiam scripturarum necessariam vobis, pro virili edifcatis: sine qua nec vosmetipsos rectè ab aduersario tueri potestis, nec alios vitæ doctrinis commodè instituere. Quinimò, si hanc contempseritis, indigni sacerdotio existimabimini, dicēte Domino per

Oseam Prophetam. Quia tu scientiam repulisti, repellam & ego te, ne fungaris sacerdotio mihi. postremò autem & contemptores præsentium esse debetis. Nam si vultis Christum imitari, oportet vt paupertate gaudeatis. Sed ne in veteri quidem lege Leuitis data erat possessio in Tribubus, vt scirent in cœlo, non in terra sibi esse possessionem quærendam, dicente Domino ad Aaron. In terra nihil eorum posidebitis, nec habebitis partem inter eos. Ego pars & hæreditas tua in medio filiorum Israel. In nouo autem testamento Apostolis & eorum successoribus præceptum est, vt non posideant aurum neque argentum in zonis suis. Quid enim sacerdoti cum diuitijs, si illius Domini seruus est, qui non habuit in terra, vbi caput reclinaret suum? Domini, inquam, in stabulo geniti, in præsepio positi, in cruce nudi. Nihil denique in hoc seculo quasi suum posidentis: non quia non licuerit ei frui omnibus, si voluisset, cùm esset omnium Dominus, sed vt ostenderet opus ei non fuisse terrenis diuitijs, qui ad cœlestes thesauros aspiraret. Hæc igitur, hæc inquam

inquam, R. P P. seruare vestri officij est. Sed iam tempus est me contrahere vela: vereor enim ne prolixitate orationis meæ, vestras patientissimas aures offendam. quare consulto alia, in tanta præsertim breuitate temporis, prætermitto. Vos saltem R. P P. breuiter hîc nomine totius Ecclesiæ obsecro atque obtestor; ne sic vltra in vtranque, vt dicitur, aurem dormiatis in ouili dominico, præsertim tam sæuis lupis grassantibus, qui hactenus, proh dolor, vobis inspectantibus, liberè gregem Domini diripuerunt, nescio an quoquam vestrûm defendente. Moueat iam tandem vos aliquando pressura atque angustia Ecclesiæ Christi, misereat vos gregis illius dispersi. Nõ deest vobis dux, quẽ sequamini, non denegat operã suã, non occultat se in tenebris, sed est veluti lucerna (absit modò suspicio adulationis) accensa super candelabrum. Hunc igitur ducem sequuti, arma & scutum apprehendite, defendite Ecclesiam, quam CHRISTVS pretioso sanguine suo acquisiuit ab insultu hostium. Tu autem PONTIFEX vigilantissime,

qui optimi Ducis officio fungeris, vide, ne quis ignauus miles te sequatur, sit illud infixum animo tuo, Bonũ principẽ vtentem malis ministris, malo principe vtẽte bonis ministris, multò deteriorem esse. Mone itaq; tuos cooperarios, vt vineam solicitiùs excolãt, & abijciant opera tenebrarũ, & filij lucis fiãt, vt lux eorũ ita luceat, quo videntes homines bona opera eorũ, glorificent Deũ patrem, qui in cœlis est. Quod tu dũ præstiteris, certò persuasum habeto, cũ omnibus hisce cooperarijs tuis, pro labore & certamine à summo Principe pastore Christo recepturũ mercedem immarcesibilem, hoc est, gloriã beatitudinis sempiternæ. Nostri aũt interim officij erit, orare Deũ patrem, vt per dilectũ filium suũ his malis modũ statuat, nos liberet, turbas ex ordine Christiano tollat: tranquillitatem & pacẽ sanctæ Ecclesiæ Catholicæ reducat: auersos ab ea conuertat; subuersos à falsis prophetis in viam veritatis reducat, vt omnes vnanimes in sanctitate & iustitia seruiamus illi cunctis diebus vitæ nostræ. AMEN.

Perfecto

PERFECTO SACRIFICIO cùm Reuerendissimus Dominus Episcopus ad altare summum accessisset, sacro vestitu ornatus, statim eo præcinente cantatum est ab omnibus: VENI cretor Spiritus. Cùmque postea suo quisque loco consedisset, lectum est Episcopale mandatum per Cancellariũ eius Reuerendissimæ P. quo ad Synodum vocabantur Diœcesis huius Prælati, & dominici gregis pastores. Simul fuit inquisitum, num adessent, qui erant vocati. Producta sunt etiam absentium mandata, & excusationes allatæ. Mandatum verò Reuerendissimi domini sic habet:

STANISLAVS CARNCOuius Dei gratia Episcopus VVladislauiensis & Pomeraniæ, Vniuersis & singulis Abbatibus, Prioribus, Præpositis, Decanis tam Collegiatis quàm Ruralibus, Ecclesiarumque Parochialium Rectoribus, Monasterijs & Conuentibus, ac alijs, qui Synodo nostræ Episcopali de iure, vel consuetudine interesse consueuerunt & debent, Salutem in Domi-

no. Postquam ad regimen Ecclesiæ VVladislauiensis, licèt immeriti, cooptati sumus, sedulis cordis nostri meditationibus pulsabamur, ne in aliquo functioni nostræ deesse videremur, sed vt primo quoque tempore Synodum Dioecesanam de more cogeremus, in qua & vultum pecoris nostri cognoscere, grexque sui pastoris vocem audire posset, & ex præscripto sacrorum Canonum & Statutorum Prouincialium de reformandis Cleri & vniuersi gregis ipsius moribus, ac remouendis in vniuersum omnibus scandalis, propter quæ iram Dei in nos tantopere effusam esse cernimus, aliqua iniri ratio valeat. Cupientes igitur in hoc primo nostro ad Ecclesiam ipsam VVladislauiensem aditu, propositum nostrum in effectum deducere, nacta præsentis temporis occasione, cùm alioqui propter varias Reipublicæ occupationes, quibus distineri cogemur, aliud tempus commodiùs ad celebrandam ipsam Synodum, nos habituros minimè speraremus. Synodum

nodum ipſam Diœceſanam communicato Venerabilium fratrum noſtrorum, Prælatorum & Canonicorum conſilio, ad diem Martis aliâs feriam tertiam poſt Dominicam Reminiſcere proximam, hîc VVladiſlauiæ indicendam decreuimus, prout in Dei nomine indicimus pręſentibus. Quem quidem locum & diem eidem Synodo Diœceſanæ celebrandæ, vobis vniuerſis & ſingulis, ad quos præsẽs noſter proceſſus dirigitur, termino perẽptorio præfigimus & aſſignamus, vobisque in virtute ſanctæ obedientiæ & ſub excommunicationis & Synodali pœnis mandamus, quatenùs in loco ſupradicto, pro die & tempore deſignatis, vos perſonaliter ad Synodum ipſam celebrandam ſiſtatis: præcepta & mandata noſtra tum alia, quæ ad reformationem morum, & correctionem vitiorum pertinebunt, audituri. Certificantes omnes & ſingulos, quòd ſiue in dicta Synodo cõparueritis ſiue non, nos nihilominus dante Domino in ea cele-

branda procedemus, contumacia ve-
stra in aliquo non obstante. Datum
VVladislauiæ XIIII. die mensis Fe-
bruarij. Anno salutis humanæ mil-
lesimo quingentesimo sexagesimo
octauo. Nostro sub sigillo.

HIs ita gestis, Reuerendissimus Do-
minus Episcopus ad Clerum vni-
uersum suæ Diœcesis grauiter, discertè
prolixeque verba fecit. Cuius oratio tã
fortis fuit & efficax, vt & corda multo-
rum emolliuerit, & lachrymas non pau-
cis excusserit. Vidisses tum crebros sa-
cerdotum gemitus, crebra suspiria, &
nouos quosdam motus animorum. Fuit
enim iucundissimum illud pijs omnibus
spectaculum, pastorem suum coràm cer-
nere in publico Dei ministrorum cœtu
de officio suo & ipsorum prudenter, gra-
uiter, pieque differentem, & Clerum su-
um, cùm ad colendam pietatem, tum ad
eá diligenter seruanda, quæ sunt mune-
ris ipsorum propria, paternè serioque
adhortantem: cuius lachrymæ toties ob-
ortæ, & fletu vox sæpe interclusa, testi-
monio fuit omnibus, quàm seriò Eccle-
siæ

siæ Dei prospectum cupiat. Nihil enim se magis in hac misera fragilique vita sua optare declarauit; quàm vt religionem Christianam in sua Diœcesi conseruare, & Catholicam in ea fidem maiora indies augmenta sumere, maioribusque accessionibus ornari videat. Proposuit autem nonnulla in Synodo tractanda, idque breuissimè: Quamuis enim afferri multa poterant, ne tamen Clerus in ipso statim initio eorum multitudine obrui videretur: tria potissimùm delegit, velu ti futurorum omnium auspicia; de quibus tum agi voluit, nimirum, de Professione fidei Catholicæ facienda: De obedientia S. D. Nostro præstanda, & hæresibus, quatenùs eæ damnatæ sunt à sancta Synodo Tridentina, condemnandis: deque seminario Clericorum apud Cathedralem Ecclesiam instituendo. Hoc enim præcipuè spectabat in indicēda Synodo: non tam vt grauaret Clerū nouā præceptorū multitudine, quæ per se molesta est & odiosa, quàm vt vultus & ora pastorū sui gregis coràm intueri, eosque publicè affari, & ipsorum officij admonere posset: vtque traderet breuiter non-
nulla

nulla, quæ ad munus ipſorum maiore cũ fructu ſuſtinendum pertinere viderẽtur. Hæc igitur deliberationũ capita, poſtea quàm Clerus expendiſſet diligẽtiùs, nullo negotio itũ eſt in eam ſententiam ſtatim ab omnibus, gerẽdum Epiſcopo ſuo morem: & quæ dicta fuerant, ad rem eſſe conferenda: cùm præſertim non defuerint etiam qui dicerent, reperiri poſſe huius quoque ordinis nõnullos, qui quamlibet fructibus ſacerdotiorũ huius diœceſis gauderent, nullis tamen eſſent ſacris ordinibus initiati, nec ſe pro clericis publicè gererẽt, nec eſſent per omnia Catholici. Quod vſq; adeò nõ lateret hæreticos, vt iactarẽt etiã hi nonunquã publicè, eſſe inter nos ſchiſmata, nec eadẽ ſentire nos omnes & credere. Offendi etiã Catholicos, cùm eos, qui nouationib. ſe dedidérũt & Eccleſiæ aduersãtur, cõmodis illius nihilominus frui vident. Itaq; poſtulabat hoc ipſorũ officij ratio, vt qui præsẽtes adfuerunt, & fidẽ publicè profiterentur, & ſe catholicos eſſe, Catholiceq; de capitibus Chriſtianæ religionis ſentire declararent; & eam quam debent obedientiam S. D. noſtro, præſtarent.

Sæmi-

SAEminarij verò institutio tam fuit necessaria, quàm quæ vnquam maximè: cùm nulla superesse videretur hoc tempore alia rei Ecclesiasticæ iuuandæ retinendæque incorruptæ fidei certior & magis expedita ratio, quàm si præstò semper essent, quorum opera in Ecclesia regenda Episcopus vti queat. Qui quoniam tantæ populorum multitudini gubernandæ, vnus sufficere non potest, aliorum præterea & quidem bonorum doctorumque adminiculis indiget. vt autem tales habeat, vtq; nō desint quos in partē solicitudinis vocet, quibus etiam pascendū Christi gregē rectè cōmendet; Seminario clericorum opus est. Cui fundādo & instituēdo Reuerēdiss. Dominus Episcopus, quālibet multis & grauibus sumptib. premeretur, de facultatibus tamē mēsæ suæ prospici curauit, & sexcentos florenos annuos ex certis reditibus conferre promisit, assensū Venerabilis collegij sui accedente. vt autem plus esset neruorum & maior pecunia confici posset, vsus est ad eam rem Abbatum quoque auxilio, quorum nemo fuit, qui non libenter & alacriter huic

huic operi pio ſtatim pias manus afferret. Videbant enim quicquid eſſet natum in hoc regno ſectarum & hæreſum, totum id ab infectis ſcholis promanaſſe; ad quas extinguendas, & ad fontem huius amaritudinis primo quoq; tẽpore obturandum, neceſſarium fuiſſe ſcholas alias Catholicas inſtitui, vnde cùm res poſtularet, verbi Dei & ſacramentorum miniſtros, Eccleſiarumque paſtores, Epiſcopo petere liceret. Quare Reuerendis & religioſis Dominis Coronouienſi, Oliuenſi, & Peplinenſi, Abbatibus, hæc penſio, de omnium ſententia ipſis etiam aſſentientibus fuit impoſita: vt ſinguli quotãnis cẽtenos florenos numerarent in vſum ſeminarij. Reliqui verò tres Præpoſiti in Pomerania, nimirum Carthuſienſis, Zarnouecenſis, & Suchouienſis, omnes ſimul, centum florenos annuatim conferrent. Quoniam verò non idem ſolet eſſe perpetuò rerũ ſtatus, ac fit perſæpè, vt, quæ benè cœpta ſunt, progreſſu temporis langueſcãt: nec eum, quem oporteret, quique fuit propoſitus à principio, exitum conſequantur. Vt hæc igitur Epiſcopalis pecuniæ

cuniæ attributio certa ſit,&ad ſucceſſores tranſeat,placuit omnibus,quin & ipſi Reuerendiſsimo Domino, impetrata primùm approbatione ſanctæ ſedis Apoſtolicæ, clauſulā hanc de præſtandis ſexcentis florenis in vſum ſeminarij, Epiſcoporum iuramento inſcribi: vt quicunque poſtea Reuerendiſsimo Domino ſuccederent, ad numerandam ſummam præfatam tenerentur. Tenor autem prætactæ clauſulæ, in eum modum ſe habet:

Ad hæc, ſeminarium miniſtrorum Eccleſiæ Synodali decreto apud eandem Eccleſiam meam, piè ac neceſſariò inſtitutum, cum omnibus eius perſonis, iuribus, bonis, prouentibus, rebusque cæteris, quæ de menſa quoque Epiſcopali, ac aliâs vndecunque ad illud vel iam deputatæ ſunt, vel in poſterum deputabuntur, ac quomodolibet pertinent, omni modo & ratione ſaluum tuebor & promouebo, ſic me Deus adiuuet.

Christus, animam suam dat pro ouibus suis. Sobrij denique vt sitis, audite hac de re monentem vos Christum. Attendite, inquit, ne fortè grauentur corda vestra crapula & ebrietate, & curis huius seculi. Quod idem & in veteri lege sacerdotibus mandatum fuit, vt testatur Leuitici caput X. vbi iubentur Aaron & filij eius ne bibant vinũ, & omne quod inebriare potest, quãdo ingressuri essent tabernaculum testimonij, ne fortè moriantur. Sed quid de castitate dicam, sine qua ne nominari quidem verus sacerdos potest: idcirco & Christus Apostolis hanc in primis seruare præcepit, cùm inquit: Sint lumbi vestri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus vestris. Lucernæ in manibus nónne iustitiæ opera sunt? quorum vtique fundamentum castitatem esse voluit Christus, cùm mãdat, vt lumbi priùs, in quibus vis generandi est, balteo castitatis præcingãtur. Nihil autem hîc causæ est, quod quis ad legem veterum confugiat, in qua licitũ erat sacerdotibus contrahere matrimonium. In lege enim veteri, quia sola tribus Leui, & Domus Aaron sacerdotalis erat,

erat, cæteris verò prohibitum fuit hoc fungi officio. idcirco ne Leuitarum genus, in paucis conclusum, citò deficeret, per connubia necessariò reparandum erat. At nunc non carnis succesſio quæritur, sed spiritus; translatoque sacerdotio à Tribu Leui, ad Tribum Iuda, hoc est, ad Christum: quicunque Christianus est, nisi vxori alligatus fuerit, in sacerdotem eligi potest. Quod si autem & illis priscis dictum est: Mundamini, qui fertis vasa Domini, quantò magis id vobis nouæ legis sacerdotibus conuenit; quibus quotidiè non solùm ferre vasa Domini moris est, sed etiam ipsum Dominum manibus gestare, oreque sumere. Iustitiam adhæc, quam alios docetis, oportet vt ipsi primùm opere impleatis, ne alijs prædicando bona, ipsi reprobi efficiamini. Sed non minori curæ vobis esse debet, vt omnem scientiam scripturarum necessariam vobis, pro virili ediscatis: sine qua nec vosmetipsos rectè ab aduersario tueri potestis, nec alios vitæ doctrinis commodè instituere. Quinimò, si hanc contempseritis, indigni sacerdotio existimabimini, dicēte Domino per

Oseam Prophetam. Quia tu scientiam repulisti, repellam & ego te, ne fungaris sacerdotio mihi. postremò autem & contemptores præsentium esse debetis. Nam si vultis Christum imitari, oportet vt paupertate gaudeatis. Sed ne in veteri quidem lege Leuitis data erat possessio in Tribubus, vt scirent in cœlo, non in terra sibi esse possessionem quærendam, dicente Domino ad Aaron. In terra nihil eorum possidebitis, nec habebitis partem inter eos. Ego pars & hæreditas tua in medio filiorum Israel. In nouo autem testamento Apostolis & eorum successoribus præceptum est, vt non possideant aurum neque argentum in zonis suis. Quid enim sacerdoti cum diuitijs, si illius Domini seruus est, qui non habuit in terra, vbi caput reclinaret suum? Domini, inquam, in stabulo geniti, in præsepio positi, in cruce nudi. Nihil denique in hoc seculo quasi suum possidentis: non quia non licuerit ei frui omnibus, si voluisset, cùm esset omnium Dominus, sed vt ostenderet opus ei non fuisse terrenis diuitijs, qui ad cœlestes thesauros aspiraret. Hæc igitur, hæc

inquam

inquam, R. P P. seruare vestri officij est. Sed iam tempus est me contrahere vela: vereor enim ne prolixitate orationis meæ, vestras patientissimas aures offendam. quare consulto alia, in tanta præsertim breuitate temporis, prætermitto. Vos saltem R. P P. breuiter hîc nomine totius Ecclesiæ obsecro atque obtestor; ne sic vltra in vtranque, vt dicitur, aurem dormiatis in ouili dominico, præsertim tam sæuis lupis grassantibus, qui hactenus, proh dolor, vobis inspectantibus, liberè gregem Domini diripuerunt, nescio an quoquam vestrûm defendente. Moueat iam tandem vos aliquando pressura atque angustia Ecclesiæ Christi, misereat vos gregis illius dispersi. Nô deest vobis dux, quẽ sequamini, non denegat operã suã, non occultat se in tenebris, sed est veluti lucerna (absit modò suspicio adulationis) accensa super candelabrum. Hunc igitur ducem sequuti, arma & scutum apprehendite, defendite Ecclesiam, quam CHRISTVS pretioso sanguine suo acquisiuit ab insultu hostium. Tu autem PONTIFEX vigilantissime,

qui optimi Ducis officio fungeris, vide, ne quis ignauus miles te ſequatur, ſit illud infixum animo tuo, Bonũ principẽ vten tẽm malis miniſtris, malo principe vtẽte bonis miniſtris, multò deteriorem eſſe. Mone itaq; tuos cooperarios, vt vineam ſolicitiùs excolãt, & abijciant opera tenebrarũ, & filij lucis fiãt, vt lux eorũ ita luceat, quo videntes homines bona opera eorũ, glorificent Deũ patrem, qui in cœlis eſt. Quod tu dũ præſtiteris, certò perſuaſum habeto, cũ omnibus hiſce cooperarijs tuis, pro labore & certamine à ſummo Principe paſtore Chriſto recepturũ mercedem immarceſsibilem, hoc eſt, gloriã beatitudinis ſempiternæ. Noſtri aũt interim officij erit, orare Deũ patrem, vt per dilectũ filium ſuũ his malis modũ ſtatuat, nos liberet, turbas ex ordine Chriſtiano tollat: tranquillitatem & pacẽ ſanctæ Eccleſiæ Catholicæ reducat: auerſos ab ea conuertat; ſubuerſos à falſis prophetis in viam veritatis reducat, vt omnes vnanimes in ſanctitate & iuſtitia ſeruiamus illi cunctis diebus vitæ noſtræ. AMEN.

Perfecto

PERFECTO SACRIFICIO cùm Reuerendißimus Dominus Episcopus ad altare summum accessisset, sacro vestitu ornatus, statim eo præcinente cantatum est ab omnibus: VENI creator Spiritus. Cumque postea suo quisque loco consedisset, lectum est Episcopale mandatum per Cancellariũ eius Reuerendißimæ P. quo ad Synodum vocabantur Diœcesis huius Prælati, & dominici gregis pastores. Simul fuit inquisitum, num adessent, qui erant vocati. Producta sunt etiam absentium mandata, & excusationes allatæ. Mandatum verò Reuerendißimi domini sic habet:

STANISLAVS CARNCOVIUS Dei gratia Episcopus VVladislauiensis & Pomeraniæ, Vniuersis & singulis Abbatibus, Prioribus, Præpositis, Decanis tam Collegiatis quàm Ruralibus, Ecclesiarumque Parochialium Rectoribus, Monasterijs & Conuentibus, ac alijs, qui Synodo nostræ Episcopali de iure, vel consuetudine interesse consueuerunt & debent, Salutem in Domino.

no. Poſtquam ad regimen Eccleſiæ VVladiſlauienſis, licèt immeriti, cooptati ſumus, ſedulis cordis noſtri meditationibus pulſabamur, ne in aliquo functioni noſtræ deeſſe videremur, ſed vt primò quoque tempore Synodum Diœceſanam de more cogeremus, in qua & vultum pecoris noſtri cognoſcere, grexque ſui paſtoris vocem audire poſſet, & ex præſcripto ſacrorum Canonum & Statutorum Prouincialium de reformandis Cleri & vniuerſi gregis ipſius moribus, ac remouendis in vniuerſum omnibus ſcandalis, propter quæ iram Dei in nos tantoperè effuſam eſſe cernimus, aliqua iniri ratio valeat. Cupientes igitur in hoc primo noſtro ad Eccleſiam ipſam VVladiſlauienſem aditu, propoſitum noſtrum in effectum deducere, nacta præſentis temporis occaſione, cùm alioqui propter varias Reipublicæ occupationes, quibus diſtineri cogemur, aliud tempus commodiùs ad celebrandam ipſam Synodum, nos habituros minimè ſperaremus. Sy-

nodum

nodum ipſam Diœceſanam communicato Venerabilium fratrum noſtrorum, Prælatorum & Canonicorum conſilio, ad diem Martis aliâs feriam tertiam poſt Dominicam Reminiſcere proximam, hîc VVladiſlauiæ indicendam decreuimus, prout in Dei nomine indicimus preſentibus. Quem quidem locum & diem eidem Synodo Diœceſanæ celebrandæ, vobis vniuerſis & ſingulis, ad quos præsẽs noſter proceſſus dirigitur, termino perẽptorio præfigimus & aſſignamus, vobisque in virtute ſanctæ obedientiæ & ſub excommunicationis & Synodali pœnis mandamus, quatenùs in loco ſupradicto, pro die & tempore deſignatis, vos perſonaliter ad Synodum ipſam celebrandam ſiſtatis: præcepta & mandata noſtra tum alia, quæ ad reformationem morum, & correctionem vitiorum pertinebunt, audituri. Certificantes omnes & ſingulos, quòd ſiue in dicta Synodo cõparueritis ſiue non, nos nihilominus dante Domino in ea cele-

siæ Dei prospectum cupiat. Nihil enim se magis in hac misera fragilique vita sua optare declarauit; quàm vt religionem Christianam in sua Diœcesi conseruare, & Catholicam in ea fidem maiora indies augmenta sumere, maioribusque accessionibus ornari videat. Proposuit autem nonnulla in Synodo tractanda, idque breuissimè: Quamuis enim afferri multa poterant, ne tamen Clerus in ipso statim initio eorum multitudine obrui videretur: tria potissimùm delegit, veluti futurorum omnium auspicia, de quibus tum agi voluit, nimirum, de Professione fidei Catholicæ facienda: De obedientia S. D. Nostro præstanda, & hæresibus, quatenùs eæ damnatæ sunt à sancta Synodo Tridentina, condemnandis: deque seminario Clericorum apud Cathedralem Ecclesiam instituendo. Hoc enim præcipuè spectabat in indicẽda Synodo: non tam vt grauaret Clerũ noua præceptorũ multitudine, quæ per semolesta est & odiosa, quàm vt vultus & ora pastorũ sui gregis coràm intueri, eosque publicè affari, & ipsorum officij admonere posset: vtque traderet breuiter nonnulla

nulla, quæ ad munus ipsorum maiore cũ fructu sustinendum pertinere viderẽtur. Hæc igitur deliberationũ capita, postea quàm Clerus expendisset diligẽtiùs, nullo negotio itũ est in eam sententiam statim ab omnibus, gerẽdum Episcopo suo morem: & quæ dicta fuerant, ad rem esse conferenda: cùm præsertim non defuerint etiam qui dicerent, reperiri posse huius quoque ordinis nõnullos, qui quamlibet fructibus sacerdotiorũ huius diœcesis gauderent, nullis tamen essent sacris ordinibus initiati, nec se pro clericis publicè gererẽt, nec essent per omnia Catholici. Quod vsq; adeò nõ lateret hæreticos, vt iactarẽt etiã hi nonunquã publicè, esse inter nos schismata, nec eadẽ sentire nos omnes & credere. Offendi etiã Catholicos, cùm eos, qui nouationib. se dediderũt & Ecclesiæ aduersãtur, cõmodis illius nihilominus frui vident. Itaq; postulabat hoc ipsorũ officij ratio, vt qui præsẽtes adfuerunt, & fidẽ publicè profiterentur, & se catholicos esse, Catholiceq; de capitibus Christianæ religionis sentire declararent; & eam quam debent obedientiam S. D. nostro, præstarent.

Sæmi-

SAEminarij verò institutio tam fuit necessaria, quàm quæ vnquam maxi mè: cùm nulla superesse videretur hoc tempore alia rei Ecclesiasticæ iuuandæ retinendæque incorruptæ fidei certior & magis expedita ratio, quàm si præstò semper essent, quorum opera in Ecclesia regenda Episcopus vti queat. Qui quoniam tantæ populorum multitudini gubernandæ, vnus sufficere non potest, aliorum præterea & quidem bonorum doctorumque adminiculis indiget. vt autem tales habeat, vtq; nõ desint quos in partẽ solicitudinis vocet, quibus etiam pascendũ Christi gregẽ rectè cõmendet; Seminario clericorum opus est. Cui fundãdo & instituẽdo Reuerẽdiss. Dominus Episcopus, quãlibet multis & grauibus sumptib. premeretur, de facultatibus tamẽ mẽsæ suæ prospici curauit, & sexcentos florenos annuos ex certis reditibus conferre promisit, assensu Venerabilis collegij sui accedente. vt autem plus esset neruorum & maior pecunia confici posset, vsus est ad eam rem Abbatum quoque auxilio, quorum nemo fuit, qui non libenter & alacriter

cuniæ attributio certa ſit,&ad ſucceſſores tranſeat,placuit omnibus,quin & ipſi Reuerendiſsimo Domino , impetrata primùm approbatione ſanctæ ſedis Apoſtolicæ, clauſulã hanc de præſtandis ſexcentis florenis in vſum ſeminarij , Epiſcoporum iuramento inſcribi: vt quicùnque poſtea Reuerendiſsimo Domino ſuccederent, ad numerandam ſummam præfatam tenerentur. Tenor autem prætactæ clauſulæ, in eum modum ſe habet:

Ad hæc,ſeminarium miniſtrorum Eccleſiæ Synodali decreto apud eandem Eccleſiam meam , piè ac neceſſariò inſtitutum , cum omnibus eius perſonis, iuribus,bonis, prouentibus, rebusque cæteris, quæ de menſa quoque Epiſcopali, ac aliâs vndecunque ad illud vel iam deputatæ ſunt, vel in poſterum deputabuntur , ac quomodolibet pertinent , omni modo & ratione ſaluum tuebor & promouebo , ſic me Deus adiuuet.

HIs itaq; perfectis, & hac omnium egregia volũtate cognita & explorata, statim Reuerendissimus Dominus Episcopus, actis Deo gratijs, qui hãc omnibus mentem concordẽ inspirâsset, primus omniũ ad altare maius, publicè fidẽ Catholicam est professus: quẽ secuti sunt postea Abbates, & eorum Mandatarij, Ecclesiæ quoque Cathedralis & Collegiatarum Canonici, cum absentium nuncijs atque Parochis. Cæterùm fidei professio quæ tum facta est, sic habet:

CREDIMVS & confitemur vtriusque testamenti scripturas, esse sacrosanctas & diuinitùs inspiratas. Articulos fidei, qui cõtinentur in symbolis Apostolorũ & Concilij Nicæni, & Cõstantinopolitani primi: nec nõ omnia, quæ de fide superioribus Oecumenicis Cõcilijs: & nouissimè in sancta Synodo Tridẽtina definita sunt, firmissimè amplectimur & tenemus. Sacrorũ verò librorum canonẽ eũ agnoscimus & credimus, quem eadẽ sancta Synodus declarauit & confirmauit. nec ad illorum interpretationem priuata nitimur prudentia, sed eum sensum & expositionem retinemus,

quem

quem vnanimis consensus patrum, & communis Ecclesiæ Catholicæ vsus docuit & tradidit. Traditiones sine scripto ab Apostolis acceptas, vel à priscis Ecclesiæ patribus scripto comprehensas, & continua succesione in Ecclesia Catholica conseruatas, tanquam vel oretenùs à Christo, vel à spiritu sancto dictatas, suscipimus & veneramur. Insuper de septem Ecclesiæ sacramentis, in primis autem de augustissimo Eucharistiæ Sacramento & Missæ sacrificio, cæterisque dogmatibus aduersus hæreses his temporibus exortas, cum eadem sancta Synpdo Tridentina sentimus & credimus, damnantes & detestantes omnem hæresim, quam eadem sancta Synodus damnauit atque anathematizauit. Postremò Sanctam Romanam Apostolicam omnium Ecclesiárum matrem agnoscimus: & beatissimo Domino nostro PIO Quinto Pontifici Maximo, eiusque succcessoribus debitam in CHRISTO obedientiam exhibemus, & exhibendam profitemur.

Admoniti poſtea fuerunt Parochi, ſi quid vellent, vel ſi qua difficultate eorum Eccleſiæ premerentur, vt in medium afferrent, daturos eſſe operam eos, qui tum præſentes adeſſent, vt paſtores intelligerent, ipſorum rationes ſanctæ Synodo curæ eſſe. Qui reſponderunt: Habere ſe quidem non pauca, verùm ea ſubitò explicari non poſſe. Quare petebant deliberandi poteſtatem ſibi concedi: quod factum eſt. Iuſsi ſunt enim poſtero die præſtò adeſſe omnes, & ea ſcripto mandare, quæcunque ad iuuandas ipſorum Eccleſias pertinere putaſſent. Atque hic fuit huius diei Actus.

DIE XVII. Martij cùm Parochi omnes & Clerus reliquus cōueniſsēt, ſuoq́ue loco Reuerendiſsimus Dominus conſediſſet, indicatum eſt illis, vt ad eos ſua grauamina ſcripto referrent, quibus ea cura fuit à ſancta ſynodo commendata. Neque dubitarent, quin eſſent omnia bona fide ad P. ſuam relaturi. Dabit autem Reuerendiſsimus Dominus operam, vt, quoad eius fieri poſsit, proſpiciatur omnium iniurijs.

Eſt

Eſt præterea ſignificatum, quandoquidem intereſt omnium, qui curam gerunt populi Dei, vt rationem tradendæ Catholicæ doctrinæ teneant; ne fortè, quod abſit, pro piſce ſerpentem, & pro ouo ſcorpionē paruulis panē petētibus porrigant: daturū eſſe negociū Reuerendiſsimum Dominum viris aliquot pijs & doctis, vt certam formulam conficiant, quam Parochi omnes in docenda plebe ſequantur: ita tamen, vt à præſcripto Catechiſmi Romani nequaquā diſcedant, ſed inde petitam doctrinam verbis planioribus & ſuccinctioribus in Parochorum gratiam explicent. Edentur quoque Conſtitutiones Synodales, vbi conſcriptæ fuerint; in quibus præſcribetur & vitæ degendæ ratio, & adminiſtrandorum Sacramentorum modus, & alia nonnulla curæ paſtorali neceſſaria. Matth. 7. Luc. 11.

Quoniam verò multis perſæpè in hac Diœceſi negotium ab his qui Romæ ſunt, exhibetur; & leuibus quandoque de cauſis ijdem illi ex prouincia euocantur: quo fit, vt eorum Eccleſiæ paſtoribus interea deſtitutæ quo-

rũuis tã hæreticorũ, quàm vicinorũ nobilium ſint iniurijs opportunæ, deſignati ſunt viri quatuor ex collegio Cathedralis Eccleſiæ, quorũ nomina Reuerendiſſ. dominus cõmendabit S.D.Noſtro, & eos ornabit ſuo teſtimonio, petens vt eis, cùm res poſtulauerit, tã ex vrbe, quàm à nuncijs in prouinciã miſsis, cauſæ Eccleſiaſticæ Diœceſis huius non modò cognoſcendæ, verùmetiam finiendæ committantur.

Seſſi. 25. ca 10. Tridẽ. Concilij.

Petiuit etiã Clerus vniuerſus, vt Reuerendiſſ. D. in his literis, quas primũ in vrbem dabit, ſupplicet S.D. Noſtro, quò rationẽ tamen illius habeat, nec eum Tridẽtini Concilij vinculis in his teneri velit, quæ ad pluralitatẽ ſacerdotiorũ et perſonalem reſidentiã pertinent, vel certè neceſsitatibus ipſorum eo modo qui magis cõmodus videbitur, prouideat. Is eſt enim Diœceſis huius ſtatus, vt ſingulis in hac bonorum Eccleſiaſticorum acciſione, & ſumma Nouatorum quidlibet agẽdi licentia, vnum ſacerdotium ad vitam honeſtè & cum dignitate ſuſtinendam, nequaquã ſuffecerit. Eſt præterea hoc tẽpore (quod res ipſa loquitur) omniũ iniurijs

iurijs Clerus expositus.. Multorũ enim fructus tenẽtur à malæ fidei possessorib. multi sunt quoq; ab hæreticis interuersi, & ad impietatem ipsorũ propagandã cõuersi: multorum iustũ precium negatur, & nõ nisi post graues labores exhaustos, & multas difficultates superatas, id demũ soluitur, quod fũdi dòmino collibuerit. Quo fit, vt plerisq; sacerdotibus desint alimenta necessaria: tantùm abest, vt aliquid supersit, quod auferri debeat. Quod se Reuerendissimus D. & spontè sua, & Cleri precibus adductus, diligenter facturum promisit. videt enim in quantis difficultatibus Dioecesis hæc illius versetur, & quanta sacerdotum penuria etiamnum laboret, periculum vt sit, nisi legum seueritatem S. D. Nostri clementia temperauerit, ne desint non multò post (vt nunc est eorum omnium in deteriorem partem inclinatio) qui ad sacerdotium promoueri velint: Et hoc est, quod cupiunt hæretici. Sic ènim gubernatoribus sublatis, atrociùs atque violentiùs circa Ecclesiæ naufragia grassarentur.

Fuit etiam constitutum, vt omnes & singuli, beneficiorum, præsertim verò curatorum possessores, qui iam à multis annis gaudent fructibus sacerdotiorum, in illis autem non resident, nec sacris sunt initiati; Parochiæ verò ipsorum illis negligentibus varijs erroribus sunt contaminatæ, per processum, quem vocant, publicum, etiam per affixionem huiusmodi processus ad valuas Ecclesiæ Cathredralis VVladislauiensis, auctoritate Reuerendissimi D. Episcopi monerentur, quatenùs infra tempus, arbitrio eius Reuerendissimæ D. statuēdum, isti tales, maioribus sacris ordinibus se insigniri procurarent, & ad residētiam in suis beneficijs redirent, nisi duriores pœnas canonicas, à iure contra tales statutas, experiri malint.

Insuper constitutum fuit, vt ab omnibus beneficiatis, qui huic Synodo VVladislauiensi non interfuerunt, & quicunque deinceps, ad quæcunq; beneficia Ecclesiastica institui deberent, exigeretur & in effectu præstaretur professio fidei orthodoxæ, sub pœnis contrà recusantes, arbitrio Episcopi pro tempore

pore

pore existẽtis, aut sui vicarij Officialisue generalis VVladislauiensis, statuendis.

His absolutis, peractisque Deo gratijs, Clerus Diœcesis huius, solenni benedictione accepta, dimissus: & ad sua quisque redire, proque pastore suo Deum precari iussus est. Et hæc fuit sanctæ huius Diœcesanæ Synodi periodus. Sit IESV CHRISTO seruatori gloria.

Idem qui suprà Stanislaus Crassinius I. V. Doctor, & eius Reuerendissimæ P. Cancellarius.

ACta sunt hæc in Choro Ecclesiæ Cathedralis VVladislauiensis, Anno, die, quibus suprà. Indictione vndecima. Pontificatus S. D. N. & Domini, Domini PII. diuina prouidentia Papæ Quinti, Anno tertio: Præsentibus Reuerendis Dominis, Laurentio Zalinski Abbate Coronouiensi, ordinis Cisterciensis, nec non Iozepho Conarzeuuski Iuris Pontificij doctore VVladislauiensi, Valentino Curzborski Pomeraniæ Archidiacono, Stiborio Krzikouuski scholastico, Stani-

ſlao Sczauuienski, Andrea Naramouuſki, Andrea Blinouuski, Caſparo Hannouio I. V. doctore, Petro Viſczelki, Martino Goſticzki I. V. doctore, Alberto Boruhouuski, Ioanne Piotrouuski, & Syluestro Roguczki medicinæ doctore, prælatis & canonicis VVladislauienſibus, Hippolyto in Lubraniecz Canonicorum Regularium S. Auguſtini, & Georgio ab Heden Monialium Præmonſtratenſ. in Zukouu præpoſitis, multisque alijs prælatis, tam religioſis quàm ſecularibus, tunc in ſancta Diœceſana Synodo in ſpiritu ſancto legitimè congregatis.

ET ego Simon Stanislai de Coualeuo Clericus Gneſnenſis Diœceſis, publicus auctoritate Apoſtolica & in Archio Curiæ Romanæ deſcriptus Notarius, quia dictarum Conſtitutionũ promulgationi, alijsq; omnibus & ſingulis præmiſsis, dum ſic, vt præmittitur, coram præfato Reuerendiſsimo in Christo patre ac Domino D. Stanislao Carncouio VVladislauienſi, & Pomeraniæ Epiſcopo, ac Diœceſana VVladislauienſi Syno-

Synodo, & per ipsum Dominum Episcopum agerentur & fierent, vnà cum prænominatis testibus præsens interfui: eaque omnia & singula sic fieri vidi & audiui. Ideo de mandato quoque ipsius Domini Episcopi, exinde præsens publicum instrumentum confeci, & in hanc publicam formam redegi, ac me huic subscripsi, signoque & nomine meis solitis & consuetis vnà cum impressione sigilli ipsius requisitus, consignaui in fidem & testimonium omnium præmissorum.

(.·.)

CONSTITVTIONVM VVLADISLAVIENSIVM PARTIS PRIMAE.

TITVLVS. I.

CONSTITVTIONES SYNODALES Eccleſiæ & Diœceſis VVladislauienſis.

Vod licuit hacte-
nus maioribus no
ſtris, vt in Synodis
nuda præcepta Cle
ro ſuæ Diœceſis
proponerent, quæ
ab illo cùm ipſius-
met, tum populi
rectè inſtituendi cauſa diligenter ac-
curateque ſeruari vellent, idem &
nobis licere arbitràmur: nec omni-
1. um, quæ ſtatuuntur, rationem eſſe
reddendam. Delicata eſt enim illa
obedientia, quæ præceptorum cau-
ſas inueſtigat, & quorum rationem
ignorat, his veluti leuioribus violā-
dis, culpam nullam ineſſe perſua-

ſum

ſum habet. Ne cui tamen pro imperio agere, voluntatemq́ue pro ratione afferre videremur, néue ſint, qui ita ſtatuant, iubere nos tantùm, non etiam docere, nonnihil hoc tempore ab vſu pridem recepto deflectendum, & aliam, edendis Diœceſis noſtrę conſtitutionibus, viam nobis inſiſtendam eſſe duximus: nimirùm, vt illis promulgandis, adderetur nonnunquam ratio, verbis, quoad eius fieri poſſit, breuiſſimis. 2.
Nam ita demùm ſperamus fore, vt ea memoriæ ſacerdotū tenaciùs hæreant, quæ tradimus: & celeriùs non abſque fructu in opus exeant. 3.
Quin etiam proſpectum hac ratione voluimus Parochis rudioribus, & reliquis Diœceſis noſtræ Clericis: qui, cùm libris non abundent, his noſtris legendis non parùm adiuuari poterint, & certum obeundi ſui muneris, quo fungitur quiſque, modū tenere. 4.
Quamobrem omnia, & quidem breuiſſimè, ſumus complexi: quæ vel ad vitam ipſorum informandam, vel ad populum inſtituendum, vel ad 5.

traden-

nulla, quæ ad munus ipsorum maiore cũ fructu sustinendum pertinere viderẽtur. Hæc igitur deliberationũ capita, postea quàm Clerus expendisset diligẽtiùs, nullo negotio itũ est in eam sententiam statim ab omnibus, gerẽdum Episcopo suo morem: & quæ dicta fuerant, ad rem esse conferenda: cùm præsertim non defuerint etiam qui dicerent, reperiri posse huius quoque ordinis nõnullos, qui quamlibet fructibus sacerdotiorũ huius diœcesis gauderent, nullis tamen essent sacris ordinibus initiati, nec se pro clericis publicè gererẽt, nec essent per omnia Catholici. Quod vsq; adeò nõ lateret hæreticos, vt iactarẽt etiã hi nonunquã publicè, esse inter nos schismata, nec eadẽ sentire nos omnes & credere. Offendi etiã Catholicos, cùm eos, qui nouationib. se dedidẽrũt & Ecclesiæ aduersãtur, cõmodis illius nihilominus frui vident. Itaq; postulabat hoc ipsorũ officij ratio, vt qui præsẽtes adfuerunt, & fidẽ publicè profiterentur, & se catholicos esse, Catholiceq; de capitibus Christianæ religionis sentire declararent; & eam quam debent obedientiam S. D. nostro, præstarent.

SAEminarij verò institutio tam fuit necessaria, quàm quæ vnquam maxi mè: cùm nulla superesse videretur hoc tempore alia rei Ecclesiasticæ iuuandæ retinendæque incorruptæ fidei certior & magis expedita ratio, quàm si præstò semper essent, quorum opera in Ecclesia regenda Episcopus vti queat. Qui quoniam tantæ populorum multitudini gubernandæ, vnus sufficere non potest, aliorum præterea & quidem bonorum doctorumque adminiculis indiget. vt autem tales habeat, vtq; nõ desint quos in partẽ solicitudinis vocet, quibus etiam pascendũ Christi gregẽ rectè cõmendet; Seminario clericorum opus est. Cui fundãdo & instituẽdo Reuerẽdiss. Dominus Episcopus, quãlibet multis & grauibus sumptib. premeretur, de facultatibus tamẽ mẽsæ suæ prospici curauit, & sexcentos florenos annuos ex certis reditibus conferre promisit, assensũ Venerabilis collegij sui accedente. vt autem plus esset neruorum & maior pecunia confici posset, vsus est ad eam rem Abbatum quoque auxilio, quorum nemo fuit, qui non libenter & alacriter

cuniæ attributio certa ſit,&ad ſucceſſores tranſeat,placuit omnibus,quin & ipſi Reuerendiſsimo Domino, impetrata primùm approbatione ſanctæ ſedis Apoſtolicæ, clauſulā hanc de præſtandis ſexcentis florenis in vſum ſeminarij, Epiſcoporum iuramento inſcribi: vt quicunque poſtea Reuerendiſsimo Domino ſuccederent, ad numerandam ſummam præfatam tenerentur. Tenor autem prætactæ clauſulæ, in eum modum ſe habet:

Ad hæc, ſeminarium miniſtrorum Eccleſiæ Synodali decreto apud eandem Eccleſiam meam, piè ac neceſſariò inſtitutum, cum omnibus eius perſonis, iuribus, bonis, prouentibus, rebuſque cæteris, quæ de menſa quoque Epiſcopali, ac aliâs vndecunque ad illud vel iam deputatæ ſunt, vel in poſterum deputabuntur, ac quomodolibet pertinent, omni modo & ratione ſaluum tuebor & promouebo, ſic me Deus adiuuet.

HIs itaq; perfectis, & hac omnium egregia volũtate cognita & explorata, statim Reuerendissimus Dominus Episcopus, actis Deo gratijs, qui hãc omnibus mentem concordẽ inspirasset, primus omniũ ad altare maius, publicè fidẽ Catholicam est professus: quẽ secuti sunt postea Abbates, & eorum Mandatarij, Ecclesiæ quoque Cathedralis & Collegiatarum Canonici, cum absentium nuncijs atque Parochis. Cæterùm fidei professio quæ tum facta est, sic habet:

CREDIMVS & confitemur vtriusque testamenti scripturas, esse sacrosanctas & diuinitùs inspiratas. Articulos fidei, qui cõtinentur in symbolis Apostolorũ & Concilij Nicæni, & Cõstantinopolitani primi: nec nõ omnia, quæ de fide superioribus Oecumenicis Cõcilijs: & nouissimè in sancta Synodo Tridẽtina definita sunt, firmissimè amplectimur & tenemus. Sacrorũ verò librorum canonẽ eũ agnoscimus & credimus, quem eadẽ sancta Synodus declarauit & confirmauit. nec ad illorum interpretationem priuata nitimur prudentia, sed eum sensum & expositionem retinemus,

quem

quem vnanimis consensus patrum, & communis Ecclesiæ Catholicæ vsus docuit & tradidit. Traditiones sine scripto ab Apostolis acceptas, vel à priscis Ecclesiæ patribus scripto comprehensas, & continua succeßione in Ecclesia Catholica conseruatas, tanquam vel oretenùs à Christo, vel à spiritu sancto dictatas, suscipimus & veneramur. Insuper de septem Ecclesiæ sacramentis, in primis autem de augustißimo Eucharistiæ Sacramento & Missæ sacrificio, cæterisque dogmatibus aduersùs hæreses his temporibus exortas, cum eadem sancta Synpdo Tridentina sentimus & credimus, damnantes & detestantes omnem hæresim, quam eadem sancta Synodus damnauit atque anathematizauit. Postremò Sanctam Romanam Apostolicam omnium Ecclesiarum matrem agnoscimus: & beatißimo Domino nostro PIO Quinto Pontifici Maximo, eiusque succcessoribus debitam in CHRISTO obedientiam exhibemus, & exhibendam profitemur.

Admoniti postea fuerunt Parochi, si quid vellent, vel si qua difficultate eorum Ecclesiæ premerentur, vt in medium afferrent, daturos esse operam eos, qui tum præsentes adessent, vt pastores intelligerent, ipsorum rationes sanctæ Synodo curæ esse. Qui responderunt: Habere se quidem non pauca, verùm ea subitò explicari non posse. Quare petebant deliberandi potestatem sibi concedi: quod factum est. Iussi sunt enim postero die præstò adesse omnes, & ea scripto mandare, quæcunque ad iuuandas ipsorum Ecclesias pertinere putassent. Atque hic fuit huius diei Actus.

DIE XVII. Martij cùm Parochi omnes & Clerus reliquus cōuenissēt, suoque loco Reuerendissimus Dominus consedisset, indicatum est illis, vt ad eos sua grauamina scripto referrent, quibus ea cura fuit à sancta synodo commendata. Neque dubitarent, quin essent omnia bona fide ad P. suam relaturi. Dabit autem Reuerendissimus Dominus operam, vt, quoad eius fieri possit, prospiciatur omnium iniurijs.

Est

Est præterea significatum, quandoquidem interest omnium, qui curam gerunt populi Dei, vt rationem tradendæ Catholicæ doctrinæ teneant; ne fortè, quod absit, pro pisce serpentem, & pro ouo scorpionē paruulis panē petētibus porrigant: daturū esse negociū Reuerendissimum Dominum viris aliquot pijs & doctis, vt certam formulam conficiant, quam Parochi omnes in docenda plebe sequantur: ita tamen, vt à præscripto Catechismi Romani nequaquā discedant, sed inde petitam doctrinam verbis planioribus & succinctioribus in Parochorum gratiam explicent. Edentur quoque Constitutiones Synodales, vbi conscriptæ fuerint; in quibus præscribetur & vitæ degendæ ratio, & administrandorum Sacramentorum modus, & alia nonnulla curæ pastorali necessaria.

Matth. 7. Luc. 11.

Quoniam verò multis persæpè in hac Diœcesi negotium ab his qui Romæ sunt, exhibetur; & leuibus quandoque de causis ijdem illi ex prouincia euocantur: quo fit, vt eorum Ecclesiæ pastoribus interea destitutæ quo-

rũuis tã hæreticorũ, quàm vicinorũ nobilium ſint iniurijs opportunæ, deſignati ſunt viri quatuor ex collegio Cathedralis Eccleſiæ, quorũ nomina Reuerendiſſ. dominus cõmendabit S.D.Noſtro, & eos ornabit ſuo teſtimonio, petens vt eis, cùm res poſtulauerit, tã ex vrbe, quàm à nuncijs in prouinciã miſsis, cauſæ Eccleſiaſticæ Diœceſis huius non modò cognoſcendæ, verùmetiam finiendæ committantur.

Seſſi. 25. ca 10. Tridẽ. Concilij.

Petiuit etiã Clerus vniuerſus, vt Reuerendiſſ. D. in his literis, quas primũ in vrbem dabit, ſupplicet S.D. Noſtro, quò ratione tamen illius habeat, nec eum Tridẽtini Concilij vinculis in his teneri velit, quæ ad pluralitatẽ ſacerdotiorũ et perſonalem reſidentiã pertinent, vel certè neceſsitatibus ipſorum eo modo qui magis cõmodus videbitur, prouideat. Is eſt enim Diœceſis huius ſtatus, vt ſingulis in hac bonorum Eccleſiaſticorum acciſione, & ſumma Nouatorum quidlibet agẽdi licentia, vnum ſacerdotium ad vitam honeſtè & cum dignitate ſuſtinendam, nequaquã ſuffecerit. Eſt præterea hoc tẽpore (quod res ipſa loquitur) omniũ iniurijs

iurijs Clerus expositus. Multorũ enim fructus tenẽtur à malæ fidei possessorib. multi sunt quoq; ab hæreticis interuersi, & ad impietatem ipsorũ propagandã cõuersi: multorum iustũ precium negatur, & nõ nisi post graues labores exhaustos, & multas difficultates superatas, id demũ soluitur, quod fũdi domino collibuerit. Quo fit, vt plerisq; sacerdotibus desint alimenta necessaria: tantùm abest, vt aliquid supersit, quod auferri debeat. Quod se Reuerendissimus D. & spontè sua, & Cleri precibus adductus, diligenter facturum promisit. Videt enim in quantis difficultatibus Diœcesis hæc illius versetur, & quanta sacerdotum penuria etiamnum laboret, periculum vt sit, nisi legum seueritatem S. D. Nostri clementia temperauerit, ne desint non multò post (vt nunc est eorum omnium in deteriorem partem inclinatio) qui ad sacerdotium promoueri velint: Et hoc est, quod cupiunt hæretici. Sic enim gubernatoribus sublatis, atrociùs atque violentiùs circa Ecclesiæ naufragia grassarentur.

Fuit etiam constitutum, vt omnes & singuli, beneficiorum, præsertim verò curatorum possessores, qui iam à multis annis gaudent fructibus sacerdotiorum, in illis autem non resident, nec sacris sunt initiati; Parochiæ verò ipsorum illis negligentibus varijs erroribus sunt contaminatæ, per processum, quem vocant, publicum, etiam per affixionem huiusmodi processus ad valuas Ecclesiæ Cathredralis VVladislauiensis, auctoritate Reuerendissimi D. Episcopi monerentur, quatenùs infra tempus, arbitrio eius Reuerendissimæ D. statuēdum, isti tales, maioribus sacris ordinibus se insigniri procurarent, & ad residētiam in suis beneficijs redirent, nisi duriores pœnas canonicas, à iure contra tales statutas, experiri malint.

Insuper constitutum fuit, vt ab omnibus beneficiatis, qui huic Synodo VVladislauiensi non interfuerunt, & quicunque deinceps, ad quæcunq; beneficia Ecclesiastica institui deberent, exigeretur & in effectu præstaretur professio fidei orthodoxæ, sub pœnis contrà recusantes, arbitrio Episcopi pro tempore

pore

pore exiſtētis, aut ſui vicarij Officialiſue generalis VVladiſlauienſis, ſtatuendis.

His abſolutis, peractiſque Deo gratijs, Clerus Diœceſis huius, ſolenni benedictione accepta, dimiſſus: & ad ſua quisque redire, proque paſtore ſuo Deum precari iuſſus eſt. Et hæc fuit ſanctæ huius Diœceſanæ Synodi periodus. Sit IESV CHRISTO ſeruatori gloria.

Idem qui ſuprà Staniſlaus Craſſinius I. V. Doctor, & eius Reuerendiſſiimæ P. Cancellarius.

ACta ſunt hæc in Choro Eccleſiæ Cathedralis VVladiſlauienſis, Anno, die, quibus ſuprà. Indictione vndecima. Pontificatus S. D. N. & Domini, Domini PII. diuina prouidentia Papæ Quinti, Anno tertio: Præſentibus Reuerendis Dominis, Laurentio Zalinski Abbate Coronouienſi, ordinis Ciſtercienſis, nec non Iozepho Conarzeuuski Iuris Pontificij doctore VVladiſlauienſi, Valentino Curzborski Pomeraniæ Archidiacono, Stiborio Krzikouuski ſcholaſtico, Stani-

ſlao Sczauuienski, Andrea Naramouuſki, Andrea Blinouuski, Caſparo Hannouio I. V. doctore, Petro Viſczelki, Martino Goſticzki I. V. doctore, Alberto Boruhouuski, Ioanne Piotrouuski, & Syluestro Roguczki medicinæ doctore, prælatis & canonicis VVladislauienſibus, Hippolyto in Lubraniecz Canonicorum Regularium S. Auguſtini, & Georgio ab Heden Monialium Præmonſtratenſ. in Zukouu præpoſitis, multisque alijs prælatis, tam religioſis quàm ſecularibus, tunc in ſancta Diœceſana Synodo in ſpiritu ſancto legitimè congregatis.

ET ego Simon Stanislai de Coualeuo Clericus Gneſnenſis Diœceſis, publicus auctoritate Apoſtolica & in Archio Curiæ Romanæ deſcriptus Notarius, quia dictarum Conſtitutionũ promulgationi, alijsq; omnibus & ſingulis præmiſsis, dum ſic, vt præmittitur, coram præfato Reuerendiſsimo in Chriſto patre ac Domino D. Stanislao Carncouio VVladislauienſi, & Pomeraniæ Epiſcopo, ac Diœceſana VVladislauienſi Syno-

Synodo, & per ipſum Dominum Epiſcopum agerentur & fierent, vnà cum prænominatis teſtibus præſens interſui: eaque omnia & ſingula ſic fieri vidi & audiui. Ideo de mandato quoque ipſius Domini Epiſcopi, exinde præſens publicum inſtrumentum confeci, & in hanc publicam formam redegi, ac me huic ſubſcripſi, ſignoque & nomine meis ſolitis & conſuetis vnà cum impreſſione ſigilli ipſius requiſitus, conſignaui in fidem & teſtimonium omnium præmiſſorum.

(.·.)

CONSTI-

CONSTITVTIONVM VVLADISLAVIENSIVM PARTIS PRIMAE.

TITVLVS. I.

CONSTITVTIONES SYNODALES Ecclesiæ & Diœcesis VVladislauiensis.

Vod licuit hacte-
nus maioribus no
stris, vt in Synodis
nuda præcepta Cle
ro suæ Diœcesis
proponerent, quæ
ab illo cùm ipsius-
met, tum populi
rectè instituendi causa diligenter ac-
curateque seruari vellent, idem &
nobis licere arbitràmur: nec omni-
1. um, quæ statuuutur, rationem esse
reddendam. Delicata est enim illa
obedientia, quæ præceptorum cau-
sas inuestigat, & quorum rationem
ignorat, his veluti leuioribus violā-
dis, culpam nullam inesse persua-

sum

ſum habet. Ne cui tamen pro impe- 2.
rio agere, voluntatemq́ue pro ratio-
ne afferre videremur, néue ſint, qui
ita ſtatuant, iubere nos tantùm, non
etiam docere, nonnihil hoc tempo-
re ab vſu pridem recepto deflectẽn-
dum, & aliam, edendis Diœceſis no-
ſtrę conſtitutionibus, viam nobis in-
ſiſtendam eſſe duximus: nimirùm,
vt illis promulgandis, adderetur
nonnunquam ratio, verbis, quoad e-
ius fieri poſſit, breuiſſimis. Nam ita 3.
demùm ſperamus fore, vt ea memo-
riæ ſacerdotũ tenaciùs hæreant, quæ
tradimus: & celeriùs non abſque fru-
ctu in opus exeant. Quin etiam 4.
proſpectum hac ratione voluimus
Parochis rudioribus, & reliquis Diœ
ceſis noſtræ Clericis: qui, cùm libris
non abundent, his noſtris legendis
non parùm adiuuari poterint, & cer-
tum obeundi ſui muneris, quo fun-
gitur quiſque, modũ tenere. Quam- 5.
ob rem omnia, & quidem breuiſſi-
mè, ſumus complexi: quæ vel ad
vitam ipſorum informandam, vel
ad populum inſtituendum, vel ad
traden-

tradendam Catholicã doctrinã, vel ad Ecclesiasticos ritus conseruandos pertinent: nihil vt sit necesse, clerũ nostrum longius ea petere, maioremque in illis conquirendis laborẽ sumere. vt autem ordo seruetur, primùm omnium à Canonicis Ecclesię nostræ Cathedralis exordium sumẽdum esse putauimus.

TITVLVS II.

DE CANONICIS ET EOrum officio.

QVoniam primi sunt post Episcopum Canonici Ecclesiæ Cathedralis, & aliarum inferiorum: prima quoque cura ipsorum & præcipua esse debet, vt suo nomini respondeãt.
1. Sessi. 24. cap. 12. Et cùm disciplinæ Ecclesiasticæ retinendæ causa sint Cathedralium Ecclesiarũ collegia instituta: etiam atque etiã Canonici videant, vt disciplinam conseruent, quam tuendam susceperunt: sicque in omnes partes oculos conuertant, nihil vt sit inter eos quod ferri nò debeat, quodque disciplina Ecclesiastica cohiberi

ri oporteat. Sicut autem primi sunt 2.
post Episcopum, præstantque digni-
tate sacerdotibus cæteris, ita exẽplo
doctrinaque sua præluceant alijs, eis-
que ad pietatẽ & vitam cum honesta-
te transigendam, duces sint. Non vul
garis est illa Nepotiani laus, qua is ce-
lebratur hucusque ab Hieronymo,
quòd non maius, nõ minus neglige-
bat officiũ, vt vbicũque eũ quæreres,
inquit, in Ecclesia inuenires.

Videant etiam, ne peccata maneãt 3.
impunita, néue ijsdẽ de rebus alij ple-
ctãtur, alij ne appellentur quidẽ, sed
in delictis vindicãdis seruetur æqua-
bilitas, cùm lex non personas atten-
dat, sed personarum facta. Memine- Psal. 2.
rint eius, quod scripsit propheta: Ap
prehendite disciplinam, ne quando
irascatur Dominus, & pereatis de
via iusta. quodque Paulus monens
scribent Hebræis, In disciplina per- Cap. 12.
seuerate, quam, qui ferre non pos-
sunt, eos nothos, & non filios esse
profitetur. Ea verò disciplinæ ra-
tio ad vitam Canonicorum maxi-
mè pertinet.

Tenen

Tenentur autem Canonici Epi-
4. ſcopo in rebus Eccleſiæ neceſſarijs adeſſe conſilio ſuo : Qua in re, doctrina præcipuè verſatur. Itaque, ne inania ſint eorum conſilia, exerceant ſe diligenter in legendis ſacris literis, & in Canonicis legibus, & in obſeruãda publica Catholicæ Eccleſiæ praxi. Nã vbi multa ſunt prudẽtiaque conſilia, ibi multa ſalus eſt. Nec poſſunt alij cõſulere meliùs & fideliùs Epiſcopo ſuo, quàm, qui ſunt eiuſdem corporis membra, do-
5. meſtici & alumni Eccleſiæ. Eſt verò ad rectè conſulendum neceſſaria prudentia, doctrina, & beneuolentia, ſine quibus, manca & imperfecta ſunt conſilia. Nam & Moyſes non alios aſciuit ſibi conſiliarios, quàm ſapientes, gnàros, probatæ conuerſationis, & nobiles. Speciosum eſt enim, à Presbyteris cognoſcere conſilia: quibus dicitur, Accipite diſciplinam meam, & non pecuniam: doctrinam magis, quàm aurum eligite.

Berna. epi. 42. ad Henricũ Senonenſ arichiepiſcopũ.

Prouer. 8.

Deuter.

Sed & iura, priuilegia, libertates Eccleſiarum, atque adeo totius Diœ-

cesis

cesis seruare tueriq́ue Canonicorum
intereſt,quādoquidem custodes sunt 6.
immunitatum illius omniū. Quamobrem excutiant diligenter Archium Eccleſiæ ſuæ, priuilegia omnia conſcribant,indices conficiant,libellos actionum & nominum ſiue debitorum,ad quæcunque pia loca pertinentiū,in promptu habeant,quibus cū res poſtulauerit,& ipſi,& Archidiaconi,& alij Eccleſiæ miniſtri,vti poſſint: ne fortaſsis eorum negligentia, res Eccleſiæ vel pereant, vel in alienā poſſeſſionem veniant: Volumus autem hæc fieri omnia,non aliqua priuata vſurpatáue poteſtate, ſed propria authoritate noſtra,quam nos ad hunc actum impartimur Canonicis Eccleſiæ noſtræ, vt ita demùm celeriùs,maioreq́ue cùm fructu ea conficiant,quæ ad rem præſentem videbuntur pertinere, cùm ſæpè talibus in rebus mora quantumuis non ita magna,periculoſa tamen eſſe conſueuerit. Curent etiam vt ſit Metrica Sacerdotiorum omnium totius Diœceſis,cum reditibus & emolumentis 7.

Seſſi. 22. ca. vlt. pœna ſtatuitur occupātibus bona Eccleſiæ.

eorum. Quæomnia & singula, pro eo ac debent conseruare, tueri & defendere nunquam prætermittant. Ac si res vnquam difficilior acciderit, quàm vt eorum opera possit explicari, statim fidem, opem & auctoritatem Episcopi sui implorent, eiusque præsidio in tuendis Ecclesiæ re-
8. bus vtantur. Sed & hoc operam dent, vt omnia decenter & secundum or-
1. Cor. 14. dinem in Ecclesia fiant: vtque cùm in diuinis officijs, tum in alijs muneribus peragendis, honestas quæ decet res sacras conseruetur. Ma-
Hierc. 48. ledictus est enim, inquit scriptura, qui facit opus Dei negligenter. Sunt
9. autem Canonici, diuini cultus inspectores, & tenentur vel emendare, quę vident perperàm fieri, si possunt, vel ad eos, quorum id potissimùm interest, quàm primùm referre. Nam error, cui non resistitur, approbatur: faciliusque mala possunt in ipsis initijs corrigi, quàm cùm dissimulando sumpserint incrementa maiora.
10. Si quæ prębendæ vel dignitates habent annexa officia, curent eorum posseſso-

possessores, vt illis, quoad eius fieri possit, satisfaciant, ne legi obnoxij fiant, & ne vituperetur eorũ ministerium. Itaq; exhibeant se probabiles operarios, cùm sponte sua, tũ quòd necessitas illis incumbat. nam væ illis, si non fuerint ea diligenter quæ debent, exequuti. 2. Cor. 6. 2. Tim. 2.

Anniuersarios accuratè seduloque absoluant, ac pro fratribus defunctis deo preces fundãt, & sacrificia offerãt. Simul meminerint, se quoq; mortales esse, & eodẽ, quò ipsi præcesserunt, currere. Vetus est enim illud: Ab alijs expecta, alijs quod feceris: Et, Qua mensura mensi fueritis, Christus inquit, eadem remetietur vobis. 11. Chrys. ho. 3. in epi. ad Philip. & in cap 15. 1. ad Cor. Ambro. de fide resur. Cypr. epi. 5. li. 4. & epist. 6. li. 3. Clem. li. 6 Cõst. c. 20. Damas. in oratione pro mortuis. Marc. 4.

In solemnibus processionibus & alijs supplicationibus quibuscũq;, habitu, gestu, incessu, grauitatem honestate conditam præseferant, exẽploq; suo, cæteris astantibus & eorum facta intuentibus, ad pietatem præeant.

In choro non sint ociosi, non stertant, non sermones misceant: sed vel orent attentè, vel psallant, psallentesque alios iuuent. Turpe

Matt.20. est enim cùm dicitur: Quid hîc statis tota die otiosi?

13. Postremò sint, quod dici volunt, Canonici, id est, regulares: viuant ad scripturæ sacrę Canonumque prę́scriptum: nec ab eo sibi vel minimùm deflectendum esse putent. Nam cùm sint sal terræ, prouidere debent, vt saliant insulsos. Cùm sint lux accensa, oportet eos lucere his, qui in domo sunt: neque velint esse lucerna sub modio, sed super candelabrum, & in omniũ conspectu posita: vt qui domum intrant, lumen videant, & videntes glorificent patrem, qui est in cœlis.

Mart. 5.
Luc.8.

14. Priùs, quàm autem recipiantur ad Ecclesiam nostram, volumus vt fidei professionem, tam coràm nobis vel vicario nostro, quàm in Capitulo faciant, iuxta formam à S. D. Nostro Pio IIII. Pontifice Maximo olim præscriptam: quam etiam curẽt suis libris Capitularibus inscribi: nec vllum deinceps in suum consessum admittant, nisi priùs eandem fidei professionem fecerit, sub pœna à S. Conci-

Sessi. 24.
Cap. 12.

Concilio Tridentino decreta. Quæ autem de Canonicis Ecclesiæ Cathedralis dicta sunt (quatenùs ad pietatem eorum exercendam, vel ad mores formandos, vel ad ordinem & decorem in eorum Ecclesijs conseruãdum pertinent) eadem illa ad Collegiatas etiam Diœcesis nostræ pertinere volumus.

TITVLVS III.

DE VICARIIS ET ALIIS INferioris ordinis Clericis.

OMnes sacerdotes, cuiuscunque gradus fuerint, attendant officio suo, & ministerium suũ diligenter impleant. 2. Tim. 4. Quibus verò Chori gubernandi partes mandatæ sunt, vel qui psallendi munus obtinent, aut alijs officijs in Ecclesia fungũtur, sedulò prouideant, vt quæ debent, cũ summa qua poterint, honestate grauitateque absoluant, vtque suis temporibus dẽtur diuinis officijs initia. 1.
Inter canendum verò & psallendum caueant ne verba pręcipitent, ne sup-

1. Cor. 14. primant, ne quid pro quo substituāt, sed quod vult Apostolus, psallant spiritu, psallant & mente: vt cùm lingua orent, mens etiam ipsorum absque fructu non sit.
2. Recordentur astare se vultui Dei, cingi angelorum cohortibus, & habere populi astantis oculos in se coniectos: quare prouideant, vt quæ faciunt, religiosè faciant: non veluti temporis aut priuati commodi gratia, non ad oculum
Ephes. 6. seruientes, sed tanquam Domino.

Quæ præstabunt tantò faciliùs,
3. quantò fuerint magis ab omni vitiorum sorde remoti. Quam ob rem, domi suæ, sobriè, castè, pieque viuant: ebrietatem fugiant, ocium tanquā fomentum vitiorum omnium deuitent, honestis laboribus occupētur. Celebratur enim illud dictum cuiusdam ex Aegypti monachis, operantē fratrem ab vno dęmone pulsari, otiosum verò ab innumeris vastari. Inprimis verò sacris literis inuigilēt, &
Hiero. ad Nepot. illud ꝑpetuò prę oculis habeāt, quod eius ordinis viris pręcepit quidā ex patribus, Ama (inquiēs) scientiā scripturarum

rarum,& carnis vitia non amabis. 4.
De cætero,quęcũq; ſunt vera, quęcũq; pudica,quæcunq; iuſta, quęcũq; ſancta,quæcunq; amabilia,quęcunq; bonæ famæ; ſi qua virtus, ſi qua laus diſciplinæ, hæc cogitent, hæc agant, Philp.4. vt Deum pacis habere poſſint ſecum manentem.

TITVLVS IIII.
De ordinandis.

QVoniam ſemper erunt noui operarij in vineam Domini ſubmittendi, etiam atque etiam curandum eſt, vt hi ſint quàm probatiſſimi, qui ad ſacros ordines, præſertim verò ad ſacerdotium, vocabuntur.
Quare, ſi qui erunt ſacris initiandi, 1.
mandamus, vt vno menſe ante ordinationem, deſiderium ſuum explicent Parocho, ſub quo vitam degunt, qui nomina ipſorum denuntiabit populo, ab eoq; teſtimonium pe Seſſ.23.c.5.
tet, ac nos vel ſuffraganeum noſtrũ, per ſuas patentes, de re tota certiorẽ faciet. Nã & noſtra, & Eccleſię Dei 2.
plurimũ intereſt, tales vt aſſumãtur,

qui bonum teſtimonium, ſi minus ab externis, ſaltem à domeſticis habeant. Libentiùs enim populus his præſidentibus morem gerit, quos videt ſuo ſuffragio ſiue teſtimonio ad ſacra myſteria eſſe aſſumptos.

3. Mandamus autem omnibus Cathedralis noſtræ, Collegiatarum, Cõuentualium, & Parochialium Eccleſiarum prædicatoribus: cùm anni quatuor tempora aduenerint, quibus de more ordinatio fieri conſueuit: vt ex loco ſuperiore denunciẽt, ſi qui erunt ordines ſuſcepturi, vt maturè, hoc eſt quarta feria, apud Eccleſiam hanc noſtram, vel in loco ordinationis, prẹſtò ſint: & ſe apud præfectos examinis ſiſtant, vt per biduũ, quod eſt diei ordinationis interiectum, accuratiùs examinari poſsint.

4. Adferant autem ſimul, & à ludi moderatore, ſub cuius diſciplina ſunt verſati: & à Parocho ſuo, vel à magiſtratu, aut ab his omnibus, generis, ætatis, inſtitutionis, perſonæ, morum, doctrinæ, vitæque teſtimonium; ſine quo admitti quenquam

Vide Cypr. li. 2. epiſt. 5 & li. 1. epiſto. 4. Lãpr. in vita Alexãd Pertinacis Seſſ. 23. c. 7

ad

ad ſacros ordines prohibemus.

Moneatur etiam populus, vt in 5.
quatuor temporibus, diligenter Deo
ſupplicent, quo mittat dignos ope- Matt. 9.
rarios in meſſem ſuam: & his, qui or-
dinantur, gratiam ſuam impartiat,
vt munus, quod ſuſcipiunt, dignè &
cum fructu multorum expleant. Nã 6.
eorum quoque intereſt, vt habeant
idoneos verbi & ſacramentorum mi
niſtros, à quibus ſanam doctrinam
hauriant, & quorum exemplo in pi-
etate iuuari queant.

TITVLVS V.
DE OFFICIO EXAMINATORIS.

EXaminatorum officium fuerit, diligenter eorum, qui ordinandi ſunt, doctrinam explorare & vitam. Examinandi autem hæc erit ratio. Quæratur ex ordinando, cuias, & qua ętate ſit. Nam Concilium Seſſi. 23. Tridentinum, Subdiaconũ ante an- cap. 12. num viceſimum ſecundum: Diaconum ante viceſimum tertium: Pres-

byterum ante vicesimum quintum, ordinari vetat, quam probandi rationem, etiam ad regulares extendi voluit. Item, ad quem titulum petat ordines. cauetur enim, ne quis admittatur, nisi sacerdotium sufficiens, & quidem quietum habeat. Nam sacerdoti mendicare, vel sacrificio venali vti, fas non est. Ad patrimonium non admittatur quisquam ordinari, nisi Episcopi iudicio probatus, qui verè patrimonium obtineat: & quidē tale, quod illi ad vitam honestè sustentandam satis sit, quodque sine licentia Episcopi sui alienare non possit, priusquam sufficiens habuerit sacerdotium, ex quo viuat. Volumus autem, vt absque ordinarij sui facultate, nemo audiat ab alio episcopo ordines suscipere. Præcipuè verò exploretur, num sanæ doctrinæ sit: num eos progressus in literis fecerit, vt possit apud alios doctoris officio fungi: num ordines petat hoc animo, vt Ecclesiæ seruiat, & vineam Domini fideliter colat. Neque verò in ea re tantum examinatorum officium versa-

Sess. 21. c. 2

2

Vbi supra. Et in Bulla Pij quarti. An. 63. edita.

3.

Sess. 23. c. 8

4.

versabitur, vt eorum dignitatem explorent, qui sunt sacris ordinibus adhibendi, sed maiori etiam diligentia in id incumbent, vt eos, qui ad Parochias instituendi sunt, accuratè examinent, num reuera tales sint, quibus tantum hoc munus, (cura nimirum animarum) mandari queat. Huius autem ipsorum muneris partes, copiosè sunt in Concilio Tridentino perscriptæ, indeq; peti possunt. In concursu tamen, si qui vnquam (vt quidem optandum est) acciderit, eorum potissimam rationem habeant, qui facto diligenti examine, præ cęteris videbuntur digniores. Sessio 24. cap. 18.

TITVLVS VI.
DE IMPEDIMENTO ORdinandorum.

VIdeāt examinatores, ne quid hæreticum sapiant, qui ordinandi sunt: ne sint doctrinæ christianę ignari, & bonarũ literarum rudes, ne spurij, ne mēbro aliquo notabili deformes, ne caduco morbo vexati, ne apostatę: ne minores natu, q̄ sacrũ Cōcil. Tridē-

Tridentinum et Canones exigunt: ne infames vel energumeni, ne abſtemij, excommunicati, vel Simoniaci. nam qui eiuſmodi ſunt, arcendi e-
1. runt ab ordinibus. Quod ſi quid in eorum examine difficilius acciderit, noſtro vel vicarij noſtri iudicio res
2. terminabitur. Cùm enim præſtantiſſimum ſit ſacerdotij munus, nemini dubium eſſe poteſt, quin ſit etiam cura maxima in his deligẽdis & probandis adhibenda, qui ſunt in hunc ordinem publico iudicio cooptãdi.
3. Nam accidit perſæpè, vt populus ex ſacerdotum dignitate, ſacramentorum etiam dignitatem metiatur:

TITVLVS VII.
DE PROVISIONIBVS SEV INſtitutionibus.

QVoniam non tantùm in ordinibus cõferendis, quantum in his inſtituendis, quibus mandatur animarum cura: locum habet illud
1. Tim. 5 Apoſtoli pręceptum: Manum citò nemini impoſueris. Ideo ſumma diligentia

ligentia prouidendum eſt,ne alijs 1.
quàm probatis & idoneis, paſcenda-
rum Chriſti ouium munus confera-
tur:vt,qui aſſumuntur in partem ſol
licitudinis,eiuſmodi ſint, qui ſe ex-
hibeant probabiles operarios, rectè 2.Tim.2.
tractantes verbum veritatis, qui gre- Ioan. 10.
gem ſuum diligant, qui animam ſu-
am ponant pro ouibus ſuis. Quare 2.
probentur diligenter, num ſatis in-
telligant quæ legunt: num apti ſint
ad explanandas ſacras litteras, num
Decalogi & Eccleſiæ præcepta, num
ſacramentorum numerum, & quæ
cuiusque vis ac poteſtas ſit,ſatis tene-
ant: num ea quoque mente ſint præ- Phili. 2.
diti, vt non quærant, quæ ſua ſunt,
ſed, quæ IESV CHRISTI: num
vitam ſuam ita moderari velint, vt
& proſint ſibiipſis, & alijs odor ſint 3.
vitæ in vitam. Sciant ſe non ad otiũ, 2.Cor. 2.
non ad delitias,nõ ad quietem,& ſe-
ctanda priuata vitæ commoda: ve-
rùm ad opus, ad laborem, ad curam,
nonnunquam etiam ad præſentia pe
ricula vocari. Quam ob rem, fortes
eſſe oportet, omniaque conſtanter,
pro

pro Christi nomine,& populi salute
Ioan. 10. perferre. Qui amant animam suam, perdent eam: qui verò perdiderint eā propter Christum & euangelium, in vitam æternam custodient illam. Pa-
4. storum interest, salutem ouium suarum quærere, & pro illis, cùm res postulauerit, animam suam non grauatim ponere, summi Pastoris Christi exemplo, qui pro grege suo mori dignatus est. Hoc animo prędítos esse oportet, quibus erit animarum cura mandanda. Bonum est autem hæc il-
5. lis proponi ab initio, vt sciant, quòd cùm noua vita, nouam etiam militiam instituant, quodque magnum
2. Tim. 2. illis instet laborum & periculorum certamen. Labora, Paulus inquit, si-
Eccle. 4. cut bonus Christi miles. Et Sapiens hortatur, vsq; ad mortem certa pro iustitia. Sic enim futurum est, vt pro bono certamine, accipiant repositā coronam, quam reddet illis Domi-
Sessi. 24. cap. 18. nus in illo die iustus iudex. Quam ob rem, nolumus quenquam ad vllum
6. sacerdotium, curatum præsertim admitti: nisi prius fuerit per nos, vel deputatos

putatos à nobis, diligenter probatus. Debebit autem is testimonium eorum scripto comprehensum, nobis vel vicario nostro, exhibere. Cæterùm examinatores videant, ne quid hac in parte dent carni & sanguini: ne quid amicitiæ tribuant, odio, vel gratiæ, in quo eorũ cõsciẽtias, quàm maximè obstrictas esse volumus. 7.

TITVLVS VIII.

SIMONIAE VITIO QVEMadmodum occurratur.

CVm autem teterrimum illud Simoniæ vitium animos nonnullorũ occupauerit: & quod sanè dolendũ est, vsq; adeò radices altas egerit, vt iã plerisq; nullã peccati mortalis rationem habere videatur. Nos, vt 1.
ex animis omniũ pestẽ hanc, & beluã multorũ capitũ, pro eo ac debemus, euellere possimus: mãdamus, ne quis priùs ad vllũ sacerdotiũ vel Parœciã admittatur, quàm iuramentum, in nostris vel vicarij nostri manibus, præstiterit: quo se probet ab hoc tanto scelere, liberum & immunem esse.

Nefas

2. Nefas est enim, donum Dei, quod sacerdotio annexũ est, pecunia possidere velle. Cogitẽt qui eiusmodi sunt,
Acto. 8. qua pœna Simon ille multatus ab Apostolo Petro fuerit: cùm oblato precio donum sancti spiritus concedi sibi peteret: tum quo modo
4. Reg. 5. do Gezi Elisæi seruo posteritatique illius vniuersæ, lepra inhæserit: Et quorum suppliciũ perhorrescũt, eorum etiam exemplum fugiendũ sibi esse putent. Scripta sunt enim hæc A-
3. postolo teste ad correptionem nostram. Et extant pœnæ grauissimæ aduersus tales in Bulla Pauli II. edi-
In extrauagante. tæ, quæ incipit: Cùm detestabile. Et in alia PII. quarti, de confidentijs,
4. Anno sexagesimo quarto, XVI. KL. Nouembris promulgata. Quare ab hoc tanto scelere, quo nullum tetriùs esse potest, diligenter sibi caueant: & pauperes in domo Domini esse malint, quàm opibus abundare malè quæsitis. Iuramenti autem, quod in aliarum Diœcesum Synodis obseruatum fuisse videmus, talis est forma.

TITV-

TITVLVS IX.

FORMA IVRISIVRANDI OB SImoniæ ſuſpicionem dandi.

EGo N. præſentatus vel electus &c. ad beneficium N. iuro per ſacroſancta Dei euangelia, quæ meis manibus tango, neque me beneficij obtinēdi cauſa, vel vt ad id præſentarer aut nominarer, &c. neque quenquam alium meo nomine, aut conſentiente vel ſciente me, quicquam collatori, patrono, ſeu alij cuiquam ea de cauſa promiſiſſe aut dediſſe, aut compenſaſſe, aut priùs datum confirmaſſe, vel apud quenquam depoſuiſſe: neque mutuo dediſſe, vel locâſſe: vel priùs mutuo datum, commodatum, locatum, aut quocunque modo debitum remiſiſſe aut relâxaſſe. nec de domibus, terris, prædijs, reditibus eius Eccleſiæ fructibúſue, decimis aut oblationibus eiuſdē, prętc-ritis pręsētibus ac futuris: donationē, remiſſionem, locationem feciſſe, aut iniuiſſe. Ita me Deus adiuuet, & hęc ſancta Dei Euangelia.

TIVTLVS X.
DE FIDEI PROFESSIONE & eius forma.

QVibus etiam prouidendum erit de sacerdotijs ciuitatum, oppidorum & villarum, cùm simplicibus, tum verò multò magis adiunctã curam animarum habentibus: hi priùs fidẽ Catholicã profiteantur, iuxta formã à S. D. Nostro Pio IIII. fœlicis memoriæ P. M. in hęc verba perscri-
1. ptam: Ego N. firma fide credo & profiteor omnia & singula, quæ continẽ-
2. tur in symbolo fidei, quo sancta Romana Ecclesia vtitur: videlicet: Credo in vnũ Deum patrem omnipotentem, factorem cœli & terræ, visibiliũ
3. omniũ & inuisibilium. Et in vnum Dominum Iesum Christũ, filiũ Dei vnigenitum, & ex Patre natum ante omnià secula: Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, genitum non factum, consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt: qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit

dit de cœlis: & incarnatus est de spiri
tu sancto, ex Maria virgine, ET HO
MO FACTVS EST. Crucifixus
etiã pro nobis sub Pontio Pilato, paſ
sus & sepultus est. Et resurrexit tertia
die secundũ scripturas: Et ascendit in
cœlũ, sedet ad dexterã Patris: Et ite-
rum venturus est cum gloria, iudica-
re viuos & mortuos, cuius regni non
erit finis. Et in Spiritum Sanctum
Dominum, & viuificantem, qui ex
Patre filioque procedit: qui cum Pa
tre & filio simul adoratur & conglo- 4.
rificatur; qui locutus est per Prophe-
tas. Et vnam Sanctam Catholicam
& Apostolicam Ecclesiam. Con-
fiteor vnum baptisma in remissio-
nem peccatorum. Et expecto resur- 5.
rectionem mortuorum; & vitam 6.
venturi seculi. Amen. Apostolicas
& Ecclesiasticas traditiões, reliquasq;
eiusdẽ Ecclesiæ obseruationes & cõsti 7.
tutiones, firmissimè admitto & am-
plector. Item sacrã scripturam, iuxta
eum sensum, quem tenuit, & tenet
sancta mater Ecclesia, cuius est iudi- 8.
care de vero sensu, & interpretatione

ſacrarũ ſcripturarum, admitto: nec
eam vnquam, niſi iuxta vnanimem
conſenſum Patrum, accipiam & in-
terpretabor. Profiteor quoq;, ſeptem
9. eſſe verè & propriè ſacramenta nouæ
legis, à Ieſu Chriſto Domino noſtro
inſtituta, atque ad ſalutem humani
generis, licèt nõ omnia, ſingulis ne-
ceſſaria, ſcilicet Baptiſmum, Confir-
mationem, Euchariſtiam, Pœniten-
tiam, Extremam vnctionem, Ordi-
nem & Matrimonium, illaque gra-
tiam conferre. Et ex his Baptiſmum,
Confirmationem & Ordinem, ſine
10. ſacrilegio reiterari non poſſe. Rece-
ptos quoque & approbatos Eccleſię
Catholicę ritus, in ſupradictorũ om-
nium Sacramentorum ſolenni ad-
miniſtratione recipio & admitto.
11. Omnia & ſingula, quæ de peccato o-
riginali, & de iuſtificatione in ſacro-
ſancta Tridentina Synodo, definita
12. & declarata fuerunt, amplector & re-
cipio. Profiteor pariter in Miſſa of-
ferri Deo verum, proprium & propi-
13. tiatorium ſacrificium pro viuis & de-
functis. Atque in ſanctiſſimo Eucha-
riſtiæ

ristiæ ſacramēto, eſſe verè, realiter, & ſubſtantialiter, corpus & ſanguinē vnà cum ànima & diuinitate Domini noſtri Ieſu Chriſti: fieriq́ue conuerſionem totius ſubſtantię panis, in corpus: & totius ſubſtantiæ vini in ſanguinem: quam conuerſionē Catholica Eccleſia Trāſubſtantiationē appellat. Fateor etiam, ſub altera tan
tùm ſpecie, totum atque integrum 14.
Chriſtum, verumq́ue Sacramentum ſumi. Conſtanter teneo Purgatoriū 15.
eſſe, animasq́ue ibi detentas, fideliū
ſuffragijs iuuari. Similiter & ſanctos 16.
vnà cum Chriſto regnantes, venerandos atque inuocandos eſſe, eosq́ue orationes Deo pro nobis offerre, atq; eorum reliquias eſſe venerandas. Firmiſſimè aſſero, imagines Chriſti ac
Deiparæ ſemper virginis, necnon a- 17.
liorum ſanctorum, habendas & retinendas eſſe, atque eis debitum honorem ac venerationem impertiēdam.
Indulgentiarum etiam poteſtatem à 18.
Chriſto in Eccleſia relictam fuiſſe, illarumq́ue vſum Chriſtiano populo maximè ſalutarem eſſe affirmo.

19 Sanctam Catholicam & Apostolicã
Romanam Ecclesiam, omnium Ec-
clesiarũ matrem & magistram, agno-
20. sco. Romanoque Pontifici beati Pe
tri Apostolorum Principis successo-
ris, ac Iesu Christi vicario, veram o-
21. bedientiam spondeo ac iuro. Cęte-
ra item omnia, à sacris Canonibus
& Oecumenicis Concilijs, ac præci-
puè à sacrosancta Tridentina Syno-
do tradita, definita & declarata, indu
bitanter recipio atque profiteor: si-
mulque contraria omnia, atque hæ-
reses quascunque ab Ecclesia damna-
tas & reiectas & anathematizatas, ego
22. pariter damno, reijcio & anathema-
tizo. Hanc veram catholicam fidem,
extra quam nemo saluus esse potest,
quam in præsenti sponte profiteor, &
veraciter teneo, eandem integram &
inuiolatam, vsque ad extremum vi-
tæ spiritum constantissimè (Deo ad-
iuuante) retinere & confiteri, atque à
meis subditis vel illis, quorum cu-
ra ad me, in munere meo spectabit,
teneri, doceri & pręDicari, quan-
tum in me erit curaturum. ego idem
N. spon

N. ſpondeo, voueo, ac iuro, ſic me DEVS adiuuet, & hæc ſancta Dei Euangelia.

Hoc autem fidei profeſſionis iuſiurandum, verbis, vt ſuprà conceptis, dandum eſt genu vtroque flexo, & manu dextera ad Euangeliorum codicem admota. 23.

TITVLVS XI.

DE PAROCHORVM OFFICIO, & aliorum curam animarum habentium.

PArochis ea cura incumbit, vt agnoſcant pecoris ſui vultum, vt ante oues vadant, eas vocent nominatim: paſcant in lætis & pinguibus paſcuis; proponant puram doctrinã, ab omni errore & hæreſi auertant: nec permittant, vt in aliquam prauã opinionem, à Dei verbo & Eccleſiæ Catholicæ doctrina abhorrentem, quod abſit, incidant. quod minore negocio prȩſtabunt, ſi per ſe ipſos munere ipſi ſuo functi fuerint. valet enim plurimùm viua paſtoris vox, & altiùs in hominum mentibus figit radices.

Pouer. 17. Ioan. 10. Ezech. 34.

1. In prædicando Dei verbo & sacra scriptura explicanda, libris tantùm Catholicis vtantur: omnes verò indice Romano prohibitos, & alios quoscunque suspectos prorsus abijciant.
2. De quibus autem iudicium difficile fuerit vel dubium, eos vel nobis, vel vicario nostro præsentēt: nec alios apud se retineant, nisi probatos, & à viris Catholicis, Latino vel populari sermone conscriptos: alioqui excommunicationem se incurrisse nouerint.
3. Vt autem hac in parte iuuari possint, dabitur à nobis opera, vt aliqua Postilla conscribatur materna gentis nostræ lingua, quæ complectatur doctrinam Catholicam: & qua explicentur Euangelia Dominicis festisque diebus in Ecclesia recitari consueta.

4. Absoluta cōcione, clara voce orationē dominicā, salutationē angelicā & symbolū pronūtient: vt ea populus faciliùs ediscat, & memorię cōmēdet. Addent prætere a Decalogi præcepta, in Aduentu præsertim & Quadragesima. Generalem Confessionem

nem nunquam prætermittent, sed ea recitanda præibunt populo, quj eos veluti duces, pronũtiando subsequetur, & humiliter à Deo peccatorum veniam postulabit.

Doceantur etiam fideles, quoties occasio se dederit, quid Missa sit, quæ & quanta mysteria contineat, quis etiam ex ea fructus ad auditores attentos redundet. Accendentur enim maiore tanti sacrificij amore, vbi vim eius & vsum cognouerint. Sciant quã ob rem frequenter celebretur in Ecclesia, & quid interea dum illam fieri vident, meditari debeant. Quod quia fuit hactenùs neglectum, summum huius tremendi mysterij contemptũ fuisse consequutum, passim non sine dolore cernimus: adeò, vt quamlibet ei quidam pręsentes intersint, tamen prophanum aliquid, non rem sacrã & maximè diuinam agi putent, atq; ideò attentionem omnem in audiendo remittant, nec eius, qualem oporteret curam gerant: magis adeo mutuis sermonibus occupentur, nõ absq; aliorũ scandalo, & animarũ su- 5. Sessi. 22. c. 8. in doctr. 6. 7.

arum iactura. Singulis etiam festis diebus, aliquid Parochi ex Cathechismo Romano, quem breui in Dioecesim nostram importandũ curabimus, populo proponant, de his rebus quas nosse omnium interest ad salutem, vt scianr quid amplectantur articuli fidei, quid contineat Decalogus; quid petant orationem Dominicam proferentes; quis Sacramentorum sit numerus, quę vis eorum ac potestas, quis item vsus, & quomodo fideles in illis suscipiẽdis affectos esse oporteat. A prandio verò, pueros

9. Sessi. 24. cap. 4. & familiam domesticam in templũ conuocent, eosque in Christianæ fidei primis rudimentis instituant. Sic fiet, vt cùm legem Dei cognouerint, non facilè in eã peccando cõmittant. Multi enim etiam ex senioribus peccant ignorantia; suntq; eorum, quæ

10. Sessi. 24. ca. 7. scire debent, prorsus rudes. Priùs quàm verò populo Sacramenta impartiant, eorum vim & vsum, pro captu fidelium exponere debent, vt sciant quid suscipiant; & quem inde fructum referant. Erigantur eorum

rum mentes ad Deum, ſimul reuoluant animis bonitatem illius ineffabilem, qui hæc dona ſua, ipſorum ſalutis cauſa dedit hominibus, quibus ſi caruiſſent, difficulter peccatorum veniam conſequi, & ſalutem obtinere potuiſſent. Quare agant grati- 11.
as Deo, quòd his medijs eorum ſaluti proſpexerit: ament ea velut præſentiſſima pharmaca, & eis crebrò vtantur, ſi vnum cum Deo eſſe velint, vt quidem velle, in eoq; maximè laborare debent.

In adminiſtratione verò Sacramē- 12.
torū, ſequātur Agēdarū ſuarū præſcriptum, nec ab illis vel latum vnguem diſcedant, nec vllas cæremonias prætermittant, quæ nō carent ſuis peculiaribus myſterijs: quarum contēptus non eſſet futurus abſque graui peccato, modò abſit neceſſitas.

Illud autem prouideant, vt ſacra- 13.
menta omnia, reuerenter, ſummaque cum honeſtate adminiſtrent, mortali peccato quoàd eius fieri poſſit, vacui. Sint mūdi q portāt vaſa do Eſa. 52.
mini, vaſa gratię, vaſa benignitatis cœle-

cœlestis, ex quibus hauritur peccatorum venia, & confertur vita æterna.
14. Mundent confessione præmissa conscientias suas, antequàm ad ea impartienda accedant. Nam sancta sanctè
15. tractari debent. Cùm exorcisant vel Cathechisant infantes, cùm liniunt, cùm abluunt, cùm vngunt vel absoluunt, curent vt omnia & singula, quæ ad rem præsentem pertinent, non obiter, non præcipitanter, non veluti fugientes, sed grauiter & reuerenter faciant: vt populus eos religiosè agere videns, tangatur & ipse religione, magisque rapiatur in Sacramentorum amorem.

(.·.)

CONSTI-

CONSTITVTIONVM VVLADISLAVIENS. PARTIS II.

TITVLVS I.

DE BAPTISMI ADMInistratione.

Deinceps vnũ tantùm vel duos ad ſummum in Baptiſmo ſuſceptores admittant, iuxta Concilij Tridentini decretũ, quod Seſſi. 24. cap. 2.
ſic habet: Vnus tantùm ſiue vir ſi- 1.
ue mulier, iuxta ſacrorum Canonũ inſtituta, vel ad ſummum vnus & vna, baptiſatum de baptiſmo ſuſcipient: inter quos & baptiſatum ipſum, & illius patrem & matrem, nec non inter baptiſantem & baptiſatum, baptiſatique patrem & matrem, tantũ
ſpiritalis cognatio contrahatur. Pa- 2.
rochus antè quàm ad baptiſmum cõferendum accedat, diligenter ab ijs, ad quos ſpectabit ſciſcitetur, quem vel quos elegerint, vt baptiſatum de ſacro fonte ſuſcipiant, & eum vel

cos

eos tantùm ad illum ſuſcipiendum
admittat: & in libro eorum nomi-
na deſcribat, doceatque eos, quam
cognationem contraxerint, ne igno
3. rantia aliqua excuſari valeant. Quod
ſi vltra deſignatos baptiſatum tetige
rint, cognationem ſpiritalem nullo
pacto contrahant, conſtitutionibus
in contrarium facientibus non ob-
ſtantibus. Si Parochi culpa vel ne-
gligētia ſecus factum fuerit, arbitrio
4. ordinarij puniatur. Ea quoque cogna
tio, quæ ex confirmatione contrahi-
tur, confirmantem & confirmatum,
illiusque patrem & matrem, ac tenē-
tem non egrediatur: omnibus inter
alias perſonas huius ſpiritalis cogna-
tionis impedimento omninò ſubla-
5. tis. Canonem hunc in concionibus
populo ſemel & iterum ad ver-
bum, lingua vernacula, volumus
recitari, atque diligenter omnes
admoneri, vt ei pareāt, ne quiſquam
6. ignorantiā prætendere poſſet. Hortē-
tur aūt populū, ne hanc nouitatē hor
reant, nec aliquid ſacramento detra-
ctum eſſe putent. neq; enim hac lege
ſanci-

sanciēda aliud spectatum fuit, quàm ne cognatio spiritalis pateret latiùs: vtque liberiora essent matrimonia. 7.
Ac posse quidem plures baptisando infanti astare, sed non alij erunt veri patrini, quàm quos Parochus libro suo baptismati inscripserit. Habeat 8.
autem peculiarem librum ad scribēda baptisatorum & susceptorum nomina, & eum diligenter seruet: adiūget parentes baptisati, annum, mensem, & diem, administrati baptismi. Hactenùs Concilij verba.

Sponsores siue patrinos eos tantū 9.
admittet, qui sint pij & Catholici, & quos verisimile sit institutione sua infantem cùm ætate processerit, posse instruere in fidei sana doctrina. Cuius etiam officij mo- 10.
neantur per Parochos, vt filium, quem CHRISTO per baptismum genuerunt, in Cathechismo & veri Dei notitia instituendū curēt, vel instituant ipsi: sunt enim pro illo corā Deo sponsores. Ac si eum in errorē quempiā vel hæresim labi viderint, etiam

Aug. epist. 23. ad Bonifa. & 105. ad Euod. & serm. 6. de octaua paschæ.

12. etiam atque etiam reuocare studeat. Proponant sibi exemplum illud imitandum Mitrię viri pij & Catholici, qui cùm Elpidophorum spiritalem filium à fide Catholica defecisse cognouisset, nihil curę, laboris, diligentiæ prætermisit, vt eum ad sanitatem reuocatum, Christo posset lucrifacere. Cùmque ille perstaret nihilominùs in sententia, monitaque boni viri contemneret, prolatis linteis, quibus eum post sacrā lotionē inuoluerat: Hæc te, inquit lintcamina accusabunt, cùm Domini iudicantis maiestas aduenerit, quæ diligentiâ meâ custodientur in testimonium perditionis tuæ. Hoc exemplum iuuat inculcari fidelium memoriæ, vt patrini officij sui meminerint: vtque spirituales suos filios, ab omni hæresum & schismatum labe deterreant. Quibus melius fuerat, viam veritatis non cognoscere, quàm post agnitam retrorsum conuerti, ab eo quod est eis traditum sancto mandato. Vt autem huic sacramento adhibeatur maior honestas, curent diligenter conseruari

Vict. lib. 3. Vand. perseq.

seruari fontem baptiſmi, ne ad illũ acceſſus cuiquam profano pateat: ne aqua ex eo petatur, ne quid illi, præter ſacrum Chriſma, per Parochum indatur, ne quæ ſordes aquam immũdent, vel aliquid ſit, quod aſtantium oculos offendat. Quæ res Archidiaconis noſtris curæ eſſe debebit. Expediret etiam, vt Parochi in hebdomada ſancta Dominicæ vt vulgò vocãt Palmarum, aſſeruari iuberent valentiores aliquot infantes, vt eis in ipſo Sabbatò ſancto poſt benedictionẽ ſacri fontis baptiſmi gratiam impartirent. Cùm enim officium totius octauæ ſit de renatis, bonum eſſet aliquos tum Sacramenti huius participes fieri, vt orationes ſacræ, quę publicè fiunt in templis, cum ipſa re congruerent. Caueant autem Parochi, ne quod infantibus (quod abſit) periculum creetur, néue ob morbum aliquem, vel infirmas corporis vires, abſque lauacro ſpiritali decedant. Hoc autem quod nunc dicimus, etiã in ſabbato ſancto Pẽthecoſtes, quoàd eius fieri poſſit, obſeruari cupimus.

TITVLVS II.
DE MISSA ET EVcharistia.

Matth.26. Marc 14 Luc.22. Vide epist. Cōc.Ephe. ad Nestor. Igna.epi. 6 ad Smyrn. Irenę.li.4. ca.32. Hipol.de cō sum.secul. Euseb.lib.1 demōst.ca vlt. Chrys. hom.3. de incōprch. Dei na. & prodi Iud. to.3. Li. 6. de Sacerd. hom.18.in Acta Apo. Ambr. li.5 ad Theod. & ad Marcelli. Cyp. li.3. epist. 25.16.& li. 4. epist. 5. Sessi.22. cap.1.

AD sacrosanctum verò Missæ sacrificium, quoties accedunt Parochi, cogitēt se legatos hominū esse ad Deum: Et cùm tremendum illud sacrificium peragunt, sciant sequestrorum se personam tenere, sacrosanctamque illam hostiam vultui patris cœlestis incruento modo præsentem sistere, quam obtulit Christus ipse primùm quidem, iuxta veterum Patrum & Sacri Concilij Tridētini doctrinā, in vltima cœna incruentam. Postea verò cruentam in ara crucis, cùm expiaret peccata nostra, cùm pro nobis patri cœlesti satisfaceret, cùm aboleret chirographum mortis contrarium nobis, crucique suæ affigeret. Quare, summa qua possunt mentis puritate, sacrosanctum hoc munus absoluant: vt & quæ voluntà cœlesti patre obtineant, & populum in amorem tanti sacrificij rapiant.

1.

Cano-

Canonem vtrunq; tacitè pronun- 2.
cient, reliqua voce clariore, quæ pos- 3.
sit audiri à populo. In sacris verò can-
tatis, ne quid eorum prætermittant,
quę voce clariore cani consueuerũt,
integrum symbolum canendum cu-
rent, nec id vnquam decurtari per-
mittant: est enim nostræ fidei profes-
sio. Sanctus & Dominicam orationẽ,
nunquam sub silentio proferant, sed
ita vt audiri queãt ab astantibus. Al-
terum enim laudem Dei, alterũ pre- 4
ces communis populi continet.

Instituit Vigilius PP. Hermone & Hono. testibus in Gẽma animę li. 1. ca. 103. Innocẽ. li. 3. de sacram. altaris ca. 1.

Vbi sunt Organa, prouideant ne
quid sonent eorum præfecti vel pro- 5.
fanum, vel lasciuum, vel eo loco in-
dignum: Sed ita cantum attempe-
rent, vt magis deuotioni, quàm au-
rium voluptati seruiat.

Sessi. 22. c. vlt. doctr.

In priuatis cuiusquã ædibus, Missa- 6.
rũ sacrificia fieri prohibemus, sed in
Ecclesijs tantùm, vel Capellis diuinæ
rei dicatis, adhibitis mundo vestitu,
lumine ornatu, & lapide sacro. De-
cet enim diuinum hoc mysteri-
um summa munditics, nec potest

Vbi supra. De cõsec. distin. 1. Satius est. In cõci. Laodicens. ca. 58.

vnquam adhiberi tanta, vt non ma-
8. iorem etiam requirat. Caueant au-
tem Parochi, ne celebrando Missę sa-
crificio adsint excōmunicati, inter-
dicti, vel alij tāto mysterio indigni,
quos ab eo disciplina Ecclesiæ arcen-
dos esse putauit.
9. Etiam atque etiam videant, ne vi-
num, quod ad sacrificium adhibēt,
vel acetosum sit, vel corruptum, vel
nimis aquosum, néue à natura sua in
alienam defecerit: Alioqui, conse-
cratio non absoluitur, & ipsi idolola
10. triæ crimen non effugient. Quare v-
tantur vino potentiore, & curent ab
Ecclesiarum Prouisoribus tale para-
ri, cuius vis diuturna & durabilis esse
queat, nec sit corruptioni facilè ob-
11. noxium. Quod autem de vino dictū
est, idem de pane intelligi volumus:
nimirùm vt Parochi prouideant, ne
ater sit, ne mucidus, ne macula infe-
ctus; qui vel aspectum astantium of-
fendat, vel sumenti nauseam afferat.
12. Prętantissima enim in altari offerē-
da sunt; cùm sub eorum speciebus is
offeratur, qui est omni macula pror-
sus

ſus vacuus, qui peccatum non fecit, nec dolus inuentus eſt in ore eius. 1. Pet. 2.

13. Miſſas pro rebus furto ſublatis recuperandis, vel pro infirmis pecudibus ſanandis, vel alijs rebus id genus, quæ à ſuperſtitione non multum abeſſe videntur, celebrari prohibemus.

14. Quæ autē ad munditiem tanti ſacrificij pertinent, ea diligenter curari mandamus, videlicet vt altaris mappæ, pallę, corporalia, purificatoria, niteant, nec ſint vllis ſordibus infecta: lauētur cùm eſt opus, corporalia quidem & purificatoria per ipſum Parochum primùm, vel ſacerdotem quēcunq;, deinde per alias honeſtas perſonas ablutio abſoluatur: nec priùs admoueantur altari, quàm ſolita forma reconciliata fuerint.

15. In Primitijs ſiue nouis Miſsis, commeſſationes, ſaltationes, ebrietates, omnem denique luxum fieri prohibemus. Nefas eſt enim, eo die quo primum tremendi ſacrificij auſpicium faciunt, ſacerdotes rebus profanis ordineque ſuo indignis operam dare: quin hoc laborent potiùs, vt pijs & ca

ſtis precibus, in quibus eos diem totã ponere æquum eſt, Deum ſibi populoque Chriſtiano placatum reddant.
16 Petant ab eo ſe iuuari, quò eſſe queant idonei operarij, rectè tractantes verbum veritatis, & vigiles Dominicæ vineę cultores: vtque gratiam, quam ſunt eo die promeriti, deinceps etiam retinere poſſint. offendun tur enim ex vulgo plerique commeſſatione ſacerdotum: quin & ipſos ſacerdotes à functione tanti muneris, eiuſmodi intempeſtiua officia perſæpè impediunt: cùm plerosque videas, magis de menſis inſtruendis, deq; conuiuis accipiendis, quàm de ſacroſancto Miſſæ ſacrificio, piè deuoteq; abſoluendo cogitare.
17. Meminerint ſacerdotes, quòd nouũ ſtatũ & genus vitę nouum incipiant: quare Deũ rogent, quo propoſitũ hoc ipſorũ, cùm ipſis, tum Eccleſiæ ſuæ fœliciter euenire velit.
18 Euchariſtiã in Miſſæ ſacrificio reuerenter tractent, vt populus rem ſacrã illos agere intelligat. Abſit nimia celeritas & feſtinatio. Abſint motus indecori, giratiões, & inuer-

inuersiones sacrę hostiæ: quę siue attollēda sit in altū, siue paululum erigenda, siue cruces faciendę, grauiter id religioseq; fiat. Sciant sacerdotes 19.
se in conspectu Dei & sanctorum eius Angelorū tractare, Christūq; præsentem suis manibus astare. itaq; videāt, ne quid admittant, quod nō deceat.
Consecratā verò Eucharistiā in loco 20.
mūdo cōseruēt, mūdis velis & corporali substratis, nec asseruetur vltra dies quatuordecim: sed cōsūptis hostijs prioribus, alias sufficiāt recētes, vt semper in prōptu sint ad eos viatico cœlesti muniēdos, q iā vniuersę carnis viā ingressuri videtur. Lumē aūt siue lāpas, aut cereus, ante Sacrosāctū Eucharistiæ Sacramētū ardeat, vbi rectè id fieri licet p Ecclesiæ facultates, vel saltē inter celebrādū & officia diuina. Signū est enim eius fidei, quā ad hoc Sacramētū oēs adferre oportet. Nā & in 21.
tabernaculo veteris legis arserunt lucernę corā panibus Propositiōis ex mādato domini, q cœlestis panis huius figura tantū fuerūt & imago. Nūquid aūt non pluris æstimāda est veritas, 22.

Conc. Vormac. c. 5 Aurelian c. 4 Lateran. c. 20. Turonen. citat Renan. ex Burcar. de cōsecr distinct. 2. Leo 9 Pōtif. ad Michaē. Constant. cōtra Græcorū errores.

Exod. 25.

22. quàm figura, & res, quàm vmbra?
In pſal.98. Reſeruatam ſacram hoſtiam popu-
Seſſi.13.c.5 lus adoret. nam iuxta Diui Auguſti-
in Doctr. Amb.li.3. ni ſententiam, nemo ſumit niſi ado-
de Spir. S. rauerit. Beluinum eſt enim, præſen-
ca 12. Iſi- tem Deum adorare nolle, quem car-
chi li.6.ca ne humana veſtitum, adorauerũt An
22.in Leui. geli, Magi, & Apoſtoli. Hoc verò ad
23. Chryſo.li. paſtorum curam pertinet, vt fideles
6 de ſacer. docęant, quid eos in templo, & in tan
Heb. 1. ti Sacramenti pręſentia facere opor-
Matth.2. Matth. 28. teat.

24. Illas autem Sacroſanctæ Euchari-
ſtiæ circumgeſtationes in ſolenni põ
pa, quod annuatim fieri conſueuit,
quàm fieri poterit auguſtiſſimè reli-
gioſiſſimeque peragi volumus & mã
25. damus. Celebratur enim triumphus
ille, quem Chriſtus de morte ſupera-
ta, de feris inferi confractis, de ſatana
conſtricto, retulit, nobis ad cœlũ iter
per crucem & mortem ſuam patefa-
26. ciens. Quare oſtendant palam fide-
les, quòd eos non modò nõn pudeat
crucis Chriſti, verùm etiam illius gra
tia exultent gaudio: quandoquidem
ea nobis tantorum beneficiorũ cau-
ſa,

ſa, quanta nulla vnquam mens hominis concipere, nedum lingua cuiuſquam, vel maximè ad dicendum inſtructi explicare queat. Rideant licèt impij (quæ ipſorum impudentia eſt) & ſannas quaſlibet adhibeant, nos de Chriſto præſente, de triũphatore noſtro gaudere & exultare oportet. Cuius crucis & mortis, cuius etiã beneficiorum, quę mors nobis attulit maxima, fit in hac ſolemni circumgeſtatione memoria, & rebus ipſis expreſſa, rudiorum animis imprimitur. Vt quid non gaudere- Matth. 9. Marc. 2. Luc. 5. mus autem? cùm ſponſum noſtrum præſentem habeamus, cuius præſentia magnam prębet nobis gaudiorũ materiam.

Ad ſumendam Euchariſtiam, nemo niſi probatus accedat. Probandi autem hæc erit ratio, vt non modò fidem ad hoc ſacramentũ adferat quã oportet: verùm etiam purus ſit à peccatorum grauiorum præſertim ſordibus, mundata per Confeſſionem cõſcientia. Docebũt verò Parochi fideles ad hoc ſacramentum acceden- 1. Cor. 11. 27. 28.

28. tes,quid illud ſit,quod ſuſcipiũt: Cor
pus nimirum,& ſanguis Domini.
29. Explicabunt fructum dignè ſumentium: contra verò,quanto ſe obſtrin
gãt ſcelere, hi qui accedunt indignè.
30. Docebunt etiam,quomodo ſe gerere
debeant,vt gratiam quam ſumptione tanti ſacramenti conſecuti ſunt,
deinceps conſeruare, ſeq; tutos à pec-
31. catis præſtare queant. In ſuis verò concionibus populũ ſubinde admonebunt,vt ſacram communionẽ
frequentent: nec ſe officio ſuo functos arbitrentur, ſi ad eam ſumendã
Iuxta Cõc. Lateran. cap.21. in anno ſemel,qui pigrorum & ſeculo deditorum mos eſt,acceſſerint:ſed
quoties experiũtur cruentatã eſſe nouo peccati vulnere ſuã ipſorũ animã:
quoties donum ſpiritus in ſe deficere
ſentiunt, toties ad medicum præſentem accurrant, & ſalutem ex hoc v-
berrimo fonte hauriant.
32. Sacram Euchariſtiam eo modo Parochi porrigant fidelibus, qui fuit iã
inde ab eo tempore, quo hæc noſtra
prouincia Chriſti fidẽ ſuſcepit, ſemper in Eccleſia obſeruatus,nunc verò

etiam eſt in Conc. Tridentino confir- Seſſi.12.c.1 & 3.doctr.
matus publico totius Eccleſię decre-
to. Nimirùm, vt panis ſpecie contē- 33.
ti, nihil ampliùs requirant: quandoquidem in ea ſpecie verum ſacramētum, & integrum Chriſtum, nec minorem ſumant fructum, quàm ſi vte-
rentur vtraq;. Nec eſt cur angantur animo, vel Chriſti inſtitutionem violari arbitrentur: Securos eos facit Eccleſię auctoritas: quę cùm ſit fidelis diſpenſatrix myſteriorū Dei, non aufert ſacramentū plebi, nec fructu aliquo priuat fideles, ſed rationē tātū vtēdi ſacramēto pſcribit, pro eo atq; il- 34. Matt.18.
lis expidire videt: cuius mandato nō parere, eſt Chriſtianum non eſſe.

Quoties ad ægrotum fertur Eu- 35.
chariſtia, comitetur ſacerdotē populus, tinnitu Campanulæ præmoni- Hono. III. De celebr. Miſſæ.
tus. Nec fiat ea geſtatio ſine cærei lumine. Orent aūt omnes in ęgroti æ- 36.
dibus cōgregati, eumq́; ſuis apud deū precibus iuuēt, vt morbo depulſo, vires priſtinas recuperet: vel, ſi Domino ſecus videatur, peccatorū nexu & corporis mole ſolut⁹, vitā cōſequatur

ęternā

æternam. In eiusmodi pietatis officijs bonum est institui & exerceri fideles, vt ipsis proximorum salus cordi sit.

TITVLVS III.
De Pœnitentia.

Heb.5. Gene.9. QVoniam non est homo, qui nõ peccet, omnes enim circumdati sumus infirmitate: quin & sensus
Hiero.sup. Danielẽ ex Tertull. & cogitationes nostræ ad malũ pronæ sunt ab adolescentia: confugiendum erit fidelibus ad Pœnitentiam, veluti ad secundam naufragij tabulam, vt eis peccatorum veniam consequi, & amissam gratiam recuperare
1. liceat. Doceant Parochi, quid Pœnitentia sit, quæ illius partes, & quomodo singulis vti oporteat, si verè cũ Deo in gratiam redire volumus. Nã
2. & dolorem adhibeat necesse est is, quẽ
Sessi. 6. ca. 14. Doctri. admissi peccati pœnitet: & peccatum Confessione sacerdoti detegat, & satisfactione digna expiet. Omnes autem eæ partes adeò colligatæ sunt, vt ab inuicem vtiliter sciungi nequeãt.
4. Doctrinam verò de hoc sacramento

petãt

petant Parochi, vel ex Decretis Tridentinæ Synodi, vel ex Cathechiſmo Romano, vbi ea prolixè dilucideque traditur.

Curent diligenter, vt populus crebrò Pœnitentiæ Sacramento vtatur: 5.
vtque confiteantur omnes, qui per ætatem poſſunt, bis per Quadrageſimam, ſemel in illius initio, deinde verò cùm erit ad ſacram Synaxim accedendum. Interiectum autem tempus deputetur expiandis per Pœnitentiam vitijs; vt ita demùm purgati factique iam puriores, ſacra Eucharistia cùm fructu potiri queant.

Cùm autem non eadem ſit omnium peccatorum ratio, ſed alia ſint eius generis, quæ iudicium acriùs deſiderant, cuiuſmodi ſunt homicidia, infantum preſſuræ, excommunicationes, hæreſes, & reliqua his ſimilia, in quibus Epiſcopo tantùm reſeruatur abſolutio, niſi fortè is facultate à S. D. Noſtro impetrata, vices ſuas alijs mandauerit: in talibus criminibus Parochos oculatos eſſe oportet, vt videant quid ligare, quid ſoluere debeant 6. 7.

debeant, ne forte abutantur quod absit suo munere, néue errent in clauium vsu, & eos decipiant, quibus abso
8. lutionis beneficium impartiũt. Nam
Ezec. 13. sempiternum væ Propheta his denũtiat, qui mori faciũt animas, q̃ nõ moriuntur, & viuificãt, quæ non viuũt.
9 Cęterùm caueant modis omnibus, ne absoluant sibi non subiectos,
10. & in quos nullam ordinariam vel delegatam potestatem habent. Quare ex aliena Parochia venientes, ad Confessionem non admittant, nisi de Parochorum quibus subsunt, licentia, casu necessitatis semper excepto.
11. Inter confitendũ verò examinent populum, num Orationem Dominicam, Salutationem Angelicã, Symbolum Apostolicũ, & Decalogũ memoria teneant, & vtcunq; tamen intelligant, nũ sciant quid promiserint in baptismo, quis sit Cõfessionis fructus, qd in Eucharistia pcipiãt, & alia eius generis ad salutẽ cognitu ne-
12. cessaria. Si q fuerint ignorãtes, doceãtur: & quod nesciũt, iubeãtur ad certũ aliquod & p̃scriptũ tẽpus ediscere: nisi à cõmunione velint repelli.

Volumus aũt, vt Parochi per Aduentum & Quadragesimam, crebros de Pœnitentia sermones faciant, & populũ doceant, quid ea sit, & quàm necessaria: tum quomodo fieri debeat, & quis ex illa fructus ad pœnitentes redũdet. Multos enim tanta sacramẽti huius ignoratione teneri videmus, vt propterea Confessionem crucem importabilem esse putent, ad quam etiam non nisi coacti accedũt. Quidam aũt sic sunt affecti, vt quod confitentur, consuetudini magis, quàm vtilitati tribuant; quo fit, vt nec rectè confiteantur, nec fructum inde referant, quem debent. 13. 14. 15.

TITVLVS IIII.

De extrema Vnctione.

SAcramentũ verò extremę vnctionis, illis ęgrotis impartiant, qui tam periculosè decũbunt, vt in exitu vitæ constituti videantur, & quorum iam est quasi deplorata valetudo. In quo impartiẽdo itidẽ vt in reliqs sacramentis administrãdis, q̃ fieri poterit religiosissimè se gerãt Parochi: nec eorũ rituũ qcq̃ ꝑtermittãt, q sunt

Vide. Cõc. Florẽt. ca. de Sacram.

Seſſi 14. c. 1. 2 3.

ſunt in libris Agendarum perſcripti.
1. Sint etiam diligētes in ægroto admonendo, non ad peccatorum tantùm deteſtationem, verùm & ad vitæ prҿſentis faſtidium, vt illius miſeria ob oculos poſita, infirmorum animos ad rerum cœleſtium deſide-
2. rium erigant. Doceant eos mortem contemnere, quæ nō eſt aliud, quàm ianua, per quam itur ad vitam, & fit
3. ad cœleſtem patriam ingreſſus. Proponant illud perquàm elegans adoleſcentis exemplum, à Diuo Cypriano allatum, cui morituro auguſta ſpecie iuuenis aſſiſtens, Pati, inquit, timetis: exire non vultis, quid faciam vobis? Quo dicto arguebat trepidationem decumbentis, qui nec viuens pericula pro Christo conſtanter ſuſtineret, nec mortem fortiter fer-
4. ret. Erit autem hic præcipuus diuinæ miſericordiæ exaggerādæ locus, vt ea confirmati lecto decumbentes, non deſperent ob peccatorum multitudinem, ſed ſpe ſua tota in Deum reiecta, confidant omnia peccata ſibi remiſſa iri, quamlibet multa, quamlibet

De mortalitate.

libet magna & enormia. Est enim 5.
infinitus illius misericordię abyssus,
nec esse potest vllum Dei opus tantum,
quod cum ea conferri, vel eam
exęquare vllo modo queat, vt verè dicatur
illud: Misericordię Domini
super omnia opera eius.

6. Neque putent Parochi, se satis functos officio suo, si ęgrotis Eucharistię & extremę Vnctionis Sacramenta impenderint: sed adsint præterea morientibus, eosque pijs precibus & sanctis admonitionibus iuuēt, vt, quod eis superest vitæ, possint in vera & Catholica fide, Deo suam gratiam inspirante absoluere. Fructū Eucharistię in extremis vide apud Chrys. lib. 6 de sacerdot.

7. Tunc enim eorum opera maximè opus habent, cùm lucta grauissima incumbit morituris, cùm Sathan terret, peccata vrgent, accusat conscientia, & cessant reliqua vitæ huius miseræ præsidia. Quare mandamus, vt hac etiam parte, suum in se munus Parochi ne sinant requiri.

8. Sunt, quibus falsò persuasum est, non posse ex morbo eos conualescere, quicunque hoc Sacramentū perh cepis-

cepissent, eoque fit, vt non pauci ab ea abhorreant, nec id ministrari sibi cupiant. Quam stultam persuasionem curabunt Parochi ex animis fidelium euellendam: cùm certum id sit, Deum nō animæ tantum, verùm & corpori si expedierit, virtute huius Sacramenti salutem conferre. Et Iacobus apertis verbis pronunciat: Oratio fidei saluabit infirmum, & alleuiabit eum Dominus.

Cap. 5.

TITVLVS V.
DE MATRIMONIO & eius forma.

Mat. 19. Ioan. 2. 1. Timo. 4. 1. Cor. 7. Ge. 2. Eph. 5. Cōc. Flor. in cap. de sacram. Sessi. 24. c. 1. Reform. I.

MAtrimonium non minùs religiosè, quàm reliqua Sacramēta administrabunt Parochi: de quo nihil est necesse agere nos pluribus, cùm illius administrandi rationem Concilium Tridentinum, agens de clandestinis matrimonijs, eaq; irritans, persequatur his verbis: Tametsi dubitandū non est, clandestina matrimonia, libero contrahentiū cōsensu facta, rata & vera esse matrimonia, quàmdiu Ecclesia ea irrita nō fecit: & proinde iure dānandi sint illi (vt eos Sancta

Sancta Synodus anathemate dānat) qui ea vera, ac rata esse negāt: quiq; falsò affirmāt, matrimonia à filijsfamiliâs sine cōsensu parentū cōtracta, irrita esse, & parētes ea rata vel irrita facere posse: nihilominùs sancta dei Ecclesia ex iustissimis causis illa semper detestata est, atq; prohibuit. Verùm 2.
cū Sācta Synodus animaduertat prohibitiones illas propter hominū inobediētiā iā non prodesse, & grauia peccata perpendat, quę ex eisdē clandestinis coniugijs ortū habent, præsertim verò eorum, qui in statu dānationis permanent, dum priore vxore, cum qua clam contraxerant, relicta, cum alia palàm contrahunt, & cum ea in perpetuo adulterio viuūt. Cui ma- 3.
lo cùm ab Ecclesia, quę de occultis nō iudicat, succurri non possit, nisi efficacius aliquod remedium adhibeatur: Idcirco sacri Lateranens. Conci 4.
lij, sub Innocentio III. celebrati, vestigijs inhærendo pręcipit, vt in posterum, ante quàm matrimonium contrahatur, ter à proprio contrahentium Parocho tribus continuis

 diebus

diebus festiuis in Ecclesia inter Missarum solennia publicè denuncietur, inter quos matrimonium sit con
5. trahendum: Quibus denunciationibus factis, si nullum legitimum opponatur impedimentum, ad celebrationem matrimonij in facie Ecclesiæ
6. procedatur. Vbi Parochus viro & muliere interrogatis, & eorum mutuo consensu intellecto, vel dicat: Ego vos in matrimonium coniungo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti: vel alijs vtatur verbis, iuxta receptum vniuscuiusque prouinciæ ritum. Quod si aliquando probabi
7. lis fuerit suspicio, matrimoniũ malitiosè impediri posse, si tot præcesserint denunciationes: tunc vel vna tantùm denunciatio fiat, vel saltem Parocho, & duobus vel tribus testib⁹ pręsentibus matrimonium celebre
8. tur. Deinde ante illius consumationem denunciationes in Ecclesia fiant; vt, si aliqua subsunt impedimenta, faciliùs detegantur: nisi ordinarius ipse expedire iudicauerit, vt prædictæ denunciationes remittãtur: quod

illius

illius prudentiæ & iudicio sancta Sy-
nodus relinquit. Qui aliter, quàm 9.
pręsente Parocho, vel alio sacerdote
de ipsius Parochi seu Ordinarij licen-
tia, & duobus vel tribus testibus ma-
trimonium contrahere attentabunt:
eos sancta Synodus ad sic contrahen-
dũ omninò inhabiles reddit, & hu-
iusmodi contractus irritos & nullos
esse decernit, prout eos pręsenti decre
to irritos facit & annullat. Insuper 10.
Parochum, vel alium sacerdotẽ, qui
cum minore testium numero, & te-
stes, q sine Párocho vel Sacerdote hu
iusmodi contractui interfuerint, nec
non ipsos contrahentes grauiter arbi
trio Ordinarij puniri pręcipit. Præ- 11.
terea eadẽ sancta Synodus hortatur,
vt coniuges ante benedictionem sa-
cerdotalem in templo suscipiẽdam,
in eadem domo non cohabitent: sta-
tuitque benedictionem à proprio Pa-
rocho fieri: neq; à quoquam, nisi ab
ipso Parocho, vel ab Ordinario licen
tiam ad pręedictam benedictionem fa
ciendam alij sacerdoti cõcedi posse:
quacunque consuetudine, etiam im-

memorabili, quę potiùs corruptela dicenda est, vel priuilegio non obstā-
12 te. Quod si quis Parochus, vel alius sacerdos, siue regularis, siue secularis sit, etiā si id sibi ex priuilegio, vel immemorabili consuetudine licere cōtendat, alterius Parochiæ, sine illorū Parochi licentia matrimonio cōiungere, aut benedicere ausus fuerit: ipso iure tādiu suspensus maneat, quàmdiu ab ordinario eius Parochi, q matrimonio interesse debebat, seu à quo benedictio suscipienda erat, absolua-
13 tur. Habeat Parochus librū, in quo coniugū & testium nomina, diemq; & locū contracti matrimonij describat, quem diligenter apud se custodi-
14. at. Postremò Sancta Synodus coniuges hortatur, ne antè quàm cōtrahāt, vel saltem triduo ante matrimonij consumationem sua peccata diligenter confiteantur, & ad sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum piè acce-
15. dant. Si quæ prouinciæ alijs, vltra prædictas, laudabilibus cōsuetudinibus, & cęremonijs hac in re vtuntur, eas omninò retineri sancta Synodus

vehe-

vehementer optat. Ne verò hæc tam 16
ſalubria præcepta quenquam lateant, Ordinarijs omnibus præcipit, vt, cùm primùm poterint, curent hoc decretum populo publicari, ac explicari in ſingulis ſuarum Diœceſum Parochialibus Eccleſijs: idque in primo anno quàm ſępiſſimè fiat, deinde verò quoties expedire viderint.
Decernit inſuper, vt huiuſmodi decretum in vnaquaque Parochia, ſuum robur poſt triginta dies habere incipiat, à die primæ publicationis, in eadem Parochia factę, numerandos. Hactenus Concilium. 17

Itaq; prouidebunt Parochi, vt Concilij præſcripto per omnia ſatis fiat. 18
Ante quàm aũt cõiungent matrimonium contracturos, admonebunt eos de vi, effectu, & fructu Sacramenti huius: tum & officia ſponſi & ſponſæ ex ſacris literis & Romano Cathechiſmo petita, explicabunt, vt ſciat vir quid vxori: item & vxor, quid viro ſuo debeat: & quã alter alteri fidẽ præſtare teneatur. Nec tacebunt de 19. 20.

Eph 5. Colo. 3. illa mirabili Christi & Ecclesię coniunctione, quam designat viri & vxo
21. ris mutua coniunctio. Cuius si meminerint semper coniuges, futurum est, vt castè vtantur matrimonio, & ab eorum exemplis abhorreant, qui sic affecti ad hoc sacramentũ
Psalm. 31. accedũt, equi vt potiùs vel muli, quibus non est intellectus, quàm homi-
22 nes esse videantur. Qua in parte vtile fuerit, historiam Tobię proponere, vt illius exemplo discat populus
Sess. 24. ca 7. matrimonia religiosè contrahere.

23. Caueant autem, ne ignotos, vel ex alia Parochia venientes, iungant ma-
24 trimonio: Itidem vagos, & eos qui nullam certam habent sedem, nisi priùs diligentem inquisitionem fecerint, & re ad ordinarium relata, ab eo licentiam id faciendi obtinuerint.
25 Animaduersum est enim, quosdam prioris coniugij pertæsos, commutato loco, ad secundas nuptias conuo-
26 lâsse. Morem autem illum, quo spõsus post initum matrimonium, solet pulsari pugnis astantium, prorsus aboleri mandamus: itidem & alia ludi-

cra

cra & ridicula, si quæ in Ecclesias Diœcesis nostræ leuitate populi, aut Parochorum negligentia vel inscitia irrepserunt.

In vitandis consanguinitatis & affinitatis gradibus, qui vel impediũt vel distrahunt matrimonium, Decretum Concilij Tridentini seruari volumus. Quæ tamen impedimẽta patefaciet proculdubio terna denunciatio, quam sacrum Concilium seruari præcipit, & nos itidem à Parochis nostris vbique diligenter obseruari mandamus, ne quis ignorantiã, quæ periculosa est in hac parte, prætendere queat. Si quos, ex vulgo præsertim, Parochi rudiores esse viderint: non priùs eos matrimonio copulent, quàm Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, Symbolum & Decalogum didicerint. 27 28. Sessi. 24. c. 2. 3. 4. & sequent. 29

Licet quidem quotiescunque collibuerit matrimonium contrahere, tamen solennitas illa, cui pompa est adiuncta, certis temporibus, quibus Ecclesia, præcipuè peculiaribus Christi beneficijs recolendis vacat, lege Canonica 30. Vbi supra cap. 10.

nonica prohibetur. Nimirùm à prima Dominica Aduentus, vsque ad festũ Epipha. inclusiuè: & à feria quarta cinerũ, ad octauam pasche inclusiuè.

31. Placet autem probatam longo vsu Diœcesis nostrę consuetudinẽ retineri; qua cauetur, vt non modò in tẽporib⁹ superiùs allatis abstineatur à matrimoniorum solennitate, verùm etiam vt extẽdatur ea prohibitio paulò latiùs, & à dominica Rogationũ ad festũ sanctissimę Trinitatis inclusiuè, nullæ nuptiæ celebrẽtur solẽni ritu.

32. Et si aũt pręcipuè curare debẽt Parochi ea, quæ ad pdicandũ dei verbũ, tũ ad sacramentorũ administrationẽ, & obseruandũ Ecclesiæ ritũ ptinẽt, non tamen hîc eorũ cura consistat, sed eã ad res etiã temporales Parochiæ suæ conuertant, ne quid ex eorum negligentia, quod absit, Ecclesia detrimẽti capiat. Quare, cùm possessionẽ Paro-

33. chiarũ suarũ adierint, primùm omnium, inuentaria rerum Ecclesiæ conficiant, eorumque alterum exemplũ retineant ipsi, alterũ Vitricis & Prouisoribus Ecclesię dent seruandũ: idque

eo

eo cõsilio faciãt, ne quid cedente vel decedente Parocho, ad Ecclesiã dãni redundet. Quòd si quid inuentario defuerit, tãta fiat ex Parochi bonis diminutio, quanta illi damno sarciendo suffecerit. 34. Volumus etiã, vt Parochi decedentes, auctius inuentarium facere, Ecclesiæque meliorem conditionem reddere teneantur. 35

Quod si vel parentes in suo conuictu, vel alios propinquos habuerint, curent statim in ipso eorũ ingressu, inuentariũ de bonis per ipsos allatis fieri, testib⁹ præsẽtibus, ne fortè; quod fit non raro, cum Ecclesiæ bonis ipsorũ bona misceantur, & alterutra pars rerum suarum iacturã faciat. Alioq defuncto Parocho, nullũ repetendi sua ius propinqs esse volumus. Familiæ quoq; annuam mercedem persoluant, nec eã in tẽpus longiùs protrahãt: quasi velint eis testamẽtis à se cõdẽdis esse prospectũ: id enim nullo modo nobis ferendum arbitramur: 36 nec expedit mercedẽ cuiusquã retardari, cũ & scriptura dicat: Opus mercenarij nõ maneat apud te in crastinũ: Tob. 4. Iac. 5.

Iacob. 5. Et ſit hoc vnum ex peccatis illis, quæ vindictam à Deo poſtulant.

37. Illud prçterea diligenter obſeruent, ne cui ex ira, odio, vel ob negata iura Parochię, aut reditus interuerſos vel impeditos, ſacramenta negent, ſed illis miniſtratis, iuris ſui apud legitimum iudicem perſequendi poteſtatem habeant.

38 Nundinationes præ templorum foribus, vel in Cœmiterijs, fieri non permittant, nec in tabernis quicquã vendi ſub officijs diuinis. Solet enim populus his rebus occupatus, à pietate Deique cultu abſtrahi, & ad res vanas conuerti: magno cum priuato periculo, & publico multorum ſcãdalo.

Vide o. Cõcil. gener. Cõſtãtino pol. ca 76.

39. Archipresbyteri ſiue Decani rurales, curent bis per annum conuocari ſuos comparochos, & eorum doctrinam ac vitam examinent.

40. Diſpiciant num ſint verè Parochi, num inſtitutionis Canonicæ teſtimoniũ ſiue inueſtituram habeant: num rectè fungantur ſuo munere.

41 Si quid perperàm fit in eorũ Eccleſijs, & ſi qua emendatione opus eſt, ad nos referant

rant, aut Vicarium nostrum. Sic enim faciliùs necessitatibus Ecclesiarum nostrarum prouidere nobis licebit, si ab his fuerimus adiuti, qui sunt per nos in partem curæ nostrę sollicitudinisque vocati.

TITVLVS VI.

DE SACRO CHRISMATE ET Aquæ, aliarumque rerum Ecclesiastica benedictione.

SAcrum Chrisma, iuxta receptum Ecclesiæ Catholicæ morem, vel per nos, vel per suffraganeum nostrũ, quotannis in Ecclesia nostra Cathedrali, siue alia quapiam, arbitrio nostro deligenda, confici curabimus: quod petent omnes Archipresbyteri vel rurales Decani: ab his verò alij Ecclesiarum Parochi: pro quo, pecuniam Capellanos nostros, vel Suffraganeum nostrum postulare, omninò prohibemus. I. Neque Parochi ab Ecclesijs suis hoc nomine quicquam, prēter sumptum itineris, exigere audeant. Curent autem, vt id decenter per

D.Dion.li. 1 Hiera.Ecclesi.ca. 5. D.Fab ep. 2. ad Oriē. Episco. D.Leo. epist 88. D.Basi. 27 ca.ad Amphil. Cyril. 2. Cathec. D. Clem Rom.li. 7. ord. apost. Conc. Carthag. secũ. c. 2. & tert. cap. 36. & quartum cap. 26.

Cõc. Vasenũ cap. 1. quart Cartha, ca. 36.

2. per ſacerdotes ad ipſorum Eccleſias, perferatur: nec vtantur in eo perferẽdo profanorũ hominũ miniſterio.

3. Vbi nouũ Chriſma conſecratũ fuerit, vſum veteris Chriſmatis prohibemus, quod mandamus etiã exuri, & corraſos cineres ſub altari condi, vel in oſſoriũ inijci. nam eos viliter abiectos, pedibus cõculcari fas nõ eſt.

4 In aqua benedicenda, in fructibus,
De cõſec. frondibus, vel palmulis, herbis, cære-
diſtin.3. is, cineribus, & Paſchalibus edulijs:
Syn. Hanc tenſ. ca. 5. mandamus, vt Parochi noſtri ab Agẽ
Theod.l.5 darũ pręſcripto nõ diſcedant, nec vl-
Eccl. hiſt. las preces in eiuſmodi adhiberi con-
cap.21. Ephi.hęre. ſuetas prętermittere audeãt. Sed cùm
30. contra ea benedixerint ritu ſolenni, admo-
Ebionem. neãt populũ, ne illis abutatur ad prę-

5 ſtigias, ad carmina ſiue incantatiões, vel ad veneficia: ſed vel modo legitimo illis vtatur ac fruatur, vel pro memoria eius rei cõſeruet, quam ſignificãt.

6 Eſt enim periucundũ ſpectaculũ, quãdo populus aqua capiti inſperſa, venit in memoriam eius fidei, qua ſe Chriſto in baptiſmo virginẽ caſtã dicauit, vel quãdo cæreos accẽſos, quod

eſt

eſt fidei ſignũ,geſtat manib.nõ ſec⁹,q̃
Simeõ ille ſenex olim Chriſtũ lumẽ
ęternũ,in vlnis geſtauerat:vel quãdo
cũ palmis & frõdibus,memoriã ſolẽ-
nis illius Chriſti Hieroſolymã ingreſ
ſus facimus,recepto Hebręorũ more,
q ramos & frõdes in ſignũ lętitię pub
licæ,feſtis diebus,manib⁹ geſtaſſe me-
morãtur:vel cũ poſt trãsactũ quadra- 1.Macha.
giſmale ieiuniũ,nouã vitam ingreſ- 13 & 2.Ma-
ſi,nouis cibis,p dei verbũ & orationẽ chab. 10.
ſanctificatis,veſcimur:vel cũ in ſignũ 1. Tim. 4.
humilitatis & pœnitẽtiæ,caput cine-
re cõſperſi, nõ aliud eſſe nos profite- 7.
mur,q̃ puluerẽ & cinerẽ,nõ ita mul- In Cõc.Au relian ſub
tò poſt,in ſimilẽ cinerẽ cõuertendos. Horniſ.Pa
Eiuſmodi cęremonias æquũ eſt reti- pa.ca. 29.
nere in Eccleſia,quibus etiã rudiores Theo.lect. in hiſt.l. 1.
plurimũ iuuantur,ſi pręſertim, quid Greg.Ma-
ſibi velint,& quid ſignificẽt, intelli- xi.li.2.epi
gãt.Quod vt fiat, curabũt Parochi. ſto.in prohem. & li.9
Quoties ſupplicationes ſolennes c.45.ad epi
inducuntur,vel feriales habẽtur,mo ſco.Sicil.
neãtur fideles, vt illis frequentes in- In Cõc Ge rũdẽſ ca.3
terſint, & ad Deum cõfugiant, eum- Alcim. Aui
que pijs precibus fatigent, vt & im- tus de pri-
minentia mala propulſet, & bona, ma inſtit. feſti Roga.

quæ petimus nobis concedat. Non enim solet ille multitudini & vnanimitati precãtium postulanti negare, quæ illi profutura esse non ignorat.

9 Sicubi Cœmiteria execrata, vel nõdum consecrata fuerint, Processiões ibi haberi prohibemus, donec ꝑ nos vel Suffraganeũ nostrũ recõciliẽtur,

10. vel denuò cõsecrẽtur. Morẽ aũt illũ maximè improbãdũ, quo villani cũ signo Christi crucifixi vel resurgẽtis, cãpos & segetes in ferijs paschalibus, poti oberrant, tanquã Floralia & Ambarualia celebrantes, prorsus aboleri

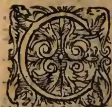
11. mãdamus. Quare prouideãt Parochi, ne quid huiusmodi admittant populares ipsorũ. Nã, prætereã, quòd res est nomine Christiano indigna, eũ morẽ seruari à pijs, q ab impijs gentib⁹ originẽ traxit, & Paganismũ etiãnũ sapere videtur, etiã grauib⁹ cõtẽtionib. quin & cędibus nõnunq̃ vicinorũ occasionẽ dare solet: quo fit, vt illũ magis etiam abrogandũ, & ex hominum memoria extirpandũ esse cẽseamus. Quod mandatũ nostrum à Parochis vbiq; accuratè seruari volumus.

CONSTI-

CONSTITVTIONVM VVLADISLAVIENS. PARTIS III.

TITVLVS I.

DE VITA ET HONESTATE Clericorum.

Lerici tanq̃ in sortẽ Domini vocati, & interno mẽtis affectu, & signis etiam exterioribus, promittant pietatem, seruẽt animum à vitijs purum: literarum scientia pectus imbuant; gestu et incessu graues sint; vt argumento esse queãt, quòd mentem pacatam & perturbationibus vacuam gerant: vestitu quoque decenti, & ad statum cuiusque accommodato vtantur; Nihil sectum, nihil acu pictum, nihil elaboratum ad corporis cultum exteriorem adhibeant. Niteant potiùs, quàm splendeant, absint sordes, adsit mundities. Tonsuram ferre non prætemittant, quã nonnulli Christi Sess.14.c.6 I.

coronam ſpineam ſignificare exiſti-
Germ.Cōſtātinop. de rebus Eccleſi. mant. Alij verò, quia Petrum & Io-
annem Apoſtolos, raſo capillitio à
Gentibus deriſos fuiſſe cōmemorāt,
Cōci.Toleta.quartū cap.40. Dioni.In Eccle.Hiera. Turon.li.4.hiſt. Auguſt.de opere Monacho.& in Retract. ideò putant morem ex eo tractum, vt
vniuerſo Clero cedat honori, quod
pro Chriſto Apoſtolis eius, contumē
liç loco fuerat irrogatū. Nec impro-
bandi ſunt & illi, qui, cùm pars hæc
ſuperior capitis raſorio purgatur,
ſignificari voluerunt, prauas &
abditas cogitationes, ex animis no-
ſtris fortiter eſſe reſecandas. vtcun-
que tandem res habet, bonū eſt minu
tas etiā in ſpeciem cæremonias non
Eccle.19. negligere. Accidit enim non raro, vt
qui modica ſpernit, paulatim deci-
3. dat. Quod ſi quem ex Sacerdotibus
Seſſ.23.c.6 vel Clericis, noſtrū hoc mandatum
transgredi cognouerimus, in eum
pœnas, Decreto Synodi Tridentinæ
ſtatutas, extendi curabimus.

Domi verò ſic viuant, vt omni
4. tempore ad tremendum illud Miſſæ
ſacrificiū peragendum ſint parati, vt-
que preces eorum quas fundunt pro
plebe, in conſpectum DEI aſcen-
dant.

dant, & sint ad impetrandum id quod petunt, efficaces. Ebrietatem veluti vastum quoddam vitiorum omnium pelagus, summo studio fugiant, quasi grauati & obruti fuerint, non multum sanè à brutis & pecudibus videbuntur abesse. 5

Luc. 21.

Mulieres asciticias vel subintroductas, tanquam anathema de medio sui abijciant, nec Vllas in suum cõuictum admittant, nisi ætate prouectas, vel genere propinquas; iuxta Canonum præscripta, in quas nulla cadere possit suspicio. Sacerdotem enim, & crimine & suspicione criminis vacare oportet. Meminerint se esse Deo sacratos, non esse suos, nec iuris sui, sed eius, cui se totos deditione spõtanea mancipârunt. Sumẽtes erga membra Christi, facient ea membra scorti? absit. Terreantur illa PAVLI voce: Qui adhæret meretrici, vnum cum ea corpus efficitur. Quod si quẽ ex Sacerdotibus Diœcesis nostræ, hoc turpi crimine deinceps teneri cognouerimus, is certò sciat, se pœnâ experturum esse, quam aduersus 6.

Nicæ. Syn. ca. 3. Aucyrana. ca. 19. 6. Syn ca. 52. Nicæ. ca. 18. Gerũd. ca. 7. Bracaren. 1. c 15. Eusc. li. 7. Eccl histo. ca. 26. de Samosat. Niceph. li. 6 c. 30. hist.

1. Cor. 6. 7.

Sessi. 25. c. 14 refor. genc. eiusmodi sacerdotes flagitiosos, Concilium Tridentinum præscripsit. Nō sine causa monet vel mandat potius
1. Cor. 5. Apostolus: Auferte malum ex vobis. Est enim periculum, ne aliorum exēplum noceat alijs; néue modicum fermentum totam massam corrum-
8. pat. Quam ob rem, quoties tentan-
Iaco. 1. tur à concupiscentia sua abstracti, & illecti, quoties eos titillat peccatum, & instat inimicus, quærens vt deuoret, semp vocis illius pclaræ meminerint, quā vsurpare nos iubet Chrysostomus: Abrenuntio tibi Satana, & adhæreo tibi Christe: eaque vtantur in tentationibus suis omnibus.
Homil. 21. ad populū Antioc.
Ephe. 6. Iaco. 4. Sic enim futurum est, vt faciliùs per Dei gratiā ignea Sathanę tela extinguant, & cùm Diabolo restiterint, fugiat ab eis. Nam verè fatetur quidam
Ambro. ex patribus: Nos cum vitijs mortuis habere conflictum, quibus diligenter prouidenda est sepultura, ne ad vitam pristinam redeant. Pudeat itaque
Hieron. de virginit. Christianum, in domino viuentem, rem mortuā vincere non posse. Saluator noster oppressit Satanam, eumq;

contri-

contritum tradidit conculcandum discipulis. Quare nostrum est calcare oppressum hunc Draconem, nec pati, vt caput efferat, vel corpus attol lat. Nam & Propheta formatum esse dicit, ad illudendum ei. et Paulus cōstanter pollicetur: Deus conteret Sathanā sub pedibus vestris velociter. Quin & Moyses, peccatum in foribus nostris esse dicit, cui nisi aperiamus, ad nos intrare non poterit. Hęc omnia eò pertinent deniq;, vt sciant omnes, DEI seruis nihil eorum esse impossibile, quę mandātur à nobis, cùm sint in ipsis nobis, voluntateque nostra posita. Nunquam enim deest gratia & præueniens & subsequens, qua adiuti, nihil non in domino rectè possumus.

9

Psalm. 103.

Rom. 6.

Gene. 4.

10.

11. Ludum taxillorum, chartarum, aleę, talorum, ac tesserarum, arma, venatum, tabernas, mercaturam, & omnes auaritiæ sordes, Diœcesis nostræ Clero prohibemus. Honestis tamen recreationibus, quas iura permittunt, quo minùs vtantur non impedimus, modò absit in ludo, pecu-

12 niȩ vel turpis alterius rei cuiuſcunq; pactio. Caueant Parochi & alij ſacerdotes, ne vnquam eodem carpēto vehantur, cum quibúſcunque tandem ſiue domeſticis, ſiue externis mulieribus, nec eas ad mercatū vel encænia Eccleſiarum ſecum adducant. nam prȩterquàm quod res eſt eorum perſonis indigna, & quaſi certū pollutæ mentis incontinentiæq; teſtimoniū etiam turpe eſt paſſim, rideri ſacerdotem à populo, ob vitæ flagitium: maximè verò periculoſum, exēplo ſuo nocere proximo. Etenim: Væ homini illi, per quem ſcandalum venit.

Vſurȩ vitiū in vtroq; ordine, ſpiritalium & ſecularium latiſſimè patet, eſtq; adeò peruulgatum, vt iā propè omnem vitij naturam eorum iudicio exuiſſe videatur. Itaque dent operam omnes Clerici, vt ab eo abſint quàm longiſſimè. Quin doceant etiam alios, vſuram eſſe, quicquid prȩter ſortem prouenit, & auaros Regnum Dei poſſidere non poſſe. Adferant & illud euangelicum, ſȩpeque inculcent auditorum animis:

Matth. 18.
Pſalm. 14. & 54.
Ezec. 18.
Deut. 23.
Hier ſuper Ezec. 18.
ca. Nicæ. Cōc ca 7. vide Ruffi li 1. hiſt. Eccle
Ambr. de bono mortis & cauſa 14. quȩſt. 4 Si quis.
Ephe 5.
Luc. 6.
Matt. 5.

Mutu-

Mutuum date, nihil inde ſperantes. Nam rapacitatis genus eſt, cùm pecuniam mutuam dederis, velle ex ea lucrum facere, & augere tuas res incõmodo alieno. Quod tetrum immaneq́ue ſcelus, ne gentiles quidem impij ferendum eſſe putauerunt.

Cic. lib. 2. de officijs. Amb. in li. de bono mortis.

TITVLVS II.
De Officio Confeſſarij.

CONfeſſario magnum incumbit onus purgandi ſacramento pœnitentię animas confitentium. Quãobrem cùm iudicis & medici perſonam ſuſtineat, grauitatem benignitate temperatam habeat neceſſe eſt, nec ſit eorum rudis, quę ad iudicium faciendum, & ad morbos fugandos pertinent, vt inter peccatum, & non peccatum: inter lepram & non lepram: inter veniale & mortale: commiſſum & omiſſum, diſcrimen faciat: vtq́ue ſic ægro condoleat, quò poſſit magis indulgens pater, quàm ſeuerus iu-
dex videri. Qua in re commen- 1.
datur pręcipuè diui AMBROSII

clementia,quem tradunt erga confi-
tentes ſic affici ſolitum fuiſſe, vt eo-
rum peccata veluti propria defleue-
rit, exemploque ſuo, ad agendã pro
delictis pœnitentiam, eos incende-
2.Cor.11. rit. Quis infirmatur, Apoſtolus in-
quit,& ego non infirmor? quis ſcan-
2. dalizatur, & ego non vror? Quam
ob rem, ea ſint mente præditi Confeſ
ſarij noſtri, vt condolere poſſint his
qui ignorant & errant,eorumq; lan-
guoribus,qui ſiue fragilitate huma-
Heb. 5. na,ſiue alio quocunque tandem mo-
do deliquerunt,præſentem opem ad-
ferre Quam ad rem,prudentia,boni-
3. tateque opus eſt. In primis verò Cõ-
feſſarium poteſtate præditum eſſe o-
portet,ſiue ordinaria,ſiue delegata:
qua ſi fuerit deſtitutus,nihil aget,fru-
ſtraque laborem capiet. Adhibeat
4 autem & ſcientiam,vt,cùm opus eſt,
caſus incidentes prudenter expende-
re, nodosque conſcientiarum recto
5. iudicio diſſoluere queat. Porrò in
ea re,ſacrarũ literarũ,iuris Canonici,
& Statutorum Synodaliũ cognitio
potiſſimùm locum habet.
Etiam

Etiam atque etiam videat, qualem confitentes contritionem, siue attritionem adferant; tum quale sit peccatum quod Confessione exponitur, quibus sepiatur circumstantijs, & an eæ mutent speciem peccati: Num habeat excommunicationem annexã, & reliquas censuras Ecclesiasticas: qui sint Casus Pontifici Maximo & ordinario reseruati; an sit restitutioni locus, an sit integra Confessio; & quibus casibus repeti debeat. Sciat pro statu cuiusq; personæ accommodandum esse Confessionis modum, vt aliter eorum qui sunt liberi, aliter qui matrimonio iuncti, aliter Laicorũ, aliter Clericorum exploretur conscientia. De his enim peculiariter quisque erit quærendus, in quibus versatur ipsius officij ratio. 6.

Vide hac de re instruct. in Synõ. 6. gener. Cõstãtin. cap. 202. & Syno. Vormac. ca. 7.

7. Propter Sacerdotes verò confitentes, necessarium videtur, vt Confessarius Casus nouerit, ex quibus contrahitur irregularitas; vel vt saltem in his dubitare sciat, quo possit vti peritiorum consilio.

Hæc omnia quę diximus peti pos-

sunt ex D. Thoma vel alijs, pręsertim verò Caietani Sūmula in verbo Confessarius. Multa quoque eius generis extant in Summis Antonini, Pisani, Syluestri, Angeli, & reliquorum. Sed nobis directorium Reuerendissimi Patris Polanci Societatis IESV, & ob ipsius breuitatem, & ob argumenti seriem ac perspicuitatē, pręcipuè probatur: quod omnibus Confessarijs & Parochis Dioecesis nostrę quàm cōmēdatissimū esse volumus: vt eo, tanquā certa quadā regula vtantur, in perscrutandis hominum conscientijs: erit enim illis multarū summarum instar.

8. Neq; verò sic existiment Cōfessarij, ad eorū mun⁹ ritè obeūdū, summā illā et exquisitā sciētiā requiri, sed satis esse sciant, si ea sufficiens fuerit, etsi coniunctam habeat prudentiam.

9. Neque tamen hoc propterea dictū esse volumus, vt hi suum in perdiscendis conscientiæ casibus, & libro poenitentiali diligenter versando, studium remittant, sed ne animum abijciant, & pondere huius mu

neris

neris terreantur. Videant autem 10.
vt pro peccatis occultis, ſecretam:
pro manifeſtis verò,publicam pœni- Seſſ. 24.
tentiam confitentibus iniungant,vt ca 8.
ſi quos exemplo ſuo ad malos mores
prouocârunt,eoſdem emendationis
ſuę teſtimonio ad rectam reuocent
vitã.Nobis tamen licebit,ſi res poſce-
re videbitur,mutare genus hoc publi
cæ pœnitẽtiæ, in aliud quoduis ſecre-
tũ,iuxta ſacri Cõc. Tridẽt. decretum.

Fœneratorũ,& qui contractib⁹ ini-
quisꝗ operã dant,peculiarẽ noſtri Con 11
feſſorij curãgerant,eorumq; cõſcien-
tias verbo Dei,& ſceleris magnitudi-
ne terreãt, nec abſoluant, niſi debita Vide cõſtitut. Greg.
reſtitutio aut ſatisfactio priùs inter- X. in Cõc.
cedat, & niſi ſpondeant, ſe ab hoc tã- Lugdun.
to ſcelere,deinceps fore alienos.

TITVLVS III.

De Concionatoribus.

QVoniam in prædicãdo Dei ver-
bo maxima pars muneris noſtri
verſatur: Si Euangelizauero, inquit 1. Cor. 9.
PAVLVS, non eſt mihi gloria,ne-
ceſſitas enim mihi incũbit. Væ enim
mihi, ſi nõ Euãgelizauero:dabitur à
nobis

1. nobis opera, vt, quoàd eius fieri pote-
Sessi 5. c. 2 rit, Deo suam gratiam inspirante, Cō
& 24. c. 4 cilij Tridentini præscripto, nos paru-
2. isse, oues nostræ videant. Ad hoc au-
tem tam diuinum munus exercen-
dum, quo paruulis doctrinæ panis
frangitur, infirmorum fides robora-
tur, conscientiæ vel terrentur profli
gatæ, vel eriguntur perculsæ; nullū
absque probatione diligenti, testimo
nioque nostro admitti volumus.
3. Quod si quis ingesserit seipsum, no-
bis inscijs, factum hoc suum non fe
ret impune.
4. Prouidebitur autem à nobis, vt
qui verbo Dei prędicando fungi de-
bent, sint tales, quos & pietas, & vitæ
honestas, & doctrinæ puritas cōmen-
dent, vtque populum tam lingua,
quàm exemplo ędificent. Pulchrum
est enim, cùm de Concionatore illud
dicitur, quod olim de quodam ex ve
teribus dictum legimus: Hic est, qui
quale habet verbum, talem habet &
vitam. Nam in vita Concionatorū
Euse. li. 6. multum est positum, libentiusq; po-
ca. 3 Eccle. hiítor. pulus ea facit, quæ à suis prædicatori-
bus

bus fieri videt. Quare, dent operam 5.
omnes qui hoc munere funguntur,
vt eorum vita cum doctrina consen-
tiat. Turpe est enim Doctori, cùm à
sua culpa redarguitur. Et Apostolus Rom. 2.
eos, qui eiusmodi sunt, acerbè repre-
hendit. Qui alium, inquit, doces, teip
sum non doces? qui prędicas non fu
randum, furaris? qui dicis non mœ-
chandum, mœcharis? qui abomi-
naris idola, sacrilegium facis? qui in
lege gloriaris, per præuaricationem
legis Deum inhonoras? Itaque me- 6.
minerint se DEI causam agere, & Marc. 1.
pro ipso apud populum legatione fũ Esa. 40.
gi. Eorum interest, parare viam Do 7.
mino, rectas facere semitas eius; cura-
re vt sint praua in directa, & aspera in
vias planas, vt homines pœniteãt, et Marc. 1.
credant Euangelio; vt per bona ope-
ra certam vocationem suam faciant, 2. Pet. 1.
& eum quem optant, salutis portum 8.
attingant. Rationẽ p̄ dicãdi ver

Fabulas aniles, sales, scommata, io bi Dei, vide
cos, intermisceri concionibus prohi in Cõ. Late
bemus; prestat enim gemere, pectus ran. sub. Le
tundere, suspiria ducere, & plorare one. X. Ses
populũ sio. 11.

populum in sacris sermonibus audiendis, quàm risu, cachinnoque solui. immodestas etiam inuectiuas, asperam verborũ acrimoniã, probra, conuicia, historias suspectas, legendas parùm probatas, omitti volumus, nec citari obscuros auctores vel ineptos, satis alioqui magnum campum prædicatori suppeditare possunt sacræ literæ, & probati Ecclesiæ doctores, nihil vt sit necesse eiusmodi prçsidia aliundè asciscere: ab his nimirũ auctoribus, qui rectè collocãdi sint in ignobilium scriptorum numero.

Vide Cõc. Carthag. 3 Cano. 47.

9. A miraculis vulgandis, concionatores abstineant quoàd eius fieri poteſt. Ac si quando vsus venerit, & res, vt aliqua eorũ habeatur mentio, postulauerit, sobriè, modesteque id fiat, seruetur; hac in parte Leonis Decimi prohibitio, in Lateranensi Concilio Sessione XI. edita.

10 Nolumus etiam, vt sint Concionatores nimium & impensè curiosi in hæreticorum argumentis publicè recensendis. Quod si quãdo vsus incide rit, vt ea referre sit necesse, dẽt operã,

vt

ut nō tam longa diſputatione,quàm
grauí redargutione cōfutentur. Quã 12.
ad rem,valebit ſcriptura ſacra,Eccle-
ſię auctoritas,Conciliorū decreta, pa
trum probatorum teſtimonia, & re-
cepta longo vſu conſuetudo, quam
noſtri maiores pro lege ſemper habē-
dam eſſe duxerunt. Inter concio- 13.
nandum verò, non quærant popu-
larem applauſum, nec ſe vulgi iudi-
cio accommodent. atq; ideo ab om-
ni fuco, & orationis pigmentis om-
nibus abſtineant. ſed grauiter & pru
denter officio ſuo fungantur, nihil
aliud quærentes:quàm commodum
& ſalutem ouium, quarum paſcen-
darum curam ſuſceperunt. Fiant 14.
exemplo Pauli, omnibus omnia: o- 1.Cor. 9.
portet enim eos cum pueris pueraſ- 1.Cor. 3.
cere,cum rudibus rudiores fieri, alijs
lac præbere,alijs ſolidum cibum. 15.
In ſcripturis verò producendis, nō Seſſ 4. c. 2.
alia vtantur, quàm editione vulga-
ta, earumq; intelligentiam, illorū Ruffi. li. 2.
clariſſimorum Eccleſię luminum, ca. 9. Hiſt.
Baſilij & Gregorij exemplo, non Conciliū
ex priuata præſumptione peſſimo 6. Conſtāti
nop. ca. 19.

præce-

præceptore, sed ex maiorum scriptis & auctoritate sequantur. Adhibeąt interpretes probatos Ecclesiæ doctores, vel alios huius temporis expetitores, viros Catholicos.
16 Nullis prorsus vtantur hæreticis, illorumque lectione, sibi seriò interdictum esse nouerint: impossibile est enim, ex lacunis, quæ aquam viuam continere nō possunt, salutarem hūc haustum petere.
17 Nam hæreticorum commentarij, nō ad aliud facti videtur, quàm ad subuersionem audientium. (2.Tim. 2.) Quos hac ætate nostra non pauci sequuti, (2.Tim.2.) exciderunt à fide, seque inseruerunt (1.Tim. 6.) doloribus multis, semper discentes, (2.Tim. 3.) & nunquam ad scientiam veritatis peruenientes.
18 Quare libros eiusmodi veluti pestem presentem omnibus modis caueant, eorumque etiam auditum horreant. (Sess.4.c.1. Dion.li.1. Eccl.hier. ca.1. Epip. hęre.61 cō tra. apostlicos. Basi.de Spirit.San.ca. 27. 29. Act. 15.)

Hac autem in doctrina, suū quoq; & peculiarem locum obtinet traditio, quæ non est postrema Euangelij pars. Quam quò magis fastidiunt hæretici, hôc erit nobis maiore studio retinenda. cùm & Apostolus perambulans

bulans Syriam & Ciliciam, custodire
pręcepta Apostolorum & Seniorum
docuerit: Et Thessalonicenses hor-
tetur, vt teneant traditiones, quas di-
dicerint, siue per Epistolam, siue per
suum sermonem. Quam ob rem ve-
rè dixit os illud aureum Ioannes Epi-
scopus Constantinopolis: Traditio
est, nihil quæras ampliùs. Et eius æ-
qualis Basilius: Te pacatum reddat
traditio, Dominus ita docuit, Apo-
stoli prædicârunt, Patres obseruârũt,
confirmârunt Martyres, sufficiat di-
cere, Sic edoctus sum. Et item alius:
Si Christianus es, crede, quod traditũ
est. Sed hîc magna cautione opus est
prædicatori, ne incerta pro certis, fal- 19.
sas pro veris, profanas pro sacris, hære
ticas pro Apostolicis traditionibus
amplectatur. Habent enim traditi- 20
ones quoque suas hæretici, quibuscũ
nihil nobis commune esse debet. Ex- 21.
tant autem libri Catholicorum de
traditionibus Apostolicis conscripti:
& sunt eæ passim obuiæ in scriptis ve-
terum, vndè, cùm res postulauerit,
certa de illis doctrina sumi potest. Si

2. Thess. 2. Tertul. li. 2 ad Vxo. Cypri. in Sermo de ablut. ped. Hiero ad Luciniũ. epist. 29. & cõtra Lucife. Definit. 2. Synod. Nicę. Chrys. homi. 4. in 2 Thessal. Basil in homil. contra Sabell. & Arrium. Tertul de carne Christi.

k enim

22 enim omnes traditiones (quod velle videtur huius temporis hæretici) respuēdas nobis esse existimauerimus, ipsum etiam Euangelium, ad nudum nomen contrahamus necesse est.

TITVLVS IIII.
DE SCHOLIS.

IN Scholis rectè instituendis quantum sit positum, docet horum tēporum infœlicitas, in quibus hæresum tanta seges, non aliundè, quàm à scholis infectis sumpsit incrementa. Ibi enim instituitur tenera iu-
1 uentus, quæ suo tempore tam Ecclesiæ, quàm Reipublicæ, vel vsui futura est, vel incommodo. Et ferè tales euadunt discipuli, quales fuerint præceptores sortiti: vt in multis etiā viris magnis, notata sint non raró præceptorum vitia. Nam illa puerorum testa noua, non facilè odorem
2 exuit, quem recens imbibit. Quam ob rem diligenter per scholasticos Ecclesiarum nostrarum prouideri vo-
3 lumus, vt ea quoq; pars Ecclesię sit integra. Nemo pręficiatur scholæ, nisi nostro

nostro vel Officialis nostri iudicio probatus. Priusquàm verò ad eam gubernādā accesserit, mādamus, vt fidei professionem faciat, seque Catholicum esse doceat. Non enim expedit iuuentutem in eorum disciplinam tradere, qui corruptores sunt magis quàm præceptores, & ea docent, quæ sunt postea magno labore dediscēda. 4

Videat etiā scholasticus Ecclesię nostræ, quid magister scholę doceat in scholis, qua vtatur methodo, quos p̄legat auctores discipulis. Iubeat eū ex omnib⁹ optimos quosq; deligere. vsū scientiarū tradat fideliter, vt nō tātū eas discāt auditores & memorię cōmēdent, verùm etiā sciant, qs ex eis fruct⁹ petendus, & quo modo sint ad scriptorū grauium intelligentiā accōmodāndæ. Ministræ sunt enim eorū studiorum, in quibus ætatem grauiorē, eos postea collocare oportet. 5 Vide Cōc. Lateran. sub Leone X. cap. 7. Sessi. 9.

Non minorem quoque pręceptores pietatis curam gerent, certisque diebus, vel Catechismum Romanum, vel alium quempiam scholastico probatum, discipulis 6

1.Tim.4. ediſcendum tradent , eosque in
pietate Chriſtiana ſedulò inſtituent.
7 Hęc eſt enim quæ valet ad omnia,
promiſsionem habens vitæ,quæ nūc
8. eſt & futuræ. Turpe eſt autem in do
ctrina factis progreſſibus,nullam ho
neſtatis & bonorum morum curam
ducere, ſine quibus ſi quis in doctri-
na proficit,deficit. Quamobrem im-
9 puros & impudicos ſcriptores, qui
moribus puerorum officere poſſunt,
10 legi prohibeat. Hoc enim quæritur
à nobis,vt non magis docti ſint no-
11 ſtræ ſcholæ alumni, quàm pij. Quam
etiam ad rem, vita pręceptoris ma-
gnum adferet momentum, nimirū
ſi talis ea fuerit, in quam nulla iuſta
cadere poſſit reprehenſio. Nam vt
infantes nutricum,ſic pueri vitam &
mores præceptorum ſæpè referunt.
ideoque ex veteribus quidam ſcriptū
reliquit:Maxima debetur puero reue
rentia. Si quid turpe paras, huius tu-
ne contempſeris annos. Quæ ſit au-
12 tem inſtituendę iuuentutis ratio,
Seſſ.23.ca. præſcripſit Sacra Tridentina Syno-
18. dus, ex qua ſumet ſcholaſticus ea,
quę

quæ videbuntur ad rem pręſentem neceſſaria.

Curam verò ſcholarum Parochalium, penes Eccleſiarum Parochos eſſe volumus, qui diligenter operam dabunt, quò ætas tenera, quę ibidem inſtituetur, non alios Catechiſmos ediſcat, quàm Catholicos: & ita inſtituatur, vt bona ſpes ſit, eam fœliciter iactis ibi fundamentis, ad magnā, per Dei gratiam, & vberem poſtea frugem eſſe peruenturam. 13.

TITVLVS V. DE IEIVNIIS ECcleſiæ.

IEiunia, quæ vel indixit Eccleſia, vel vſus communis pridem recepit, ab omnibus in Diœceſi noſtra ſeruari volumus: quorum rationem & modum diligenter explicabunt Parochi, & reliqui verbi Dei miniſtri, vt ſciat populus, quomodo ieiunandum ſit, & quis ex ieiunio fructus ad id ipſos redundet. Sciant cō- 1.
mēdari in Euangelio Annam Pro- Luc. 2.
phetiſſam, quę non diſcedebat de tē-

plo, ieiunijs & obſecrationibus ſer-
2. uiẽs Domino die ac nocte, Ipſe quoq;
Chriſtus denuntiat Apoſtolis fore vt
Lucæ 5. ieiunẽt, cùm ablatus ab eis fuerit Spõ
ſus: quod eos feciſſe crebrò ſcriptura
Acto.14. commemorat. Nam ieiunantes & o-
3 rantes Paulum & Barnabam dimiſe-
4 runt ad opus Euangelij. Liſtris etiã,
Iconio, & Antiochię, cùm Presbyte-
ros conſtituiſſent per Eccleſias, cũ ie-
iunijs & orationibus cõmendauerũt
eos Domino. Tanta fuit nimirũ eius
5 ieiunij vis, tanta dignitas, vt eo, præ-
clarũ illud creandorum Eccleſiæ mi
niſtrorum opus, ornandum ſibi eſſe
6 putauerint. Priuatim autem de ſin-
gulis Apoſtolis quid attinet dicere?
cùm Paulus Gẽtium, id eſt noſter ma
giſter, ſeipſum in multis ieiunijs ver-
2.Cor.6. ſatum fuiſſe dicat, & nos hortetur, vt
exhibeamus nos ſicut Dei miniſtros,
in vigilijs, in ieiunijs, in caſtitate,
quod ipſum alios etiam feciſſe, dubi-
tandum non eſt.
7 Doceant, non poſſe ieiunia fideliũ
Matth. 6. fructuoſa non eſſe: quandoquidẽ il-
lis nomen iuſtitię Chriſtus ipſe tri-
buit

buit, ac magis etiam eorum fructum
expreſſit, cùm dixit: Hoc genus Dæ- 8
monij non eijcitur, niſi oratione &
ieiunio. Negari enim non poteſt, ci Matth. 17.
bo ſubducto, ſumi pœnas de nobis ip
ſis, & reddi nos aptiores ad omne pie-
tatis genus præſtandum, prauoſque a-
nimi motus recta ratione cohiben-
dos. Nā venter plenus, facilè deſpu- 9
mat in libidinem, & à ſaturitate ad
incontinentiam, proximus eſt gra-
dus. Sedit populus manducare &
bibere, Paulus inquit, & ſurrexerūt
ludere. 1. Cor. 10.
Cæterùm, hortentur fideles Paro-
chi, vt cùm ieiunant, non ſolùm cor 10
pus à cibis delicatioribus, verùm eti-
am mentem à capitalibus vitijs cohi
beant. Vtriuſque enim hominis cau-
ſa indicuntur ieiunia, nimirum vt &
corpus refrenetur, & animus fiat ad 2.Cor.4.
res diuinas contemplandas incitati- 11.
or. Quò magis corrumpitur exte-
rior homo noſter, hoc interior ma
gis renouatur de die in diem. Nam 12
fruſtrà caro affligitur, laſciuiente
ſpiritu: & parùm prodeſt corpus
k 4 inedia

inedia confici, nisi modus adhibea-
Esai 58. tur vitijs. Hoc est enim, inquit Pro-
13 hpeta, ieiuniũ quod elegi. Dissolue
colligationes impietatis, solue fasci
14 culos deprimentes. Id verò vt fiat,
caro domanda est, ne Spiritui repu-
gnet, néue iugum rationis excutiat.
15 Neque verò alio fine, quàm quo di-
ctum est, suscipiantur ieiunia. Dam
16 natur enim Pharisæus, qui ieiunans
Luc. 18. Matt. 6. bis in sabbato, contempsit proximũ.
17 Damnantur & illi, qui exterminant
facies suas, vt appareant hominibus
ieiunantes. Quare vt fructuosum
18 sit ieiunium, hominem vtrumque
freno cohiberi oportet, ab escis alte-
rum, alterum à vitijs.
19 Suscipiuntur autem ieiunia, vel
sponte nostra, vel ex Ecclesiæ præce-
20 pto, vel satisfactionum gratia. In om
nibus his, locum habet pietas & iu-
21 stitia. Pietatem facit libera nostri a-
nimi ad ieiunandum inductio: Iu-
stitiam, obedientia. Si nos ipsos iu
22 dicaremus, Paulus inquit, non vtiq;
1.Cor 11. iudicaremur à Domino. Iudicamus
23 autem nos ipsos, quando in ipsis no-
bis

bis admissa vitia plectimus. Hæc vis grata est Deo, & præuenire præstat, quàm ab eius vindicta præueniri. Ta- 24
libus ieiunijs vel spōtè susceptis, vel Ecclesiæ, quam audire tenemur, præcepto obseruatis, vltio de peccatis sumitur, caro lasciuiens domatur, & compescuntur motus animorum vitiosi, quibus ad rem collatis, homo deturpandus fuerat. Quæ verò satis-
factionum nomine imponuntur à 25
Confessarijs, ea, cùm ad pœnitentiam pertineant, nullum hîc nostrum
sermonem desiderant. Quam ob 26
rem, non contemnat populus indicta ieiunia, nec putet onus esse importabile, vel opus Pharisaicum, sed ea libenter ac religiosè custodiat & ob-
seruet, veluti spiritualia pharmaca. 27

Ab omni intemperantia, à luxu, ab ingluuie, & alijs pestibus eius generis, quoties ieiunandum est, diligenter sibi caueat, animo suo imperet, corpus ad omnem pietatem componat, vitia reprimat, mentem ad cœlestia erigat, & ad ea meditanda quæ sursum sunt, totam conuertat.

Liberiùs enim ac vtilius animis purgatis cœlestia speculari, & in illis cõtemplãdis versari poterit.

28 Porrò annua ieiunia, quæ in Diœcesi nostra obseruari volumus hæc sunt. Quatuor anni tempora. Quadragesima tota: Omnium Apostolorum vigiliæ, prȩter Philippi & Iacobi, ac Beati Ioannis Euangelistæ. Vigilia Natiuitatis Domini, Pentecostes, Ioannis Baptistæ, Laurentij: Omnium Sanctorum, Assumptionis Be-
29 atæ Virginis ex præcepto. Reliquæ vigiliæ eiusdem communiter ieiunantur de consuetudine. Dies Mar-
30. ci & Rogationum secundum antiquam consuetudinem ieiunentur, neque tamen his D. Marci & Rogationum diebus prohibeatur ouorum & lactis esus: & si quæ alia nobis postea indicenda videbuntur.

31 Hæc omnia in Diœcesi nostra vbique obseruari volumus & man-
32 damus. Quod si quem ab obseruando indicto ieiunio tenuior valetudo prohibeat, & alio cibo solidiore vtendum suadeat, is rem omnem

nem priùs ad nos, vel ad Vicarium nostrum, vel Parochum suum referat, superiorumque suorum iudicio pareat, nec priuata sua libidine legem ieiunij soluat. Audacter verò 33
& per contemptum, nemo sumat cibos prohibitos, nec alijs exemplo sit ad sumendum, nec ferat molestè, si * propterea duriùs à Parocho acceptus fuerit: nam zelo Dei irascitur, inquit Hilarius, quisquis Christianum ieiunij die conuiuijs luxuriantem viderit. Meminerint terribilis illius exempli Ionathæ, qui violato ieiunio quod pater eius indixerat, Deũ offendit, patrem cum omni populo in luctum & mœrorem coniecit, seipsum verò morti addixit,

In psal. 118. Vide Cōc. Gangrea. Cap. 19.

1. Reg. 14.

Parochis autem cum ægrotis dispensare fas erit, ita tamen, vt eos ardentiùs orare, largioresque eleemosynas propterea dare, & alia charitatis opera exercere iubeant, quo sic pensetur alio pietatis genere, quod fuit infirmitate prætermissum. 34

TITV-

TITVLVS VI.
DE FESTIS.

FEstorum duo ſunt genera. nam alia CRSISTI ſeruatoris noſtri: alia ſunt Sanctorum ipſius peculiaria: vtriſque inſtituendis, non aliud ſpectauit Eccleſia, quàm honorẽ Dei, & populi fructum. Ac prioribus quidem, confirmatur præcipuè fides noſtra, & pius in Deum affectus erigitur: poſterioribus, vitæ puritas in exemplum trahitur. Quare in omni-
1. bus Chriſti Domini ſolennitatibus, ſiue Natiuitas occurrat, ſiue Paſſio, ſiue Reſurrectio & Aſcenſio, vel feſta reliqua eius generis, hoc maximè prouidebunt Parochi, vt Chriſti beneficia quàm notiſſima ſint hominibus, vtque confirmetur fides om-
2 nium, & in torpentibus animis gratitudo ſuſcitetur. In die Sanctiſſimæ Trinitatis, doceant populum, quid de Patre, Filio, & Spiritu ſancto, quid de Trinitate, quid de proprietate perſonarum, deque vnitate ſubſtantiæ credere, ſentire, profiterique debeant.

debeant: cui tractationi abundè Ca-
techismus Romanus argumenta 3
suppeditabit. Hortentur autem fide-
les, ne doctrinis hæreticorum huius
temporis, à recta fide abduci se patiā-
tur, nec velint altiora se scrutari, aut
plus quàm oportet sapere: sed capti- Eccle.7.3.
uē t intellectum in obsequium fidei. Rom.12.
Nusquam enim difficiliùs inuenitur 2. Cor.10.
veritas, nec erratur periculosiùs,
quàm in hoc mysterio longè omniū
maximo, in quo ipsi etiam cęcutiunt
Angeli. Inter omnia festa Sancto- 4
rum, præcipuum locum tenent ea,
quæ sunt Deiparæ virgini dicata.
Quorum singula pro more pridem
iam ætatē recepto, ab omnibus Diœ-
cesis nostrę Parochis celebrari volu-
mus. Inprimis verò festum Assum- 5
ptionis Beatę virginis, quod Ecclesia
nostra Cathedralis ritu solenni quo-
tannis celebrat, ab omnibus religio-
sissimè obseruari mandamus. 6

In herbis & fructibus benedicen- Theodo.
dis, ab vsitato more non recedant. Balsam. in
Nam hoc die flos ille puritatis cœlos 3. Canonē
petiuit, supplicaturus pro nobis fi- apostolicū.
lio.

7 lio. Ecclesia quoque Græca, vuas & fructus tanquam primitias fœtuum ex arboribus, offert Deo, vnde putatur ad nos etiā vtrisq; benedicēdis mos tractus. siue autem his quæ diximus, siue alijs de causis id fiat in Ecclesia, iuuat morem vsitatum diligenter conseruari, populumque institui; vt sciat non priùs donis Dei sibi vtendū esse, quàm verbo dei & oratione sanctificata, proque his publicè in Ecclesia gratia peractæ fuerint.

8 Festis Beatæ Virginis, succedunt Apostolorum & aliorum Sanctorum festa, siue hi Martyres, siue Confessores fuerint, siue Virgines: quæ quoties celebramus, Deo præcipuè gratias agimus, per quem vocati sunt in gratiā, per quem steterunt & saluati sunt. Quod enim hi tēpla fuerunt Dei, & Spiritus sancti viua domicilia, factū est illius beneficio & gratia singulari.

Vide actione 3. Syno. 2. Nicæ. Cyrill li. 6 & 10. cōt. Iulianū. Rom. 5. 1. Cor. 15. 1. Cor. 6. 2. Cor. 6.

9 Neq; tamē non habent & ipsi vnde apud pios cōmendentur. Nā quòd nō defuerunt gratiæ Dei, nec Spiritū sanctū contristârūt, quòd nō respexerūt retro, nec sunt reuersi post Sathanā, quod

Ephes. 4. Luc. 9.

quòd crucē Christi portârunt, & nomen eius palam confessi sunt, seipsos 1. Tim. 5.
quoq; virgines castas seruârunt, in eo libēter sanè pro eo ac debemus, & dona Dei agnoscimus, & labores ipsorū prædicamus ac certamina. Fuerunt enim cooperatores gratiæ Dei, non receperunt eā in vanum, sed, quoàd eius fieri potuit, diuino munere suoque studio conseruârunt integram. Quo factū est, vt probati sint Dei te- Eccle. 44.
stimonio, & q laudē eorū annūtiet Ecclesia Sanctorū. Hos itaq; imitādos fi- 10. 1. Cor. 4.
delibus proponāt Parochi. nā & Pau- Cap. 6.
lus imitari se iubet. Et Hebræos hortatur, vt efficiātur imitatores eorū, q fide patiētia hæreditârūt promissiones Abrahæ. Iacob⁹ verò: Exēplū accipi- Cap. 5.
te, inquit, fratres mei, afflictionis & pa- 11
ciētiæ Prophetas. Neq; dicat quisquā. Nō possū esse Petr⁹, nō Paulus, nō vti Lib. 1. de
reliqui Apostoli. Audiat Chrysosto- Cōpunct.
mū respōdētē. Ne nosmetipsos sedu- cordis tomo. 5.
camus dicētes: Impossibile est vt sit aliquis vti Paulus. Si quidē signorū ac miraculorum, sapientiæ, gratiæq; eius contemplatione, nullus poterit

esse

esse Paulus. ceterùm vitæ ratione & conuersationis diligentia, præsto est volenti imitari illum, quod quia nõ fit, voluntas in culpa est. Volumus præterea notam esse Parochis nostris illam Diui Augustini sententiam:
12 Populus Christianus memorias Martyrum religiosa solennitate concelebrat, & ad excitandam imitationem, & vt meritis eorum consocietur, & orationibus adiuuetur. Hæ sunt enim festorum dierum præcipuè causæ. Ac de imitatione quidem iam diximus. Supersunt Preces & merita: quorum alterum auxilij, alterum est præmij. Quare doceant, valere pre-
13 ces tam eorum, qui in hac misera fragiliq; vita degunt adhuc nobiscum in terris, quàm qui beatiore illa iam Dei benignitate fruuntur in cœlis, Ac illorum sanè multò magis, quando nihil iam de se solliciti, omnia in nos transferunt, & supplicantium affectum, & supplicationis fructum.
14 Quorum merita prodesse hominibus non omninò pessimis, is demũ intelligit, qui Sanctorum communionem

Aug. serm. 31. de tẽpo. Chrys. ho. 19. in locũ Euãgelij: Domine quoties peccabit in me frater

12 Li. 10. cõt. Faust. c. 21. & li. 8. de ciuita. c. vlt. & 22. c. 16. & Tract. 44. in Ioã. Sessi. 25. Eccles. 48 de Elia. 2. Macha. 15. de Hier.

13 Vide Nazanz. in Epitap. Basi. Theo. li. 8 de Marty. & 9. de legib. Chrys. in serm. de B Iob Basil. de 40. Marty.

14 Athan. de in

nionem rectè intelligit, & membrorum illum nexum admirabilem in vno corpore, cuius caput Christus est. Nam siue dolet vnũ membrum, dolent & alia; siue gaudet, gaudent & reliqua membra. 14

[Margin: carnat. verbi. Eus. li 6 ca.5. Amb. de viduis. & serm. 77 & 91. Aug. li 1. de doctri. Christi. ca.30. 1.Cor 12.]

Necnouum illud est, vel ab imperitis hominibus falsò inuentum, Deum aliorum causa ignoscere alijs. Ignouit Loth propter Abraham, Ciuitati Segor propter Loth, Hierusalem propter Dauid pridem vita functum. Quin & Christus Paralyticũ sanauit propter fidem portantium: Cananæam propter supplices matris preces. Filium Reguli ob patris obsecrantis, & Centurionis puerum ob ipsius Domini fidẽ. Et sunt alia multa eius generis exempla, quæ nostræ doctrinæ causa, scriptura commemorat. 15

[Margin: Amb. li.5. in Lucã de paral. sanato. Chrys. homi.42. in Gene. Et in serm. de pœnitẽ. & cõfessi. & de virtu tib. & viti. Tom. Gene. 19. 4. Re. 19. 20.]

Hæc tamen ita prædicari volumus à Parochis nostris, & reliquis DEI verbi ministris, non vt honor Christo capiti debitus, transferatur aliò, vel eius gloria detur alijs: verùm vt Christi quoque corpori sub Christo capite sua sit dignitas. Qua in re, conci- 16

[Margin: Luc. 5. Matt. 15. Ioan. 10.]

concionatores cautos esse oportet, vt modum tradendę sanæ doctrinæ teneant, & sic orationem suam in cōcionando attemperent, vt neque ad dexteram, neque ad sinistraum deflectant: sed & regia via incedentes, conseruataque Christo gloria, Sanctos eius à contemptu vindicent, & in honorem debitū afferant. Quod si quæ alia festa præter suprà commemorata, vel pridem indixit, vel deinceps indicet communis mater & magistra nostra Romana Ecclesia, ea quoque non minori celebritate quàm superiora, iuxta præscriptum tamen illius, ab omnibus in Diœcesi nostra vbiuis diligēter obseruari volumus & mandamus.

17 Curabunt autem Parochi & Concionatores Diœcesis nostræ, vt festis diebus, non alijs, quàm sacris rebus
18 populus vacet. Claudantur tabernæ alięque domus meritorię, cessent cōuentus opificum & aliorum ociosorum hominum, cessent saltationes & ebrietates, que licèt inueterato, pessimo tamen more, festis præcipuè diebus

Vide Matis con. Cōci. ca 1.

ebus, vbique fieri conſueuerunt. Pudeat facere Chriſtianos ſacris temporibus, quod nec Ethnici, nec Iudæi faciunt. Tum enim requies nobis eſt à laboribus manuum, maior aũt à quibuſcũq; tandem vitijs. Nam peccatũ, ſeruitus eſt omnium longè grauiſſima. Qui enim facit peccatum, ſeruus
eſt peccati. Vtantur hac in parte ma- 19
giſtratus etiã ſecularis opera, & eius fide implorata, omnes has peſtes, quoàd eius fieri poſſit, prohibeant. Alioqui laborare præſtabat, quàm peccare; & iuxta D. Auguſtini ſententiam, arare quàm ſaltare.

Feſta verò Diœceſis noſtræ ſunt 20
hęc: Primùm omnia tota duplicia totius anni. Deinde duplicia & ſemiduplicia infra ſcripta: videlicet, Apoſtolorum omnium, Nicolai Epiſcopi, Adalberti, Staniſlai, Inuentionis & Exaltationis Crucis, Ioannis Baptiſtæ, Magdalenæ, Michaëlis, Martini, Elizabeth, Catharinæ, omniũ Sanctorum, dies animarum ad meridiẽ, Marci Euangeliſtæ ad meridiem celebre; iuxta morem antiquum.

Et si qua sunt vel erũt alia ab Ecclesia prȩcepta, quæ de more pridem iam vsu recepto, notabuntur quotannis in libello siue indice, vulgò Rubricella nuncupato, qui Sacerdotum causa in publicum dari consueuit.

TITVLVS VII. DE FVNERALIBVS et sepulturis.

Eusebi. de vita Cõstãti. Amb. de obitu Saty. Victo lib 1 persec. Vãda. & 2. Clem. Ro. li. 6 ca. 30. Cõstãt. Toleta. 3. Syn. ca. 22.

MAgna religione curata priscis temporibus fuisse Christianorum funera, testis est vetustas vniuersa, adeò, vt non pauci viri pij & eruditi, ritum condendorum corporum literis posteritati mandauerint, nec immeritò. Sunt enim defuncti Christi & Ecclesiæ Dei membra, fratresq́;
1. nostri. Et quia erant dum viuerent, casta Spiritus sancti domicilia, ideò tanto maior illis terra condendis, adhibenda est honestas. Nec
2. defuerunt, qui eos mortuos in signũ
3. charitatis, etiam osculis dignari voluerint. Quibus condendis, propterea cantus, propterea hymni sunt additi, vt doceantur fideles, eos etsi vita

Durãd. ex Diony. li. 7 Rationalis cap. 34.

Vide 3 Syno. Tolet ca. 27. Clemẽt. Rom.

ta functos, non perijsse tamẽ, sed me- li. 6. ca. 30.
liore fœlicioreque vita in Christo vi Constit. Vi
uere: Quin & eorum corpora licet ctor li 2.
excesa, & in leuissimum puluisculum perfec. Vã-
resoluta, esse nihilominùs cùm Do- dali.
minus ad iudicandum venerit, om-
ninò reuictura. Hæc solennis cere- 4
monia, quæ tumulandis corpori-
bus defunctorum adhibetur, est velu
ti quoddã resurrectionis nostræ per-
quàm illustre testimoniũ, quo sola-
mur nos ipsos in dolorib⁹ vitæ, mor-
tisque angoribus. Quam ob rem, pro- 5
positis ob oculos defunctorum cor-
poribus, veluti clara editaque voce
hortatur astantes omnes Ecclesia, vt
singuli finem suum cogitent, ac no-
uissimorum recordẽtur, quo possint
cohibere se à peccatis, & semper para-
ti esse. Nescimus enim quando Do- 6
minus venturus sit, serò an media no Marc. 13.
cte, an galli cantu, an mane. Beati Luc. 12.
sunt autem serui illi, quos, cùm ve-
nerit, inuenerit vigilantes.

Verùm vt alijs in rebus, ita & in 7
hac, non parùm hoc tempore ab of-
ficij religione deflexum est, quando

sic non rarò defunctorum funera cu-
rantur, vt à charis brutorum cadaue-
ribus non multum videantur abesse:
nihilque magis laboratur à nonnul-
lis, quàm vt primo quoque tempore
terræ mandata, obruantur obliuio-
ne sempiterna, & eorum memoria pe-
Psal. 9. reat cũ sonitu: vt verè pius ille Iob di
Iob 10. xerit, Fuissem quasi non essem, de v-
tero translatus ad tumulum.

8 Quare mandamus omnibus Sacer-
dotibus Diœcesis nostræ, inprimis ve
rò Parochis, vt diligenter in eam of-
ficij sui partem incumbant, & fune-
ra piorum religiosè tumulari curẽt.
9. Adhibeatur cantus, qui de more in
Processionibus & templis haberi con
sueuit: idque fiat cum ea honestate,
quę & ipsos deceat, & populum ad ex-
10 trema sua recordanda incitet. Est e-
Psal. 114. nim non vulgaris piorum consola-
Psal. 26. tio, quando concinnis vocibus illud
Chrys. homi. 4. in 2. cani audiunt: Reuertere anima mea
ca ad Heb. in requiem tuam, quia Dominus be-
nefecit tibi: & iterum, Credo vide-
re bona Domini in terra viuenti-
11 um. Hæ voces, & alię multæ eius
gene-

generis, ferreum etiam pectus emol 12
liunt, fidemque resurrectionis vehe-
menter confirmant. Nec esset in- 13
commodum, fortassis etiam necessa-
rium, in aliquo maiore præsertim po-
pularium funebrali concursu, ser-
monem breuem facere, quo docean-
tur astantes, quid secum in eiusmo-
di conuentibus meditari debeant.
Nam vita Christianorum non est 14
aliud, quàm mortis perpetua me-
ditatio, & moriendi certa quædam
doctrina: quandoquidem effugere 15
mortem licet nemini. Pertineret
hæc illis commonefactio, & ad vi-
tam in melius commutandam, &
ad animum fide resurrectionis ma-
gis etiam & perfectiùs confirman-
dum. Conuiuia funeralia, etsi non 16
omnino improbamus, si sobria & mo-
derata fuerint: mallemus tamen pau-
peres & egenos illis interesse cum pi-
js Ecclesiæ ministris, quàm quoscun-
que alios profanos, quibus venter
magis solet esse curę, quàm defuncti
fratris spiritus.

17. Meminerint verò Parochi, se debitores esse, vt statim pro suę Parochiæ defunctis, preces Deo fundant, ac Sacrosanctum Missæ sacrificium offerant, eisque refrigeria concedi postulent. Nam si vnquam antea, tunc certè animæ corporibus solutæ, eorum ope maximè indigent, sibiq; à Deo precibus illorum, & sanctis sacrificijs misericordiam fieri cupiunt.

18 Legata mortuorum fideliter exęquantur, in quibus fraudis aliquid admisisse, instar est sacrilegij.
(Conc. Triberi. ca.)

19 Sepulturæ verò nomine quicquam exigi omninò vetamus: inhumanum est enim, etiam ex defunctis fratribus lucrum facere velle.
(15 Côc. Vasens. 13. q. 2 pcipiendi Grego. li 7 e ... isto e pist 4 & 55.)

In sacris verò locis, infideles, hæretici seu Schismatici, publicè excommunicati, nominatim

20 interdicti, manifesti vsurarij, quique sibi manus violentas attulerunt, vel qui ob patratū scelus trucidati sunt, nec vlla vel piæ mentis in Deum, vel resipiscentię signa morituri dederūt. Item blasphemi, & alij absq; vlla pœnitentia vita perfuncti, humari non debent.

Loca

Loca sepulturæ siue Cœmiteria, diligenter custodiant Parochi, ne quid ibi sit immundum, ne pascātur pecudes, aliaque bruta pererrent. Sunt 21
enim dormitoria in Christo quiescentium: Sint septis & cancellis munita, 22
& omnibus sordibus prorsus vacua. Interest enim religionis, busta mortuorum seruari & ornari.

TITVLVS VIII.
DE SODALITATIBVS ET Fraternitatibus.

Sodalitates institutæ sunt in oppidis, Ecclesiæ proximorumque adiuuandorum causa: non vt ventri seruiant fratres, & potationibus operā dent, vel sua priuata commoda sectētur, verùm vt iuuent proximos, re, ope, opera, consilio. Si quis ex fratri- 1.
bus fortuna iniquiore premitur, si cui res est angusta, si dissensio cū quoquam intercedit, si pax & concordia turbatur, Sodalitatum officium est, iuuare huiusmodi: & vt quietè vitā fratres ac propinqui transigant, prouidere.

2 uidere. Habent autem Sodalitates etiam in Eccleſia partes ſuas, quæ in diſciplina inter fratres retinenda, in viſendis & ſolandis ægrotis, in funerandis mortuis, in comitanda Sacroſancta Euchariſtia, & alijs diuinis of-
3 ficijs promouendis, verſantur. Eas, qui fratres ſunt, diligenter obeant, & quæ debent, gnauiter pręſtent, Parochoque ſuo cùm opus eſt adiumen
4 to ſint in omnibus. Erit autem Archidiaconorum munus proprium, vt eorum conſtitutiones videant &
5 examinent, ſi quæ fuerint eiuſmodi, vt non videãtur eſſe ferēdæ, eas abolc
6 ri curent, ſubſtitutis eorum in locū alijs melioribus. Qui ſunt in Sodalitate viri nobiles vel diuites, abiectorum & pauperum curam gerant. Qui conſilio & ſapientia valent, oppreſſos, errantes, indoctos, quibus poſ ſunt rationibus iuuent.

7 Omnibus verò in commune ſit hoc propoſitum, diligenter cauere, ne quis Deum offendat, ne quis eſuriat, vel rebus neceſſarijs egeat, vt om nis poſtremò ſimultas, odium atque inimi-

inimicitia tollatur è medio,& sit om- Acto. 4.
nium cor vnum & anima vna. Quo- 8.
niam verò habent etiam quibusdam
in locis suas Sodalitates Presbyteri,et
certis temporibus agunt conuentus:
volumus & mandamus,quoties con
uenerint, vt ita se gerãt, quò possint
exemplo esse cęteris popularibus.
Orent pro defunctis fratribus, sacri- 9
ficia celebrent, conciones habeant,
populum ad pietatem colendam, &
ad mortis recordationem hortẽtur.
Dispiciant etiam, nunquid sit inter 10
fratres, quod ferri non oporteat:con
sulant inuicem de ratione plebis gu- 11
bernandæ: alter alterum in bono 12
vincere studeat: infirmiorem for- 13
tior confirmet, peritior indoctio-
rem doceat. Si quid non rectè fit in 14
Ecclęsijs fratrum, emendetur com-
muni consilio: si cuius vita obest 15
fidelibus, castigetur, & eam contra-
dicentibus & obiurgantibus multis,
in meliꝰ mutare cogatur. Sic futurũ 16
est, vt fructuosus habeatur eorũ couẽ
tꝰ,& nos magno labore videbimur le
uati. Hic est enim cõuẽtuũ eiusmodi 17

scopus

ſcopus, vt diſcant fratres ex mutuis colloquijs, quomodo ſint pericula vitæ præſentis perferenda, tentationesq́ue
18 ſpiritales & corporales ſuperandæ. Legant autem primo die ſui congreſſus, has noſtras Conſtitutiones Synodales, & Decretum Concilij Tridentini de perſonali Parochorũ reſidentia, vt quanta obligatione in cõſcientia teneantur, ſcire queant.

Seſſi 22. c. 1. & Seſſi. 6 cap. 2.

TITVLVS IX.

DE POENIS.

STatuimus poſtremò, vt pœnę Canonicæ, tam iure comprehenſæ, quàm conſtitntionibus Synodalibus aliâs æditis annexæ: horum Conſtitutionum transgreſſoribus, vbi peculi-
1. aris pœna adiecta non fuerit, infligãtur. Quarum auctio vel moderatio,
2. penes nos eſſe debebit. Sed & aliam quamcunque arbitrariam pœnam, pro delicti modo, perſonarumq́; ac locorum qualitate, infligendam & exigendam, nobis reſeruamus.

Hæc

HAEC nos interea in rem Cleri no
stri sancienda nobis esse putaui- 3
mus, quæ ab omnibus & singulis diligen
ter obseruari volumus. Si quid verò his
nostris legibus defuerit, vt quidem ple-
raque deesse libenter agnoscimus, de his
postea deliberatione suscepta, videri-
mus. Neque enim simul statui possunt
omnia. Datum in Synodo nostra Di- 4
œcesana VVladislauiensi. XVI. KL. A-
prilis. Annò à CHRISTO Deo ser-
uatore nostro nato, duodeseptuagesimo
supra Millesimum & quingentesimum.

CONSTITVTIONVM SY-
nodalium VVladislauiensi-
um finis.

INDEX

INDEX VERBORVM ET RERVM LOCVPLETISSIMVS IN SYNODI VVLADISLAVIensis Constitutiones.

Numerus hîc primus Partem, sequēs Titulum, tertius Paragraphum numeris marginalibus assignatum, indicat.

Affini-

m *Cano-*

Catho-

Ordinan-

Prouideri

Recreatio-

tissima

Spirita-

Vinum

FINIS INDICIS.

ADMONITIONES QVINQVE CIRCA SACRAMENTORVM ADMINISTRATIONEM FACIENDAE, AVCTORE REVERENDISSIsimo D. Stanislao Carncouio, Episcopo VVladislauiensi.

EZECHIELIS XXX. ET XXXIII.

Fili hominis, Speculatorem dedi te domui Israel, et audies de ore meo voluntatem, et annunciabis eis ex me: Si dicente me ad impiũ, Morte morieris, non annunciaueris ei, vt auertatur à via sua impia et viuat, ipse impius in iniquitate sua morietur, sanguinem autem eius de manu tua requiram.

I. PETRI V.

Pascite qui in vobis est gregem Domini, prouidentes non coactè, sed spontaneè, secundum Deum: neq; turpis lucri causa, sed voluntariè: neq; vt dominantes in cleris, sed forma facti gregis ex animo. Et cùm apparuerit princeps pastorum, percipietis immarcessibilem coronam gloriæ.

ACTVVM XX.

Attendite vobis & vniuerso gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos, regere Ecclesiam Dei, quam acquisiuit sanguine suo.

COLONIAE Apud Maternum Cholinum.
Anno M. D. LXXII.
Cum gratia & priuilegio Cæsariæ maiest.

PRIMA

Admonitio circa baptiſmi Sacramentum facienda.

SECVNDA

Admonitio circa pœnitentiæ Sacramentum, & confeſsionem peccatorum facienda.

TERTIA

Admonitio circa perceptionem ſacroſanctæ Euchariſtiæ facienda.

QVARTA

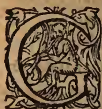
Admonitio circa Sacramentum extremæ vnctionis facienda.

QVINTA

Admonitio eorum, qui ſuſcepturi ſunt Sacramentum matrimonij.

Stanis-

STANISLAVS CARNKOVVSKI VVLADISLAVIENSIS ET POMERANIAE EPIscopus, Parochis, & Sacerdotibus, Diocœsis nostræ, Salutem in Domino.

CVrauimus non ita pridem conscribi materna gentis nostræ lingua admonitiones Sacramentales, & eas typis excussas, peruulgari: quo sic & sacerdotibus Diocœsis nostræ prospectum, & Sacri Concilij Tridentini mandato esset per nos satisfactum. Quas cùm probarent viri quidam pij & docti, (imprimis verò Martinus Cromerus, quẽ nuper Serenissimus Rex noster, vsus prudentissimo consilio, Illustrissimo & eidem doctissimo viro, STANISLAO HOSIO Cardinali VVarmiensi, in illius Episcopatu collegam & adiutorem esse voluit) ijdem etiam illi authores fuerunt nobis, edendi easdem admonitiones Latina lingua vt ne solius Diocœsis nostræ, vel huius prouinciæ tantum finibus clauderentur,

rentur, sed ad eorum etiam qui sermonis nostri sunt expertes, cognitionem venirent. Quorum nos sententiam non grauatim sequuti, curauimus priores illas nostras extendi, auctioresque reddi, & publicis typis in publicum emitti. Vtrisquis autem edendis, idem prorsus à nobis spectatum est. Prioribus illis succinctis, voluimus consultum Parochis imperitioribus: has verò fusiores, legent hi & sequentur, qui ferre possunt solidũ cibũ, quique maiori sunt rerũ gerendarum intelligentia præditi. Vidimus autem & illas, quas Cromerus noster pio studio nuper ædidit, & eas sacerdotibus Diocœsis nostræ commendatas esse volumus. Neque tamen propterea nostras supprimendas nobis esse putauimus. Deligant sibi ex omnibus Parochi, quas voluerint, & earum præscriptum sequantur. Atque vtinam hi, lucubratiunculis istis adiuti, maiori cura deinceps, maioreque populorum cõmodo, in obeundum suũ munus incumbant. Quod si videremus factum, nihil esset in rebus iucundis, quod posset no-

bis

bis in hac vita nostra maiorem voluptatem afferre. Si quem igitur sacerdotes nostri, & alij quicunque legentes, ex his laboribus nostris fructũ ceperint, erit quod DEO, cuius id solius beneficium est, gratias agant. Nos ab omnibus hoc vnum postulamus, vt nos vnà cum ouili nostræ fidei credito, diligenter Deo commendent, precesque suas pro nobis ad eum fundere nunquam intermittant.

(.·.)

Antequam autem ad baptismi administrationem accedent, hac præmonitione quæ sequitur, ad populum adstantem vti poterint.

ADMONITIO CIRCA BAPTISMI SACRAMENTUM PER SACERDOTEM FACIENDA.

Vandoquidem fratres charissimi, Christiana charitate impulsi, hunc in locum venistis, vt corām intueamini, præcipuum hoc diuinæ misericordiæ signum, & primum eiusdem gratiæ ac benignitatis gradum, quem is pro bonitate sua ineffabili, homini lapso impartiuit: vt inquam intueamini, quo pacto hic Adami filius, sit recipiendus per Baptismi Sacramentum in fidelium communionem, vt iam Dei filius, Christi frater, ciuis & hæres regni cœlorum esse queat: Hortor vos in Domino, vt posthabitis vanis cogitationibus & colloquijs omnibus, quibus possint animi vestri distrahi, & à tantæ rei cōsideratione suspendi; perpendatis ipsi vobiscum diligenter, quanta sit hæc Dei charitas, & plusquam paterna benignitas, quam pro magna sua misericordia declarauit antea nobis omnibus per baptismum, & nunc per gratiam suam huic infantulo declarare dignatur.

Attēti sint, quiadstant baptizādo.

No-

Noſtis è ſcriptura ſacra, vel ſaltem audiſtis, quòd ob noſtrorum primorum parentum culpam, vitam adhuc in paradiſo voluptatis degentium, omnes homines, qui vnquam ex voluntate carnis, hoc eſt de viro, deq; fœmina in lucem prodierunt, prodeunt & poſtea ſunt proditurí, iam ab ipſo matris vtero, originali peccato infecti, & fœdè turpiterque inquinati, merito ſuo facti ſunt iræ diuinæ obnoxij, damnationis æternæ filij: odioſi & inuiſi Deo, ſathanæque poteſtati ſubiecti; nec eis patet ex ipſorum natura vllus ad regnum cœleſte poſsidendum, & ad æternam ſalutem conſequendam aditus. Cæterum huic tam profundo malorum pelago, conſilio quodã imperſcrutabili prouidit ſumma dei benignitas, mittens filium ſuum chariſsimum, & eum vnigenitũ in mundum, vt genus humanum ad imaginem ſuam conditum, è poteſtate ſathanæ ereptum, in libertatem aſſereret: vtque ſaluaret omnes, qui erãt alioqui ſuo ipſorum vitio, æternæ damnationi addicti, morteque ſempiterna morituri.

Originalis peccati grauitas.

Ioan. 1.

Ephe. 2.
Rom. 3. 5.
1. Cor. 15.

Cur in mũdũ Chriſtus venerit.

Gal. 4.

Ioan. 3.

Matth. 18.
Luc. 9.

Cur institutum sacramentum baptismi. Ioan. 3. HVius igitur salutis nostræ causa, Baptismi sacramentum per eum ipsum filium suum instituit, promittens vniuersæ carni verbo suo ineffabili, quòd omnes hoc sacramento initiati (absit dolus & fictio) iã deinceps ex Dei solius misericordia, & ex gratia saluatoris nostri IESV CHRISTI, cuius tunc efficiuntur membra, & ei adhærent veluti vero vnoquesuo capiti, reddantur deinceps ab omnibus peccatis, quantumuis multis & magnis, & ab ęterna morte prorsus liberi, quodque liberati ex sathanę laqueis & è faucibus illius erepti, ius accipiant filiorum Dei, & fiant Dei quidem hæredes, Christi verò cohæredes in regno cœlorum. Gal. 3. Tit. 3. Iacob. 2. 1. Petri 3.

Dei promissio de baptismo. EST autem non obscura, imo clarissima, & eadem certissima Christi promissio: Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit: quã & proposuit Iudæis Petrus dicens: Baptizetur vnusquisq; vestrũ in nomine Iesu Christi, in remissioné peccatorum vestrorũ, & accipietis donũ Spiritus sancti. Vobis em̃ est promissio & filijs vestris, & omnib. qui lõgè sunt, quoscunq; aduocauerit Dñs deus vester Marci 16. Acto. 2.

vester. Quibus verbis, non modò baptizandos esse docuit, qui Christo nomen essent daturi, verumetiam baptismi fructum expresit. Mandauit autem CHRISTVS discipulis suis, vt euntes in mundum vniuersum, prædicarent euangelium, & baptizarent omnes in nomine patris, & filij, & spiritus sancti. Quod illi præstiterunt sanè diligenter. Nam docuerunt & baptizarunt, nec vllo sunt vsi vel personarum, vel sexus, vel ætatis delectu, sed baptizabant promiscuè omnes credentes in nomine Domini. Indicare hoc videtur scriptura cùm dicit, quòd Petrus baptizauit Cornelium cum cognatis & necessarijs eius. Quodque Paulus baptizauit custodem carceris, apud quem tenebatur vinctus, cum tota domo ipsius: tum & Lydiæ purpurariæ & Stephanæ domum: nec non ex Corinthijs nõ paucos, in ædibus Crispi: Baptizauit & Philippus Samaritanos nullo prorsus delectu. nec dubium est idem fecisse & alios apostolos discipulosque domini. Neque enim erant nescij, quantum esset in eo Sacramento positum. Nouerant id esse fidei Christianæ

Marci vltimo.

Apostolorū munus in mundo.

Baptismus ad omnes pertinet.

Acto. 10.

Acto. 15.

1. Cor. 1.

Acto. 18.

Acto. 8.

Necessitas baptismi.

basim & fundamentum; esse ianuam ad vitam, & portam ad immortalis dei domum: esse tam necessarium, vt absque eo posset saluari nemo: esse postremò præsentissimum pharmacum eorum animæ morborum, qui Adæ peccatis, iusto dei iudicio quasi hæreditario iure, descenderunt in omne genus humanum.

Baptismi facilitas. Matth. 3. Marci 1. Lu. 4. Ioan. 3. Hoc igitur præsentissimum & apprimè necessarium sacri baptismatis remedium, saluator noster, in aqua pura nobis parare instituereque dignatus est: cui spiritum etiam sanctum suū adhibet, declarās modo visibili potentiam suam inuisibilem, maximèque omnibus stupendam & admirandam, vt nos aspicientes carnalibus oculis, cùm abluuntur aqua infantum corpora, apprehenderemus oculis fidei vim illam admirabilem spiritus sancti, qua eos intus mundat & sanctificat in anima, vt efficiantur spiritualis domus Dei, templum spiritus sancti, & purum sacratissimæ Trinitatis habitaculum. Nam cùm foris infans aqua abluitur, tum credendum est, spiritum sanctū mundare intus eius animā, mo-

Aqua baptismi lauat animam.

modo quodam imperscrutabili, & virtute diuina: nec non vestire eandem sua gratia, veluti vestimento salutis & iustitiæ, atque ita renouare interiorem hominem, vt qui antea fuerat Adami filius, iam tum fiat Dei filius; & vetustate prioris hominis deposita, incipiat nouam vitam viuere, secundum imaginem eius, qui creauit eum; non iam peccator, sed iustus; non mancipium sathanæ, sed libertus Dei; non iræ, sed gratiæ filius, & regni cœlorum hæres. Quæ omnia, efficiuntur Spiritus sancti virtute: gratia verò & misericordia dei, ac domini nostri Iesu Christi.

In baptismo confertur vitæ nouitas.

Colo. 3.

Quamobrem, magnam in animis suis consolationem & voluptatem quandam admirabilem homines Christiani sentiant necesse est, cùm audiunt se in nomine sanctissimæ Trinitatis baptizatos esse; debentque certissimè credere, nec humana id virtute, nec Angelica factum esse, verùm summi præpotentisque dei manu. Eius inquam Dei, qui trinus in personis, vnius essentiæ, vnius & eiusdem est potestatis, patris, filij, & spiritus sancti. Indicat hoc apertè scriptura, & ex-

Cõsolatio ex recordatione baptismi.

Matth. & Marc. vlti.

& expressum Dei verbum, quando com memorat, mandasse Dominũ apostolis suis, vt baptizarent omnes in nomine, (non autem in nominibus) patris, *filij*, & spiritus sancti.

Fructus Baptismi.

PER hunc itaque Deum transferimur in baptismo, ex peccato ad iustitiam, ex ira ad gratiam, ex damnatio-

Ephe.5.

ne ad salutem, de morte ad vitam sempiternam. Quinimò efficimur filij Dei, eique nos mancipamus, cum anima & corpore; vt iam simus deinceps non pote-

1.Cor.12.

statis nostræ, verùm illius cuius etiã corpus sumus, caro de carne, & membra de membro. Nam tum recipit nos Deus in fidem & tutelam suam, nihil vt deinceps in nos sathan iuris habeat, vt ne peccatum nos possideat, vel æterna mors occupet: sed ipsemet deus, vnus, viuus, æternus, verus, & omnipotens, sit Deus, dominus, pater, patronus, benefactor &

Colo. 1.

defensor noster, qui nos ab omnibus inimicis nostris, & ab æterna morte liberatos, in regnum suum cœleste, regnũ filij dilectionis suæ transferat.

Singulare Christi beneficiũ in baptismo.

MAgna sunt hæc certè, imo summa & ineffabilia Dei beneficia, quæ com

communicantur nobiſcum per ſacri baptiſmatis ſuſceptionem. Quis enim vidit hæc vnquam? aut quis audiuit talia? Vermem potiùs hominis, quàm ipſum hominem, ex tanta miſeria ad tãtam gloriam, ex terra ad cœlos cœlorum, ex immis ad ſumma prouehi? Quamobrem, non modò admirari nos ac ſtupere oportet, ad tãtam poteſtatem diuinam, verũmetiã gratos & benememores eſſe, tam excellentis eius gratiæ, beneficiumque hoc illius agnoſcere, & ei ſemper ac vbique gratias agere, quòd pro miſericordia ſua, cuius non eſt numerus, nos perditos quærere, & inuentos pijs humeris ad caulas Eccleſiæ reportare, regniq́ue cœlorum hæreditate honeſtare dignatus eſt. Neceſſaria Chriſti beneficiorũ memoria. Matth. 18. Lucæ 19.

AD hanc verò gratiam retinendam, ac magis etiam in nobis augendam, Chriſtianam pietatem, & caſtum honeſtumq́ue vitæ modum adferamns oportet, exhibentes nos tanquam ex mortuis viuentes, & membra noſtra arma iuſtitiæ Deo. Cùm enim tot bonis aucti, tantisq; beneficijs in baptiſmo ſimus cumulati, qua tandem venia digni cenſebimur, ſi loti, denuò ad volutabrũ luti, vti ſues Baptiſatis neceſſaria eſt vitæ honeſtas. Rom. 6. 2. Pet. 2.

immun-

immundi redeamus, vel si vomitum nostrũ vti canes obscæni (quod absit) repetamus? Laui pedes meos, inquit scriptura, quomodo iterum inquinabo eos? Expoliaui me tunica mea, quomodo induar illa? Nõ sunt apti regno dei, qui missa manu ad aratrum respiciunt retro. Respexit vxor Loth ad Sodomam, respexit ad illud fœdum peccatorum domiciliũ, & statim hominis formam amisit. Hoc exemplum documento sit nobis, quomodo post accepta tot & tãta beneficia, nos erga deum largitorem eorum affectos esse oporteat, ne fortè, vt Petrus inquit, obliuio nos capiat purgationis veterum nostrorum delictorum. Aequum est enim, vt non amplius carni, non sathanæ, non mundo, non peccato seruiamus; sed ei soli, qui emit nos sibi precio magno, & cui virgines castæ vni viro desponsi sumus. Hoc est quod ait Paulus: Quicunque baptizati sumus in Christo Iesu, in morte ipsius baptizati sumus: consepulti enim sumus cum illo per baptismum in mortem: quasi dicat, Qui mortuus est & sepultus, nõ peccat amplius. Ergo sicut mortuus est Christus propter nos, ita & nos

Deuter. 26
Luc. 9.
Gene. 19.
Lucæ 17.
Quomodo post baptismum viuẽdum sit.
1. Pet. 2.
1. Cor. 6. 7
2. Cor. 11.
Rom 6.
Colo. 3.

nos peccato mori debemus propter Christũ: & quẽadmodũ ille resurrexit à mortuis per gloriã patris, ita & nos per illius misericordiam à peccatis resurgere, & in vitæ nouitate ambulare oportet.

Exuto veteri, nouus est homo induendus

Monet itaq, apostolus, vt exuẽtes veterem hominẽ cum actibus suis, quẽ Iudas carnalẽ & maculatã tunicam appellat, induamus nouũ, qui secũdũ deũ creatus est in iustitia & sanctitate veritatis, vt iã non nudi, sed superuestiti inueniamur: vt expurgato veteri fermento, noua simus conspersio: deponentesq; opera tenebrarũ, arma lucis induamur, & vt filij lucis ambulemus. Neque verò non expressit, idẽ nobis huius spiritualis induméti fructũ, cùm ad Galatas scribens, Quicunque, inquit, in Christo baptizati estis, Christũ induistis; oẽs igitur sic vestiti, et Christũ, id est, vitæ nouitatẽ induti, redduntur spirituales filij Abrahæ, promissionũ spẽ habentes, dilecti Deo, & regni cœlorũ hæredes, cuius certissimum pignus acceperunt in vno spiritu baptizati, vno spiritu potati, in vnam spem viuã vocati, gloriosæ resurrectionis & incorruptibilis hæreditatis.

Ephe. 4. Colo. 3. 2. Cor. 5. 1. Cor. 5. Rom. 13. Ephe. 5.

Fructus spiritualis indumenti.

Gala. 3.

Ephe. 2. 1. Corin. 12

Incẽdũtur homines beneficijs ad amãdũ Deum.

HOrum omnium si quotidie fuerimus memores, fieri non potest, quin commoueamur tantis dei beneficijs. Nec solùm commoueamur, sed modo quodam admirabili, in eius amorem, à quo ea sunt ad nos profecta, rapiamur; tantaque erga benefactorem hunc nostrum charitate inflãmemur, nulla vt sit res in mundo, quæ nos ab illius amore dimouere queat. Iam sordescent omnia nobis, quæcunque orbis hic vniuersus communi nomine bona appellat, eruntq́; nobis ipsis etiam purgamentis viliora. Nostrum verò studium hac vna in re versabitur omne, vt authori tantorum bonorum Deo, seruiamus in sanctitate & iustitia omnibus diebus nostris, calcãtes profligatum illum, & iam toties victum ac prostratum sathanam generis nostri hostem, & nullam cum eo societatem, nullam cõmunionem habentes. (Nam quæ participatio iustitiæ cum iniquitate? quæ societas lucis ad tenebras? quæ conuentio Christi ad Belial?) Sed vitæ nostræ cursum traducentes in Dei laudibus, viuamus perpetuò in vitæ nouitate, non secùs ac filij lucis, ac membra Christi,

Philip. 3.

Seruiendũ est Deo, semper, & sathanæ resistendum.

Luc. 1.

1. Cor. 6.

Rom. 6.

com-

complantati similitudini mortis eius, cõscripti in libro vitæ, & vocati ad gloriã æternam. Quam nobis concedat per misericordiam suam Deus trinus & vnus, pater, filius, & spiritus sanctus, qui est benedictus in secula, Amen. Luc. 10.

QVOD SI TEMPVS SVFFECERIT, POTERIT SACERdos explicare populo huius Sacramenti Ceremonias.

Vandoquidem complures in baptismo ceremonias adhibemus, tam ab apostolis qui Christum in carne docentem sunt secuti, quàm ex Ecclesiæ præcepto, quæ columna & firmamentum est veritatis, nobis traditas: Volumus fratres charissimi (quoad eius breuissimè fieri poterit) nudam & succinctam de illis rationem vobis reddere: vt omnes scire possitis, non modò quid agatur nunc cum hoc infante, quẽ coram oculis vestris cernitis, verùm etiã quid olim cum ipsis vobis, quando baptismo initiabamini, actum fuerit.

Ceremoniarũ fontes.

1. Tim. 3.

Principio, nequaquam patimur infantem in templum inferri, sed eum iubemus aliquandiu præ foribus stare. Significantes, eum ex natura sua procul esse à DEO, & ab illius gratia valdè remotum, nec habere vllam cum electis eius communionem, & cum Ecclesia Dei, cuius nondum factus est membrum. Quare cogitur pro foribus templi hoc per susceptores siue patrinos suos operam dare, quò possit in templum & Sanctæ matris Ecclesiæ gremium recipi. Susceptores autem, siue patrini, baptizandis infantibus adhibentur, quasi testes & sponsores, qui pro eis petant, ad rogata respondeant, & promittant. Pertinebit autem ad eos, admonere diligenter puerum, cùm id per ætatem fieri poterit, tam baptismi suscepti, quàm professæ in baptismo fidei: simul prouidere, vt in eius elemétis catholicè instituatur, adulti verò per se ipsos petét & profitebuntur.

Statio præ foribus. Cyrill. Catec. 4. Mystago.

Patrinorū munus.

Nominis impositio.

Cùm aũt susceptores nomen dederint baptizando, quo palam faciunt, velle se, vt puer in communione Christianorum, & in fideliũ deo dilectorũ societate vitã

degat

degat vocationi suæ consentaneam: tum afflat eum sacerdos, & sathanam verbis horrendis increpat, iubens vt actutũ ab eo discedat, ac vero viuentique deo, nec non spiritui sancto, det locum. Neq; enim hic priùs hospes eius erit, aut suam in eo mansioné ordietur, quàm spiritus ille nequam, & fidelium hostis capitalis, foras eiectus fuerit, quem secum gratia Dei ferre non potest. Quomodo enim lux et tenebræ, salus & interitus, vita & mors, simul esse possunt?

Chrys. ho. 30. in Matthæ. Orig. li. 7. cõt. Celsũ. Aug. epist. 105. & li. 1 de symb. ca 1. & li. 2 cõtra Pela. ca. 40. Exorcismi 2. Cor. 6.

Signat posteà baptisandum sacerdos in fronte & in pectore sanctæ crucis signo (quandoquidem spiritus ille malus in cruce victus est per Christum, omniq; virtute sua spoliatus) vt cùm in ipso victoriæ de se partæ tã illustrem notam dederit, sciat certo certiùs, quòd is iam è sua manu ereptus, in tutela sit, & in potestate victoris, quodq; fraus sua & dolus veteratorius nihil deinceps potest ei non permittente deo, vel damni afferre in anima, vel periculi creare in corpore. Debet etiam puer vbi adoleuerit, hac ipsa nota crebrò repetenda, in memoriam eius venire, quod est iam ex eo tempo-

Signaculũ crucis in frõte & in pectore baptisandi Amb. li. 4. de his qui initiantur.

Vsus signi crucis.

re Christi Domini, cuius gestat insigne, miles factus, quodque illi soli spiritualia stipendia facere, soli seruire, & solum agnoscere tenetur, DEVM, Dominum, benefactoremque suum. Quin etiam debet semper eius victoriæ meminisse, eam prædicare, nec pudefieri crucis & mortis Christi, per quam salus ipsi, & alijs parta est omnibus.

Salis impositio. Ezec. 16. Rom. 10. Colo. 4.

Imponit postea Sacerdos ori infantis sal benedictum, quo significat, quòd per DEI gratiam ab omni putore vitiorum mundatus, tenetur fidei doctrinã, sicut corde credit ad iustitiam, ita ore cõfiteri ad salutem, & omni vita sua sale sapientiæ salutaris condita, cauere sedulò, ne vitiosarum affectionum, & peccatorum sordibus computrescens, aut ipse DEVM blasphemet vitio suo, aut alijs det occasionẽ blasphemandi. Non enim abs re monet Apostolus: Sermo vester sit sale conditus. & Christus: Habete inquit sal in vobis: vultque idem vt omnis homo quasi victima spiritualis sale saliatur.

Colo. 4. Marc. 9.

Euangelij lectio.

Legitur postea euangelium de paruulis, quo indicatur, velle hoc DEVM opti-

optimum maximum. & vnigenitum filium eius Iesum Christum, vt admittantur ad ipsum paruuli, vtque illis sit receptus in gratiam: quos etiam non frustrà ad se venire iubebat, non frustrà cō plectebatur, non frustrà suis apostolis in exemplum proponebat. Matth. 19. Luc 18. Mar. 10.

Cum autem orationem dominicam sacerdos vnà cum patrinis pressiùs recitando absoluerit, simul cum fidei symbolo, tunc aperit vtramque aurem, & nares baptizanti modico sputo illinens, idque Christi exemplo: quò deinceps aures illius semper pateant audiendo Dei verbo, vtque odoratus illius promptus sit ac paratus ad rerum cœlestium apprehensionem. Sputi linitio. Amb li. 1. ca. 1. de his qui initiantur.

Infertur deinde infans in templum, et ad baptisteriū sistitur, vbi per susceptores suos abrenunciat sathanæ, pompis, et omnibus operibus eius. Quæ sane abrenunciatio admonere debet infantem, vt per omne vitæ suæ tempus, cum perdito illo sathana, cui nuncium remisit, & quem palàm negauit, nihil iam prorsus rei habeat, sed ei fortis in fide resistens, eius tela omnia ignea, indutus armaturā Abrenunciatio. Clem. Ro. li. 7. ca 4. Cyril 1. Cathe. Mysta. Tertul. de Coro. August epi 5. ad Bonif. 1. Pet. 5.

Dei, extinguere satagat. Quod faciet, si peccata, quæ illius iacula sunt, sedulò vitauerit, & deo soli adhæserit, eiusque voluntatem implere studuerit.

Ephe. 6.

Fidei promissio.

Mox clara professione symboli, ad interrogata articulatim per se vel susceptores respondens, Deo patri, filio, & spiritui sancto se addicit, & ad Ecclesiam eius sese aggregat, & promissa eius acceptat. Ea verò professio, veluti munimentum esse debet, vt fidem Catholicam, quam est multis testibus professus in baptismo, perpetuò integram, saluam, & illibatam seruet, eamque corã regibus, principibus, & vbicunq; res postulauerit, cõfiteri nõ erubescat quoad vixerit: nec sibi à quoquã persuaderi sinat, putétue ab ea vel vnguem latum sibi vnquam discedendũ esse: alioqui pfidiæ reus censebitur. Et melius ei erat nõ cognoscere viãiustitię, quã post cognitã retrorsũ cõuerti, ab eo quod illi traditũ est sancto mandato.

Quid ea significet.

Matth. 19

Acto. 9.

2. Pet. 2.

Vngit postea sacerdos infantẽ sacro oleo in scapulis & pectore, indicans participẽ esse factũ illius fructiferę oleæ Christi Iesu. Cũ eñ oleaster esset, insertus est in bonã oliuã, & socius radicis oliuæ factus

Vnctio sacro oleo.

Cathe. mysta. 2. 3.

ctus est. Oleũ verò teste Cyril. symbolũ est pinguedinis Christi nobiscũ cõmunicatæ, & ꝙ omne vestigiũ diabolicè operationis deletũ est in nobis. Est aũt hæc ipsa vnctio, eius rei certissimũ signũ, quod infãs sic vnctus, iam ex eo tẽpore athleta Christi efficitur, quodq; per gratiã S. sancti, & per scapularũ suarũ laborẽ, hoc est, per vitã laboriosã, certare debet assiduè cũ aduersario. Ad militiã enim & pugnã vocatur, nõ ad otiũ & desidiã. Quãobrem debet sicut Christi bonus miles, certare bonũ certamen, & suã ipsius salutẽ obseruãdis dei mãdatis, accurate diligenterq; curare.

Dion. ii. 1. Eccl. Hier. ca 5. Cõc. Laod. ca. 18 Amb. de ijs qui initiantur. Cyp. li. 1. epist. 2.

Iob. 7. 1. Tim. 1. 1. Tim. 6. 2. Tim. 2. 4

Deinde perfundit sacerdos infantẽ seu caput eius aqua baptismi ter, vel ter eũ immergit, nõ sine solẽnib. illis verbis: Ego te baptizo in nomine patris, & filij, et S. sancti. Quod cũ fit, statim purus efficitur infans ab omnibus peccati sordibus, submergiturq; in baptismo põdus illud iniquitatis, quod veluti talẽtũ plumbi grauabat illius animam, & ad deum accedere non sinebat: deijcitur etiam in profundum truculentus ille Pharao, persecutor & oppressor populorum dei:

Aquę perfusio. Amb. li. 1. de sacr. ca. 4. Aug. li. 19 cõ. Fau. ca. 18 Clc. Rom. li. 7. ca 43. August. lib. 3 cõt. Dona. Cyp. li. 1. epist. 2. Cyrill. cath. 3. Zacha. 5. Exo. 14. 15.

recipitur verò infans à Deo in filium, hæresque illius omnium bonorum & regni cœlestis constituitur. Cùm autem sic immersus, & deinde exemptus ab aqua fuerit, hoc intelligi datur, quòd ille vetus Adam iam est Christo consepultus per baptismum, quodque depositis omnibus exuuijs veteris hominis, fit noua creatura, fit homo nouus, amicus & Deo longè charissimus. Qui tantis beneficijs ab eo affectus, peccare amplius non debet, sed ambulare debet in nouitate vitæ, habens conuersationem suam in cœlis.

Rom. 6. Colo. 3. Ephe. 4. Philip. 3.

Vnctio sacro chrismate.

Absoluto baptismo, vngit eum sacerdos in vertice capitis sacro chrismate, non secùs ac olim reges & sacerdotes vngebantur in lege, mandato domini. Quo significatur diuinæ gratiæ in ipsũ influxus, quodque propterea vnctus est, vt vnà cum alijs Christi membris, sit rex & sacerdos spiritualis: sit potens vincere sathanam, & omnem hostium inuisibilium potestatem, vtque seipsum & preces suas omnes offerat spiritualem & immpollutam Deo patri hostiam: semper eã vitam viuens, quæ decet filium Dei, fratrem

Dion. de Eccle. Hierar. ca 1. Amb. li 6. de his qui initiantur. Clem. li. 7. ca. 41. Syn. Const. 2. cap. vlti. Theod. in psal. 22. Tertull. de baptismo. Rom. 13. Ephe. 5. Philip. 4.

trem & membrum Christi viuum, à quo ita se Christianum nuncupat, quemadmodum ille à cœlesti chrismate vnctioneq; admirabili, Christus fuit nuncupatus. Cyrill. cate. myst. 3.
Significat etiam hæc ipsa vnctio lætitiã illam spiritualem, de qua propheta ait: Esai. 61.
Lætitia sempiterna super caput eorum. Ephe. 4.
Propterea Paulus, Gaudete inquit in Thess. 5.
domino semper, iterum dico gaudete. Acto. 8.
Sic Eunuchus posteaquam baptismũ est de Philippi manu consecutus, ibat inquit scriptura per viam suam gaudens.

Ad extremum imponitur capiti baptizati integumentum seu pileolus lineus candidus, crucis figura insignitus, quo is admonetur, quòd per Iesum crucifixum libertate donatus est. Erat enim impositio pilei, signum apud quosdam donatæ libertatis. Candido colore admonetur, vt ea puritas & innocentia, quam est in baptismo consecutus, perpetuò in illius vita perduret. (Nam qui se de vmbra seculi transferunt, splendidas tunicas à Domino accipiunt inquit scriptura) vt gratia & benignitate Dei ac saluatoris nostri & spiritus sancti, purus et immaculatus comparere possit in extre-
Pileus lineus cãdidus
Aug serm. 40. in octaua paschæ tom. 10.
4. Esd. 2.
Rom. 2.
Matth. 16.

mo illo die, quando reddet vnicuiq; deus secundũ opera eius. Præterea, vestis hæc munda, symbolicè docet Dionysio teste, per baptismum instar vestis Christum à baptizatis indui. Copulatur enim, inquit, in vnum cum induto, & protegit eũ à contrarijs, & splendore vitæ ornat.

2. Paral. 15 Hierar. Eccle. ca. 2.

Datur etiam in manus baptizati, vel ei adhibetur ardens cereus, vt Christum esse cognoscat illam veram lucem, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum; vtque ipse, fide Catholica quam est in baptismo professus, & bono exemplo vitæ, alijs præluceat, quò videntes homines illius opera bona, glorificent patrem qui est in cœlis. Hoc est quod Christus ait, Sint lucernæ ardentes in manibus vestris. Nam paratos nos esse vult, vt cùm venerit & pulsauerit, confestim aperiamus ei: vtque fidei & bonorum operum lucem teneamus, quando et ipse scrutabitur Hierusalem in lucernis.

Ardens cereus. Ioan. 1. Georg. Nazia orat. 3. in sancta lumina. Matth. 5. Philip. 2. Luc. 12. Sophon. 1.

Hoc itaque sanctum Sacramentum (fratres charissimi) cùm ceremonijs eius omnibus, ego Christi & Ecclesiæ eius quamlibet indignus minister, nunc ex

mandato illius, & ex iniuncto mihi munere, huic infanti ſum in Dei nomine adminiſtrare paratus. Quare à vobís peto, vt me pijs veſtris precibus velitis adiutum. Imprímis verò quiſque veſtrûm agat gratias Deo quas poteſt maximas, quòd vobis omnibus affuerit in baptiſmo: & vnam omnium excellentiſsimam hanc gratiam declarare ſit pro ſumma bonitate ſua dignatus: quodq́ue aduerſus tantum, tamq́ue deteſtandum malum, peccatum inquam, & authorem eius mortisq́ue ſempiternæ diabolum, tam facile, & cuiuis obuium remedium comparauerit. Non alia ſanè de cauſa, quàm quòd omnes nos ſibi amicos, filios, & regni cœleſtis hæredes eſſe cupiat. Deinde vnuſquiſque veſtrũ impulſus Chriſtiana charitate, Deum pro hoc infantulo pijs precibus interpellet, vt ei nunc baptiſmatis ſacri gratiam impertiat, & diuitias miſericordiæ ſuæ in illum effundat, adiuuans eum potentia ſua, ne amplius illi peccatum dominetur, néue ſathan illum poſsideat, aut vis vlla inimici à gratia Dei retrahat, ſed vt fortis ſit pugil Chriſti,

Adſtantes iuuãt baptizandum.

Gratias agant Deo pro baptizando.

Orent pro baptizato.

& ſemper voluntatem dei impleat, promiſsionemque illius, hoc eſt ſalutem & gloriam æternam, vnà cum omnibus nobis conſequatur, quod ipſe nobis præſtare dignetur, per Ieſum Chriſtum dominum noſtrum Amen.

Vnde petēda vberior ceremoniarū expoſitio.

Reperient etiam Parochi vberiorem interpretationem ſacri baptiſmi ceremoniarum & rituum in Cathechiſmo Romano, & in eo quem Cyrillus patriarcha Ieroſolymitanus pridem iam ętatem conſcripſit: tum & in Confeſsione fidei Chriſtiana, quam Illuſtriſsimus Cardinalis VVarmienſis rogatu ſynodi Petricouienſis in Polonia, magno cum multorum fructu in lucem edidit. Quare ſi quid hîc deſuerit, inde petant licebit.

(·:·)

ADMO-

ADMONITIO CIRCA POENITENTIAE SACRAmentum & Confessionem peccatorum Sacerdoti faciendam.

IN hoc apparuit (frater charissime) gratia & benignitas dei omnipotentis, quòd magna infinitaque misericordia sua incitatus, dignatus est nobis indignis, & nihil tale promeritis, immensam, & plusquàm paternam charitatem suam declarare, vt cùm peccatores essemus, inimicique illius, nó parceret ille tamen vnigenito filio suo, sed pro omnibus nobis traderet eum; Traderet aũt ad illudendũ, conspuendũ, crucifigendum, & morte turpissima occidendum. Cuius præciosissimo & purissimo sanguine, reconciliatus Deo patri, & ad gratiam ipsius restitutus est mundus. Huius reconciliationis, reddũtur omnes homines participes in baptismo, ac incipiunt tum esse ex inimicis amici, è seruis liberi, è sathanæ mancipijs dei filij, & regni cœlorum cohæredes.

Christi erganos summa charitas in baptismo.

Rom. 5. 8.
2. Cor. 5.

Est

Est hæc sanè immensa misericordia & summma charitas, est plusquàm liberaliter in nos effusa Dei benignitas & clementia: sed nō minor tamen illa, quòd cùm suscepto baptismo, in gratiam illius iam recepti, ac in filios Dei assumpti, non raro recedamus à via iustitiæ, & rumpamus illud vinculum charitatis, quo Deo religati sumus: cumque lassati à via iniquitatis, sic nos mancipemus æternæ morti, nulla vt iam superesse videatur spes nostræ salutis amplius: reperit nihilominùs saluator noster viam & modum, quo iterum vniat nos sibi, nouoque vinculo denuò colliget. Nam instituit Pœnitentiæ Sacramentū, seque in eo obligauit nobis promissione longè omnium certissima, ac iurauit per semetipsum, quòd non vult omnium iniquitatum nostrarum recordari, nō vult erratorum nostrorū iustas de nobis pœnas exposcere: vult autem cōdonare peccata, vult misericordiā impartire, si modò voluerimus ad vitam meliorem conuerti, deque admissis pœnitentiam agere. Nam ideo Christus venit in mundum, vt opera diaboli dissolueret, vt mor-

Sed nō minor in pœnitentia.

Sapien. 5.

Ioan. 10.

Ezec. 18. 31.

Luc. 19.
Acto. 10.
Matth. 9.

Cur Christus in mūdum venerit.

morbis nostris medicinam faceret, vt vocaret peccatores ad pœnitentiam, & conuersis ad se vitam donaret æternam. veni, inquit, quærere & saluum facere quod perierat, veni vt vitam habeant, & abundantiùs habeant. Nihil est autem magis impium, quàm stare in peccato. Hoc & Paulus deflet: Hoc magno gemitu dignum esse ducit. Timeo inquit, ne cùm venero, humiliet me Deus apud vos, & lugeam multos ex his, qui non solùm peccauerunt, sed etiam pœnitentiam non egerunt super fornicatione & immundicia quam fecerunt. Peccatum est veluti coluber pestilens: Dentes leonis, scriptura inquit, dentes eius interficientes animas hominum, & quasi romphea bis acuta omnis iniquitas. Non abs re dicit propheta: Væ genti peccatrici, væ filijs sceleratis: væ qui derelinquerunt vias rectas, & diuerterunt in vias prauas: Iniquitates Dauid appellat onus graue grauatum super se. Et Zacharias talentum plumbi. Homo peccator, est veluti mulier illa inclinata apud Lucam, quæ præ infirmitate nõ poterat sursum respicere:

1. Ioan. 3. Ioan 10. Luca 19. Ioan. 10. Periculosũ est stare in 2. Cor. 12. Quale peccatum, & quales sint peccatores Esaiæ 1. Eccle. 2. Psalm. 37. Cap. 5. Capite 13.

vbi autem vocauit eam Deus, & imposuit illi manus, confestim erecta est, & glorificauit Deum.

Omnes peccant. 3. Reg. 8. 1. Ioan. 1.

Cùm autem tu frater charissime, multis modis peccaueris (non est enim homo qui nō peccet: ac si dixerimus quod peccatum non habemus, nos ipsi seducimus, & veritas in nobis non est. Ideoque petimus omnes, Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris:) cùm inquam, tu crebrò (vt credibile est) præcepta illius transgressus, maiestatem eius offenderis, & quem amare, omniq́ue studio colere debebas, ad iram indignationemq́ue prouocaueris: quo ètiam factum est, vt excideris gratia illius, & parata tibi regni cœlorum hæreditate. Fac iē peccatū tuū agnoscas, fac humilieris sub potenti manu Dei, magnaq; cum alacritate amplectare pœnitentiæ Sacramentum, quæ te de peccatis tuis, in quæ prolapsus es, eruet, atque ex inimico amicum, ex alieno filium dei, fratremq́ue saluatoris nostri Iesu Christi rursus efficiet.

Matth. 6. Luc. 11.

Recurrendū esse ad pœnitentiam 2. Pet. 5.

Dolor pro peccatis quomodo excitādus.

Quare doleas, & quidem ex animo doleas necesse est pro peccatis tuis omnibus,

nibus quorum meminisse potes, & quibus cruentatam grauiterque sauciam esse sentis animam tuã. Allocutus est propheta rem inanimam dicens: Audi altare, Hæc dicit Dominus, atque illicò altare scissum, & fractus est lapis. Moses percussit virga petram, & fluxerunt aquæ. Sic & cor tuum frangatur dolore peccati, & producat lachrymas. Neq; enim paruũ est quod admisisti, nec parua gratia qua excidisti, nec paruum barathrum, in quod es vitio tuo prolapsus. Itaque debes (si te modo patratorum verè pœnitet) omnia peccata tua, corde primum tuo, in conspectu solius Dei, cui omne cor patet, & omnis voluntas loquitur; deinde coram me quóque indigno seruo illius, ore confiteri, non minùs verè, quàm integrè & verecundè: quò non modo consolationem ex Dei verbo, & in futurum cautelam referre: verùm etiam authoritate clauium Ecclesiæ, quas dominus Apostolis & eorum successoribus reliquit, absolutionẽ & animæ tranquillitatem, spiritualemque dulcedinem reportare queas: iuxta Christi promissum, quod cùm firmum fixumque sit,

3.Reg.13. Exod.16. 1.Cor.10.

Confessio peccatorũ Deo & sacerdoti facienda.

Fructus cõfessionis Sacramentalis.

Matth.16. Ioa.20.21. Lu 21. Num.23. Mala.3.

mutari nunquam potest: vult enim is, vt
Sapie. 11. Sapi. 12. pœnitentibus detur in gratiã receptus,
nec est vllum peccatũ, aut scelus vllum tã
fœdum vel enorme, quod non remittatur
vel è contritis, confessis, & ex animo
pœnitentibus. Deus dissimulat hominũ
peccata propter pœnitentiam, & pœnitentia
dat locũ in peccatis. Vnde non
Sap. 4. abs re scriptura dicit: Pro anima tua non
cõfundaris dicere verùm: nam qui abscõ
Prouc. 28 dit peccata sua, non dirigetur. Quod enim
ignorat medicina, non curat. Crede
itaque verũ esse quod ait Ioannes Baptista:
Pœnitentiam agite, appropinquat
Matth. 3. vobis regnum cœlorũ. Quodq; Petrus
Cap. 3. in Act. Apostol. Pœnitemini, & cõuertimini,
vt deleãtur peccata vestra. Crede
quod ipse deus prolocutus est per pro-
Ezec. 18. phetã: Si peccator egerit pœnitentiã de
peccatis suis, & mea pcepta seruauerit,
omniũ iniquit tũ eius non recordabor.

Non desperandũ in peccatis. Neque te magnitudo aut multitudo
peccatorũ terreat. Recordare Petri Apo-
Matt. 14. Luc. 22. stoli Christi abnegatoris: recordare Ma-
Marc. vlt. gdalenæ, cuius iam fuit effusa luxuria, vt
Lu. 7. à septem immundis spiritibus fuisse pos-
Pœnitẽtiæ exempla. sessa memoretur. Recordare Zachei fœnerato-

neratoris, & Matthæi Publicani. Nunquid non maxima horũ peccata fuerunt? Fuerunt sanè. At maior Dei clementia, maior fuit misericordia, qui pœnitẽtib. & ad se reuersis ignouit, & eos insuper gratia sua cumulauit. Latronis verò vita omnis in continuis peccatis traducta, tota impura, tota sceleribus fuit contaminata, eius tamen confeßio, & in Christũ fiducia, oẽm illã maculã sustulit, & eũ statim Paradisi ciuẽ effecit. Dauidis peccatũ statim deus trãstulit propter pœnitẽtiã. Niniuitæ triduana pœnitẽtia meruerũt gratiã. Seruo nequã omne debitũ dimisit, quia procidẽs eũ rogauit. Horũ exẽpla tibi quoq; incitamento sint ad pœnitentiam, & eandẽ gratiam à benignißimo DEO patre misericordiarum & Deo totius consolationis expecta, quam sunt illi pœnitentes consecuti.

Matth. 9. Luc. 23. 2. Reg 12. Ionę 3. Matt. 18. 2. Cor. 1.

Nulla causa impedire confeßionẽ debet.

Nec te vel timor, vel pudor à cõfitẽdo retrahat, qui magnũ proculdubio detrimentum, magnamq; tibi salutis iacturam (quod absit) esset allaturus: si præsertim peccator cùm sis, venditare te tamen coram DEO & sacerdote illius ministro velles, quasi opera iustorum

habeas, quasi innocens vitam degas, & quasi omni sis peccato grauiore vacuus: quod faciunt nonnulli viri nequam & mẽdaces, qui peccare non verentur, confiteri autem Sacerdoti, & detegere peccata sua erubescunt; talium confusio adducit mortem, dum ad Christum petram illam viuam, ex qua fons manat perennis in ablutionem peccatoris & menstruatæ, cogitata actionesque suas allidere detrectant. Nam & Christum, & Sacerdotem illius visibilem ministrum contemnunt: Et à quo erant consecuturi remissionem peccatorum, conscientiæque puritatem in virtute Dei, eum negligendum sibi esse putant, vel quodam rustico pudore adducti, fastidiunt; qui tamen perinde ac sunt illi, homo est, & homo peccator: quique confitentes audire, & conscientias ipsorum examinare tenetur, non vt irrideat, aut exprobret, aut alijs patefaciat (absit hæc à piorum mentibus impia cogitatio) sed vt medicinam & absolutionis beneficium petentibus impertiat. Præclarè Chrysostomus: Nunquid nescimus inquit, quia confessio peccatorum habet pudorem? & quia hoc

Confusio adducens mortem.

Ecclesi. 4. Zacha. 13. Psal. 136.

Confessio pudica esse debet.

Hom. 3. in Matth. o. 1.

hoc ipſum erubeſcere pœna eſt grauis? Sed ideò iubet nos Deus magis confiteri peccata noſtra, vt verecũdiam patiamur pro pœna. nam & hoc ipſum pars eſt iudicij.

Quamobrem ego (frater chariſsime) tam Chriſtiana pietate adductus, quàm meo munere incitatus, ſum hoc ipſum tibi nunc præſtare in Dei nomine paratus, vt & confeſsionem tuam audiam, & hoc operã dẽ, quo Dei virtute, mei verò muneris ſacerdotalis miniſterio, ab omnibus peccatis tuis, iuxta Chriſti promiſſum, liber eſſe queas. Igitur bono animo dic iniquitates tuas vt iuſtificeris, dic omnia peccata, quibus experiris læſam eſſe animam tuam, & quibus offenſum non dubitas Deum ac Dominum tuum: quorũ etiam vel nunc memoriam habes, vel excuſſa diligenter conſcientia, reminiſci potes, quò per humilem hanc contritionem confeſsionemque tuam, & peccatorum tuorum omnium abſolutionem conſequi, & recuperare amiſſam DEI gratiam, & vitam recipere queas æternam. Nec illa omittes, quæ an peccata ſint dubitas, vt à me quid de ijs tibi ſen-

Officiũ ſacerdotis in ſacramẽto pœnitẽtiæ.

Eſa. 43.

Cõfitenda ſunt etiam dubia peccata.

nam à Deo inflictam sibi,& amittunt æternam salutem:qua vna re,nulla est,nec esse potest maior iactura. Quid enim prodest homini si vniuersum mundum lucretur, animæ verò suæ detrimentum patiatur?aut quam dabit homo cômutationem pro anima sua? Matth. 16. Mar. 8. Ioan. 12.

Deus recipit pœnitẽtes. Cæterùm,non vult Deus mortẽ peccatoris,nec lætatur in perditione hominum,sed vult vt côuertatur& viuat: ideò clamat,Conuertimini ad me,&ego conuertar ad vos. Ego sto ad ostium & pulso:si quis mihi aperuerit,intrabo ad eum, & cœnabo cũ eo.Quare deDei benignitate ne dubites,nec de eius misericordia desperes,tuorúm peccatorum multitudine magnitudineque perterritus. Cogita scintillam,quæ si in mare ceciderit, non poterit apparere. Quãtum scintilla ad mare se habet, tantum hominis malitia ad Dei clementiã. Pelagus quantũuis magnũ, mẽsurã tamẽ recipit,sed pietas & clemẽtia dei,mẽsurã nõ habet. Est enĩ paratus remittere tibi peccata tua, expectat veluti ꝓdigũ filiũ te reuertẽtẽ ad se, paratq; tibi primam stolam,& annulũ digito tuo, & calciamenta pedibus suis: Sap. 1. Ezec. 18. Ezec. 33. Zach. 1. Apo. 3. Quomodo pœnitenti conciliãda sit fiducia in deum. Chrys. ho. 3. de pœnitentia. Luc. 15.

Sed etiam atque etiam vide, nec pecces
Nõ esse repetenda peccata. amplius, nec iam exhibeas membra tua
arma iniquitatis ad iniquitatem, nec ita
Rom. 6. viuas, vt te vixisse pœniteat. Non frustra
enim Apostolus inquit: Quem fructum
habuistis tum in illis, in quibus nunc eru
1. Ioan. 3. bescitis? nam finis illorum mors est, tu ve
rò translatus es de morte ad vitam. Qua-
Matt. 25. re in omni loco Deũ respice, & sic ratio-
nes vitæ tuæ per Dei misericordiam in-
stitue, quo regnum tibi à constitutione
Remissa culpa reseruatur quãdoq; temporalis pœna. mundi paratum, possis assequi. Quo-
niam verò solet Deus remissa per sacerdo
tis absolutionem culpâ & æterna pœna,
pœnam reseruare temporalem, non sine
magno commodo nostro, quam tamen
licet homini per patientiam, humilitatẽ,
aliasque virtutes homine Christiano di-
gnas, vel prorsus amouere à se, vel saltẽ
1. Cor. 11. minuere, iuxta dictum illud Pauli: Si nos
ipsos iudicaremus, non vtique iudicare-
mur à Domino. Ergò vt hanc pœnam
temporalem, quam es iustè promeritus,
Deus à te auferat, tibiq; se propitium ex-
hibeat, & in futurum te ab istis & alijs
Satisfactio peccatis seruet immunem, dignos quoad
eius fieri potest, pœnitentiæ fructus faci-
to.

to. Conuiciatus es, benedicito: Quod non oportet accepisti, reddito: aut si nõ est cui reddere possis, in egenorum sustentationem erogato. Ebrius vel gulosus fuisti, ieiunato. Arrogans aut superbus fuisti, humilia te. Inuidisti, faue, & benemerere. insta quantũ potes orationi, pietati operam da, frange esurienti panem tuum. Pacem cum omnibus habe. Præpositis tuis, & Ecclesiæ obedientiã præsta: prauam vitæ tuæ consuetudinem nouo genere viuendi commuta, & quidem tali, quod Christianum deceat, vt viuas postea sicut filius in gratiam paternam receptus: nec iam eum deinceps offendas, sed ames & colas, quoad is tibi vitæ vsuram concedere dignatus fuerit. Imprimis verò fuge prauorum hominũ consuetudinem. Nam sicut is, qui oculorum morbo laborantem viderit, ipso intuitu ægritudinem attrahit, sic qui cum peccatore conuersatur, peccare assuescit. Sectare quoque temperantiam. Sic enim Moyses admonebat populum: Cùm comederis & saturatus fueris, caue diligenter, ne obliuiiscaris Domini Dei tui. Nam intemperanter dei donis vtentes, incras-

Basil. in psal. 32. Chrysl. ho. 10. Matth. 6. 1. Esa. 58. Rom 12. Hebr. 13.

Occasio peccati fugienda.

Virtutes sequendæ. Deuter. 6.

Deute. 32. ſantur: incraſſati verò recalcitrāt. Sedit populus manducare & bibere, Paulus
1. Cor. 10. inquit, & ſurrexerunt ludere. Eleemoſy
Exod. 32. nā libenter exerce. Nā ſicut ardentē ignē
Eccle. 3. extinguit aqua, ſic eleemoſyna reſiſtit
Daniel 4. peccatis. Propterea Daniel hortabatur Nabuchodonoſor, vt peccata ſua redimeret eleemoſyna, & iniquitates ſu-
Luc. 11. as miſericordijs pauperum. Chriſtus dicit: Date eleemoſynam, & ecce omnia mnnda ſunt vobis.

Exo 19. Ieiuniū quāta ſit virtus, putō te nō igno
2. Reg. 22.
3. Reg. 19. rare, cū audiueris ꝓcul dubio perſæpe, de
2. Eſd. 1. Moyſis, Eliæ, Dauidis, Nazareorum, Ne
Iudith 8. hemiæ, Iudith, Eſther, & aliorū ieiunio.
Eſther 4. Memento Nineuitarum, qui pœnitentia, luctu, & ieiunio placârunt domi-
Ionæ 3.
3. Reg. 21. nū. Memēto Achab regis, cui ꝓpter ieiuniū additū humilitati miſertus eſt deus.
Matt. 11. In lege verò gratiæ venit Ioannes Ba
Matt. 9. ptiſta nō māducans neq, bibēs, cuius etiā
Marc. 2. diſcipuli crebrò ieiunabāt. Cùm et Chri
Luc. 2. ſtus dux ac magiſter noſter, qui nobis factus eſt via ad patrē, ieiunauit in deſerto. Ieiunauit Anna Prophetiſſa octoginta annis, ſeruiēs deo ieiunijs & obſecrationibus die ac nocte. Ieiunauit Paulus à

Christo ad Euangelisi vocatus. Priusquã Achab 9.
cũ esset baptismũ de manu Ananiæ cõse
cutus, erat Damasci tribus dieb. non vi- 2.Cor.11.
dẽs, & nõ mãducauit neq; bibit. Post ba-
ptismũ verò vixit per oẽm vitã suã vt ipse 2.Cor. 6.
testatur de se, in ieiunijs multis. Et Chri
stianos monet, vt exhibeant seipsos sicut
deimin istros, in orationibus et ieiunijs.

Horum itaq; exemplo, tu quoq; apprehende scutum ieiunij, & ieiunando corpus tuum castiga, & in seruitutem spiritus redige: pœnas peccatorum tuorum de te ipso exposce: deterge lachrymis delictorũ maculas: iudica teipsum, ne iudiceris à domino, & iudicatus (quod absit) cum hoc mundo damneris.

De oratione verò ecquid attinet me di Matth. 6.
cere, quando mihi ad te Christianum ser Luc.11.
mo est? Scis enim voluisse Christum, vt
incũberemus orationi, & ipsummet orã Luc.6.
di modũ tradidisse. Dedit aũt idẽ nobis o Lucæ 22.
rãdi exẽplũ, quãdo ꝑnoctabat in oratiõe Act. 2.
dei, et factus in agonia prolixiùs orabat. Act. 3.
Apostoli quoque illius erant in templo
perseuerantes in oratione, & ascendebãt
in templum ad horam orationis nonam.
Paulus etiam gentium, hoc est, noster

magi-

Colo. 4. magiſter, iubet nos inſtare orationi, per hanc enim eleuamur ad Deum, & ei coniungimur. Hæc eſt illa ſcala Iacob, per quam deſcendimus in nos ipſos, & aſcendimus in Deum, quando expendimus nobiſcum diligenter dei dona & noſtra mala, vt pro bonis quidem illius, gratias agamus, pro malis verò noſtris eius clementiam deprecemur.

Pete ergo tu quoque, vt dimittat pec- Lucæ 18. cata tua Deus, vt ſit propitius tibi peccatori, vt deſcendas hinc iuſtificatus ab Cap. 4. eo. Petas exemplo Tobiæ, vt vias tuas dirigat, & omnia conſilia tua in ipſo permaneant.

Aduerſus hoſtes noſtros remedia.

Quoniam autem omne peccatũ, vel à carne, vel à mundo, vel à diabolo homini ingeritur, aduerſus hos tres hoſtes, totidem ſatisfactionis de præteritis, & cautionis in futurũ, peculiaria remedia ſancta mater Eccleſia potiſsimũ nobis proponit: nempe ieiunij contra carnem, eleemoſynæ contra mundum, orationis contra diabolum, de quibus dixi iam per ſingula. Id autem illa per ſacerdotem facit non tam pro modo, quàm pro ſpecie peccatorum, magna clementia & lenitate

vtens, quando obedientiæ peccatoris exiguum quid imponens, Dei misericordiæ totum remittit. Tu igitur fili vel filia, pro pœnitentiæ fructibus hæc à me tibi imponenda libenter & humiliter suscipies, & fideliter explebis (Hic ei facienda proponat: deinde subijciat) Sic futurum est, vt tibi coronam det Deus pro cinere, oleum gaudij pro luctu, palliū laudis pro spiritu mœroris, cūq; in lachrymis seminaueris, in gaudio metas, & plenus exultatione, comportes in horreum illud cœleste manipulos tuos.

Præmium pœnitētię.

Esa. 61. Psal. 125.

Debet eum postea more vsitato absoluere, addens illa Euangelij verba: Ecce sanus factus es, iam noli peccare, ne quid deterius tibi contingat.

Ioan. 5.

(.·.)

ADMO-

ADMONITIO CIRCA PERCEPTIONEM SAcroſanctæ Eucha riſtiæ.

Vandoquidem frater charisſime per Dei gratiam ine à cogitationem veniſti, & Spiritu ſancto inſpirante, huc omnem animi tui ſenſum inflexiſti, cum propoſito pio & homine Catholico digno, vt iam iam ſuſcipias verum & viuum corpus Chriſti, in cibum & medelam eſurientis infirmæq; animæ tuæ, non dubito quin feceris omnia, quæ ab homine Chriſtiano, facta oportuit, teque ſic comparaueris, quò poſsis tanti huius Sacramenti magno cum tuo fructu fieri particeps. Sed velim hic apud te ſtatuas, etiamſi adhibeas eam animi demiſsionem quæ fieri poſſet maxima, etiamſi præparationis cauſa nihil non facias, nunquam tamen ſatis poteris eſſe dignus, vt hoſpitem tantum domo tua penetralibusque tuis excipias. DEVM inquam & hominem, CHRISTVM IE-

Quantũuis magna p̄paratio nõ facit homině Euchariſtia dignũ.

IESVM. Nam quæ domus illum capiet, quem cœli cœlorum capere non possunt? aut quæ potest in homine mortali puritas esse tanta, vt DEVM lucem illam diuinam, tecto sui corporis recipere digna sit? Neque tamen animo labascere propterea seu frangi, desperaréue debes. Cùm enim per DEI gratiam teipsum iuxta doctrinam Apostolicam probaueris, & de peccatis tuis corde contritus, eam quam debebas, confessionem Deo, Sacerdotique feceris, & sis ab eo ministerio clauium absolutus, age deinceps, tutò iam & confidenter, gratiæ misericordiæque DEI reliqua permitte omnia. Nam qui tibi hanc escam diuinam parauit, idem proculdubio dignum te pro sua bonitate faciet, vt eius non sine commodo tuo particeps esse queas.

3. Reg. 8.

Facto quod in nobis est, cætera permittenda sunt Deo.

Quamobrem, certam & indubitatam fidem huc adferas oportet, cui nusquam maior locus, nec maius est meritum, quàm in hoc vno omnium summo sanctissi-

Fides necessaria communicatoris.

ctissimoq; Sacramento. Hic enim deficientibus sensibus, sola fides sufficit, & supplet ea quæ desunt humanæ rationis
Esai. 7. experimento. Hic quod non capis quod non vides, animosa firmat fides, præter rerum ordinem. Hic potissimùm locum habet illud prophetæ verbum: Nisi credideritis, non intelligitis, vel vt est in nostris codicibus, non permanebitis.

Quid credere debeat communicaturus. Quare, fac credas, eum, quem coràm in Sacramento fide cernis, Deum & hominem esse, qui tui causa de summis cœlorum descendens, in has mundi miserias venit: Credas ei, verum & viuum corpus & sanguinem suum tibi exhibenti, Nam illo ore suo diuino, quo cuncta cõdidit quæcunq, mundus hic habet vni-
Matth. 26. Mar. 14. Luc. 22. uersus, dixit: Hoc est corpus meum, Hic est sanguis meus. Et quod dixit, factum est, quod voluit, creatum est.
Prouer 3. Psal. 77. Sapi 16. Psal 103. Matth. 15. Matt. 7. Hic est panis ille de longè portatus, panis de cœlo descendens, panis vitæ, panis confirmans cor hominis, panis filiorum, dans vitam mundo. Quamobrem certo certiùs persuasum habe, quòd sub his visibilibus speciebus, quas nunc spectas, inuisibilis ille panis cœlestis Christus

ſtus Deus & homo verè continetur, cū corpore, ſanguine, anima, diuinitateque ſua. Ille inquam Chriſtus, qui natus ex virgine, qui pro te paſſus, pro te mortuus, qui iuſtificationis tuæ cauſa ex mortuis reſurrexit, nunc autē cœlis ipſis excelſior factus, & in ſede maieſtatis ad patris dexterā ſedens, hic verò abdito quodam & admirabili modo (cui comprehendendo humana ratio non ſufficit) in hoc Sacramento exiſtens, te patri ſuo diligenter commendat, pro te interpellat, pro te illi plagas & vulnerum ſuorum vibices oſtentat, tibique gratiam illius conciliat.

Esca ſpiritualis quid efficiat in nobis.

Hic itaque ſumma erga nos charitate inflammatus, hac vna potiſsimùm de cauſa, carnem ſuam veram & viuam, ſanguinemque ſuum pretioſum, ex puriſsimis intemeratæ virginis viſceribus aſſumptum, atque adeò ſeipſum totum, in eſcam & potum ſpiritualem nobis tradidit: nobis inquam credentibus, non incredulis: fidelibus, non infidelibus, vt tu modo quodam admirabili (quem non capit mens humana) in eum transformeris, vtque ille totus in te, & tu vicisſim in eo

Ioan. 6. totus maneas. Qui manducat inquit meã carnem, & bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in eo. Nunquid autem non magnum est hoc, Christum & nobiscum,
Ioan. 16. & in ipsis nobis habere manentem? Ad eum inquit veniemus, & mansionem
Psal. 8. apud eum faciemus. Mirabatur David summam hominis dignitatem, cùm diceret: QVID est homo quòd memor es eius? aut filius hominis quoniam visitas eum? Sed res est multò maiori admiratione digna, quòd Deus cœli, non modò memor est hominis, non modò visitat hominem, verùmetiam hospes fit hominis, cibus hominis, & vnum cum homine. Mirabatur & Salomon, si Deus esset inhabitaturus templũ illud, quod ei magnificè Hierosolimis parauerat.
3. Reg. 8 Ergò ne putandum est inquit, quòd verè habitet Deus super terram? Sed longe maiori miraculo esse debet, quòd Deus tantæ maiestatis, inhabitet hominis animam, quæ vix vnius & alterius diei laborem, parando huic tanto hospiti diuersorio sustinuit? Certè nullum est beneficium tantum, nec ab humano ingenio fingi aut excogitari vllum potest, quod

cum hoc CHRISTI vno beneficio, conferri queat. Nihil ei deest qui habet Christum in se manentem. Facessant hostes vniuersi; facessant aduersa omnia necesse est, si Christus viuit, si Christus imperat, si Christus regnat in nobis. Si Deus pro nobis Paulus inquit, quis contra nos? Quòd si verò nobiscum manserit, & in ipsis nobis fuerit, quid aduersus nos stare? quis officere nobis poterit? Nihil proficiet inimicus in nobis. Nam fortes facti in Deo, contra homines atque adeò contra Sathanam ipsum præualebimus.

Christum habenti nihil deest.

Rom. 8.

Psal. 88. Gene. 32.

Hîc est sacræ communionis fructus longè vberrimus. Atque hæc est causa, cur ea detur etiam morituris, nimirum, vt iter illud in cœlum tutiùs absoluant, ab omni sathanæ impetu vacui. Nam & Chrysostomus eos, qui spiritum efflaturi, participes eius fuerint facti, ab angelis veluti satellitibus stipatos, rectà hinc ad beatas illas sedes angelorum deduci scribit.

Cur detur Eucharistia morituris.

Lib. 6. de Sacerd.

Nec tibi vllus tam certus author persuaserit vnquam in hoc diuinissimo sacramento, præter signum & figuram aliud esse nihil. Quod non rarò fingunt homines mente corrupti, & reprobi circa fidem, operculum & latebras quærentes conscientijs malè sibi conscijs.

Veritas Christi corporis in Eucharistia. 2. Tim. 3.

Te Christi vox illa securum faciat, qui olim promittens dicebat: Panis quē ego dabo, caro mea est pro mundi vita. Cumque daret Apostolis in cœna nouissima panem, non iam is panis, verùm iuxta promissum Christi, vera ipsius caro fuit. Nec temerè vsurpauit apertas illas & significantes voces: Hoc est corpus meum quod pro vobis tradetur, Hic est sanguis meus qui pro vobis effundetur. vult maiorem fidem habere nos verbo suo quod nunquam mutatur, quàm nostris ipsorum sensibus, qui sæpe falli possunt & fallere: vult attendere nos nō quid antea fuerit, sed quid tum fiat, corpus nimirum Christi, quod qui non credit, à gratia & à salute excidit. Non abs re dicit Paulus: Qui manducat indignè, iudicium sibi manducat & bibit, non dijudicans corpus Domini. Qui non probatus

Ioan. 6.
Matt. 26. Marci 14. Lucę 22. Lucæ 21.
Epiph. in Anco.
1. Cor. 11.

tus accedit, reus fit corporis & sanguinis Domini. Nō de figura hæc certe, sed de ipsissima dicit veritate. Figura enim figura est, & probationis non eget. Iam ea desijt in manna, desijt in panibus propositionis, quæ præcipua fuerunt sacramenta legis, & huius cibi cœlestis typi. veritas autem est in Euangelio quæ tum illis signis præcognoscenda dabatur. Quare de veritate carnis & sanguinis, nō est relictus ambigendi locus. Nam & ipsius Domini professione, & fide nostra, verè caro est, & verè sanguis est: & hæc accepta atque hausta id efficiunt, vt nos in Christo, & Christus in nobis sit.

Figuræ Sacramenti Eucharistiæ.

Hilar. li. 8. de Trinit.

Hæc itaque esca sacratissima frater charissime, non modò te vnit Deo Christoque capiti coniungit & agglutinat, verùm etiam sanctis & electis eius omni bus, illi supercœlesti ac spirituali corpori, cuius tu quoq; membrum es, & cuius nos omnes quotquot Christiano nomine censemur, membra sumus & esse debemus. Nam & Paulus, Omnes inquit vnus panis & vnum corpus sumus, qui de vno pane participamus. Quamobrem, magnam inde voluptatem, magnam

Eucharistia cōiungit nos Christo & corpori eius mystico.

1. Cor. 10.

dulcedinem capere, certoq; persuasum habere debes, quādo per huius sacramen ti susceptionem vnitus fueris Christo & eius corpori, quòd iam deinceps magno tibi vsui futura est gratia Saluatoris nostri Iesu Christi, nec non merita & preces electorum eius omnium. Iam enim habebis cum illis omnia communia: procurabunt illi apud DEVM tuam salutem, fouebunt & iuuabunt te, vt non tantùm ab his malis vacuus esse possis, quæ animæ corporique tuo noxam afferre queant, verùmetiam vt immortalitatem & vitam per gratiam Saluatoris posis consequi æternam.

Præstantia cibi spiritualis & vtilitas.

Hic est spiritualis ille cibus: cibus grandium, & robur imbecillium: Cibus incipientium, proficientium, & perfectorum. Cibus hic & delectat iustos, & à vitijs purgat iniustos. Huc sanus accedat, & magis confirmabitur: accedat æger, & sanabitur. Dum viuis, erit tibi augmentum vitæ, post mortem erit resurrectio ad vitam. Qui feruent amore DEI, magis hoc sacramento accenduntur: qui frigent, calescunt: qui

Gene. 3.

tepent, inflāmantur. Nemo fugiat ab eo sicut

ſicut fugit Adam à facie dei. Nã ſi nudus es, hic veſtieris: ſi pauper, ditaberis: ſi ſordidus, mundaberis: ſi peccator, à peccato liberaberis. Sicut fluit cera à facie ignis, ſic difluunt peccata à facie DEI præſentis, & appropinquantis tibi. Poſtremo, nullus morbus eſt, cui non veniat ex hoc ſanctiſsimo Sacramento remedium, & quidem præſentiſsimum remedium. Pſal. 67.

Propterea debes acuratè abyſſum hunc diuinæ miſericordiæ animo tuo cogitationeque perſcrutari, debes amare patrem illum miſericordiarum ex toto corde, ex tota anima, & ex tota mente tua, quantum eum amare conceditur nobis, in hac peregrinatione vitam degentibus. Nam adductus nimia tui charitate, non pepercit dilectiſsimo & vnigenito filio ſuo, ſed eum in mortem tradidit, & quidem horrendam turpiſsimamque mortem. Nec minus Dominum Ieſum Chriſtum, ſaluatorem redemptoremque tuum amare, eique gratias habere atque agere debes, quòd mortem hanc libenter ſubire, ſanguinemque ſuũ fũdere tui redimẽdi gratia dignatus

Quid facere debeat homo Chriſto per cõmunionẽ cõiunctus.

Matt. 22. Marc. 12. Luc. 10.

Roma. 8.

est, quodque hoc ipsum corpus & sangui

Sap. 16. nem suũ, in escam & potum spiritualem tibi esurienti sitientiq; tradidit. Quid enim daret ampliùs? Dedit seipsum, dedit secum sua omnia. Angelorum esca te nutriuit, pane illo supercœlesti, qui habet in se omnis saporis suauitatem. ô res mirabilis. Manducat dominum, pauper seruus & humilis. Beneficij huius magnitudinem nec lingua explicare, nec scri

Amandi sunt proximi. ptura valet exprimere: Debes autem & proximos tuos Christiana charitate complecti, & eos sic diligere propter Deum, sicut es ipse dilectus à Deo. Nam qui te inimicum dilexit, idem vult etiam à te ini

Tob. 4. micos diligi. Quare curam eorum gere, eisque pro modo facultatum tuarum fer opem; simul consilia & bona tua omnia, cum illis quoad potes, communica, non secùs ac cœlestis ille pater, tecum dilectissimi filij tui, & omnium electorùm

Quid communicaturus meditari debeat. suorum merita communicat.

Si vis itaque vti cum fructu sanctissimo hoc sacramento (eadem enim inculcanda sunt crebriùs) recordare Iesu Christi Saluatoris tui, meditare mortem illius, quæ mors est mortis nostræ: reuolue

animo

animo tuo singulare hoc & immensnm il
lius beneficium, quòd Gigas ille fortis-
simus, mortalis homo factus, triginta tri
bus annis laborauit in mundo propter Luc. 10.
te, quòd vulnera tua pius Samaritanus
infuso vino & oleo misericorditer alli-
gauit; quòd cœlesti doctrina te pauit,
mensam in conspectu tuo parauit, & in Psalm. 22.
ea seipsum tibi, spiritualem & vnum om
nium suauissimum cibum apposuit.

Hæc igitur tanta tamque illustria be-
neficia, nunc frater charissime, suscipi-
endo hoc sanctissimo Sacramento, me-
moria tua repete, & in illis repetendis
diutius immorare. Hoc enim voluit Do-
minus à te fieri, vt quotiescúque ad men 1. Cor. 11.
sam hanc accederes, mortem eius medi Matth. 26.
teris. Nam his beneficijs reuoluendis, Luc. 22. Marc. 14.
nunquam satis animus impleri potest. Et
enim quo repetuntur ea crebriùs, hoc
dulcescunt magis, magis animo inhærét,
magis hominem in Deum transformant,
magis rapiunt in illius amorem, qui nos
amore suo præuenit, & prior nihil tale
promeritos, immo extrema quæque me-
ritos in finem vsque dilexit. Huius a- Ioan. 13.
moris nullus finis, nullus modus esse po

Immorandum est in Christi beneficijs meditandis.

 test.

test. Sed amantem amantes, vel redamantes potiùs, amplius ab eo meremur amari. Quare fac pro his beneficijs Deo gratias agas quantum potes maximas, petas etiam submissus, & spe bona plenus, vt DEVS omnipotens huius sacramenti virtute, animam tuam esurientem pascat, tristem soletur, languentem confirmet, omnium CHRISTI meritorum te participem efficiat, vt opem tutionemque suam tibi impertiat, vt te seruet ab omni malo, confirmet in omni opere bono, vtque post huius vitæ cursum, æternam illam fœlicitatem à pijs omnibus expetitam, in perhenni regno suo tibi concedat. Concedet autem, si spem tuam omnem in illum collocaueris, eiq; totum te posſidendum permiseris. Nam si Rex Dauid ob amorem summi amici sui Ionatæ, filium eius quãuis deformem & trucis pedibus, maxima tamen charitate dilexit, & mensæ suæ adhibuit, multò magis pater cœlestis, ob amorem Christi summi amici & dilecti filij sui, te quamlibet infirmum & indignum, hac mensa sua dignabitur, tibique benignè faciet, & vitam æternam

Quid à Deo petendum in cõmunione.

2. Reg. 3.

nam donabit. Cuius omnes nos per Iesum Christum filium suum, Deus participes faciat, Amen.

ADMONITIO CIRCA SACRAMENTVM EXtremæ vnctionis facienda.

Nihil magis ornat vitam Christianam, nec est quicquam quod fideles deceat magis, quàm vt siue sani ac valētes, siue infirmi ægrotique simus, semper voluntatem nostram ad voluntatem Dei accommodemus, humiliando nos sub potenti manu eius, vt exaltemur ab eo in tempore visitationis: quandoquidem is vitę ac necis dominus occidit & viuificat, deducit ad infernum & reducit, summamque in nos potestatem habet. Cùm igitur simus mortales omnes, & hac lege nati, vt sit nobis omninò moriendum, & ex hoc diuersorio corporis æternam illam in domum commigrandum (quis est enim homo qui viuet & non videbit mortem? omnes morimur & sicut aqua dilabimur) expa-

Pēdere debet vita nostra ex voluntate dei.

2.Pet.5.

Deut.32. Tob.13. 1.Reg.2. Sapie.16.

Non esse mortē christianis metuendam.

Psal. 88.

2.Reg.14. expauescere & perterrefieri non debemus, si quando nos grauis & acuta infirmitas, si dolor, si morbus occupat, tantus etiam, vt mortis certissimæ nuncius videri queat. Nam seriùs aut citiùs, moriendum tamen nobis omnibus, & vitæ huic fragili finis est imponendus. Non enim habemus hic manentem ciuitatem, sed futuram inquirimus, cuius artifex & conditor est Deus. Præclarè Augustinus cum Deo colloquens, de salute inquit corporis mei, quid mihi sit vtile vel quamdiu, nescio: tibi domine committo. Quod si quem supra modum angunt dolores, vel si plus nimio terret mors iam iã appetens, certe hic ipse suo inditio satis prodit, qualem vitam duxerit, cùm sibi malè conscius, non tam cœlum suspiret, patriamque illam desideret, ad quam per mortem fit transitus, quæ pœnas reformidet impijs, & seruis nequam constitutam.

In Solilo. Heb 13 et 11.

Exempla mori cupi entium. Rom. 14. Philip. 1.

Quorum ex numero esse te nollem frater charissime, sed ex eorum potiùs, de quibus dicebat Apostolus Paulus: Siue viuimus siue morimur, domini sumus: ex eorum, qui dissolui & esse cum Christo

ſto cupiunt. Quorum etiam illa vox eſt: Sufficit mihi Domine, tolle animam meam à me, & præcipe in pace recipi ſpiritum meum: expedit enim mihi mori magis quàm viuere. Quod ſi ſic placitum eſt ante Deum, vt nunc tibi adimat vitæ huius vſuram (non poteſt enim æterna vita contingere, niſi prius cõtigerit hinc exire) non modò id æquo animo alacriterque ſuſtinere, ſed teipſum etiam totũ quantus quantus es, lubens volũtati eius ſubmittere debes: certiſsimè credens, quòd permutabis hanc vitam tuam, vita alia longe meliore, omniquc fœlicitate plena, cuius finis erit nullus. Quandoquidem in hoc mundo, qui totus eſt in maligno poſitus, nihil aliud nos manet, quàm preſſuræ, tribulationes, morbi, paupertas, contemptus, odia, perſequutiones, luctus, & alia infinita eiuſmodi affectionum & ærumnarum ſeges. Nunquam enim vita hominis vacat miſerijs. Si quid parandum eſt, adeſt labor & difficultas. Si iam paratum eſt, non deeſt in ſeruando, cura, diligentia & afflictio ſpiritus. Nonnunquam nos timor ſollicitat, nonnunquam dolor cruciat, vel ſpes

3.Reg.19. Tob.3. Ionæ 4.

Quid mors adferat.

1.Ioan.5. In mundo preſſura.

vana ludificat: quibus rebus persæpe animi tranquillitas,& bona valetudo perit, hebescuntq; sensus omnes solicitudine nimia obtusi, vt non temerè appellet se

Rom. 7. Paulus infœlicem,quia non liberatur de corpore mortis huius. Contrà verò in vita futura, ad quam per mortem veluti per ianuam quandam introitus nobis patet,nihil triste,nihil aduersum, nihil est noxium. Ibi nulla erit iam periculosa mutatio,& mœror nullus: quandoquidem abstergет Deus omnem lachrymam ab oculis sanctorum suorum,& mors vltra non erit,neq; luctus,neq; clamor,neque dolor erit vllus. Ibi enim amodo (dicit spiritus) requiescent omnes à laboribus suis: quodque maius est, donabit eos qui dormiunt in Christo,& vestiet Deus stolis albis, indumento incorruptionis, lætitia immensa, gaudio ineffabili, fœlicitate omni fine carente.

Vitæ futuræ fœlicitas.

Apo. 1. 12.

Apoc. 14.

Quamobrem,ne tibi frater charissime durum videatur, etiamsi in hoc morbo tuo,mundū hunc immūdum relinquere cogaris,sed voluntate Dei te accommoda,atque ita totum compara, vt in eius gratia finire possis,quicquid adhuc vitę super-

Parendum alacriter vocāti deo

Sap. 7.

ſupereſt: certiſsimè credens, quòd ſi mor te pͦoccupatus fueris, in refrigerio eris.

Quomodo propulſandus ſit à morituro terror mortis.

Abſit autem à te nimius ille & periculoſus mortis terror, ne fortè plus hanc vitã amare, quàm futuram appetere: néue plus exilio quã patria, plus terra quàm cœlo delectari videare. Certò crede, quòd ſicut in corporib. malè affectis, poſt pharmaci amaras potiones, iucũda ſuccedit ſanitas, ſic poſt exiguã hanc mortis amaritudinẽ, cõſequetur ſtatim illa iucũdiſsima & ea ſempiterna animæ tuæ ſalus, quando Deũ videbis facie ad faciem ſicuti eſt, cuius aſpectu oẽs angeli, & reliqui beatorum ſpiritus ſatiari nunquam poſſunt. 1. Cor. 5.

Nũquid neſcis, quòd niſi granũ excuſſũ fuerit in area, & ſua theca prius exutũ, non reponitur in horreũ: ſic & tu cœlũ ingredi non poteris, niſi exuta priùs & depoſita iſta tua mortali tunica. Memento, quòd mors Chriſtiani hominis, per quam eſt æneo illi ſerpẽti ſimilis, ſuſpẽſo per Moſen in deſerto: qui ſerpẽtis quidẽ ſpeciẽ ſeruabat, ſed totus fuit ſine vita, ſine motu, ſine morſu, ſine veneno. Eadem eſt Chriſtianorũ ratio, qui cõſumi quidẽ viden- Nume. 21.

Sapi. 3. videntur morte, sed reuera reparãtur magis. Videntur oculis astantiũ mori, sed sunt in pace. Est enim illis mors mortua. Nã & Christus: Qui sermonẽ meum, inquit, seruauerit, mortem non gustabt in æternum. Quomodo non gustabit qui moritur? Quia moriens incipit vitam, ideo præ vita quam videt, mortẽ videre non potest, sed ei nox sicut dies illuminatur, & clarior fit lux vitæ incipiẽtis, quàm mortis desinentis. Nec modo non gustabit mortem, sed insultabit etiã morti, illis Pauli Apostoli verbis: vbi est mors victoria tua? Vbi est mors stimulus tuus? Deo gratias, qui dedit nobis victoriam per Dominum nostrum Iesum Christum. Dic ergo cum sancto illo Eremita bona spe plenus: Egredere anima mea, quid times? Egredere, quid dubitas? Tot annis seruiuisti Christo, & mortem times? Timeant mortem impij, Timeãt gentes, qui ignorant Deum. Christianis mors iucunda esse debet, per quam transitus fit ad vitam, omni gaudio, lætitia, fœlicitateq; abundantem. Submergitur hîc Pharao & perit. Sed verus Israel inoffensus transit in terram à Deo promissam

Ioan. 8.

Psal. 138.

1. Cor. 15.

Hilarione.

1. Tess. 4.

Exo. 14.

missam, lacte & melle fluentem. Qui sibi metuebant ab illa, non viderunt illam. qui autem fidentes in Domino, transierunt ad illam, possiderunt illam. Quam & tu possidebis proculdubio per eius gratiam, qui eam promisit tibi.

Morituri vita eget solius Christi meritis.

Quoniam verò non modo tua, sed etiam totius mundi merita tanti non sunt, vt quis certò credat, eorum gratia regnum cœlorum sibi deberi, cùm Apostolo teste, non sint condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Ergò dum nostris proprijs destituimur, ad Christi merita nobis recurrendum est, quæ & ipsa quodammodo sunt nostra. Nam cum ipso omnia nobis pater donauit. Propterea dedit eũ propitiationẽ pro peccatis nostris, vt omnis qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam æternam: propterea illi non pepercit, vt tibi parceret: propterea portauit is peccata tua in corpore suo super lignum, propterea vulneratus & attritus est, vt iniquitates & scelera tua contereret omnia, vt ea perimeret morte sua, & deleret prætioso sanguine suo. Sustinuit maximos cruciatus in cor

Rom. 8.

Christi merita quodãmo sunt nostra.

Rom. 8.
2. Ioan. 2.
Ioan. 3.

1. Pet. 2.
Esa. 53

pore suo, vt ne tu pœnam illam sustineres, quam eras iudicio dei iusto promeritus. Pertulit tormenta ineffabilia, vt te illis tormentis eximeret, quæ sceleribus tuis debebantur. Sublatus est in crucem, vt chyrographum illud quod erat contrarium nobis, cruci affigeret: mortuus est vt tu viueres. In hoc itaque omnipotenti misericordissimoq; Deo, spem tuam omnem iam colloca, cor tuum illius amore ita confirma, nihil vt eorum pertimescas amplius, quæ morituris occurrere solent. Quod si tristaris, tristare secundum Deum, tristare ad pœnitentiam, & certus esto, quòd tristitia tua vertetur in gaudium, & hoc ipsum gaudium nemo tollet à te. Non perterrefias igitur peccatorum tuorum multitudine: nam teste Apostolo, vbi abundauit delictum, superabundauit & gratia. Neque sathanam reformides, qui nihil prorsus iuris habet in animam tuam, vtpote cuius circumscripta est potestas, vt si maximè velit, nocere tamen tibi pœnitenti non possit. Quare crucem Christi omnibus tentationibus illius oppone, morte Christi te contege: habe certam spem consequendæ

Colo. 2.
In Christi morte fidant morituri.
Tristitiam comitatur gaudium.
2. Cor. 7.
Ioan. 16.
Rom. 15.

quendæ remissionis peccatorum tuorũ, & gloriæ futuræ.

Cùm enim Deus tantam tui curam gerat, teque tanti faciat, vt tui causa filium suum tradiderit in mortem, cùm te quoque participem fecerit baptismi sancti, in quo sanctorum communioni & hæreditati cœlesti es asscriptus, certè ne nunc quidem te (cùm maximè opus est) gratia sua destituet, sed tibi præstò aderit, & vel hoc graui periculosoque morbo tuo te pro bonitate sua eximet, si expedierit saluti tuæ: vel per corporalẽ hãc mortem, vitæ meliori te reddet, cœlorumque regnum tibi donabit: vbi anima tua gaudebit sine fine cum Christo & electis eius omnibus, intuebiturque non in speculo & ænigmate, sed facie ad faciem Deum & saluatorem suũ, quo intuẽdo & fruendo, exultabit lætitia inenarrabili: cumq; magnus ille dies resurrectionis ex mortuis aduenerit, animam tuã restituet huic mortali tuo corpori, atq; ita vnà cum corpore & anima tua, gaudio perpetuo & voluptate ineffabili perfrueris.

Quomodo fiducia morituri erigenda sit in Deum.

1. Cor. 13.

Cuius rei ſponſores habes, certiſsi-
Chriſtipromiſſio fecit nos eſſe certos de vita æterna. mas promiſsiones Dei & Saluatoris tui
Ieſu Chriſti. Eius inquam Dei, qui verax
eſt, & nec falli poteſt nec fallere: non e-
nim inuentus eſt dolus in ore eius. volo
Matt. 22. inquit pater, vt vbi ego ſum, illic ſit & mi
Ioan. 3. 7. 8. niſter meus: ideoque dicebat latroni.
Roma 3. Hodie mecum eris in paradiſo. Præterea
Apoca 19. 1. Pet. 2. dum in hac tua carne viueres, vſus es nō
Ioan. 12. raro ſanctiſsimis Eccleſiæ Sacramentis,
Luc. 23. quæ ſunt certa promiſsionum Chriſti ſi-
Et vſus Sacramentorū Eccleſiæ gilla, quibus fidere ad aduerſus peccata
tentationesq; tuas munire te debes; Non
te itaque ſathan terreat, cuius virtus fra-
cta eſt: non conſcientia perturbet, quam
1. Ioan. 1. Gala. 2. ſanguis Chriſti emūdat ab operibus mor
tuis: non tibi peccatum occurſet, quod
Pſal. 41. confixū eſt cruci, ſed confidenter dicito:
Quare triſtis es anima mea, & quare cō-
turbas me? Spera in Deo, quoniam adhuc
Pſal. 26. confitebor illi. Si conſiſtant aduerſum
me caſtra, non timebit cor meum: Si ex-
urgat aduerſum me prælium, in hoc ego
Pſal. 41. ſperabo: Credo videre bona Domini, in
terra viuentium. Educ de cuſtodia ani-
mam meam ad cōfitendum nomini tuo,
me etenim iuſti expectant, donec retribu
as mihi domine.

Hac itaq; spe cõsequendæ æternæ salutis reposita in Dei solius misericordia, (quandoquidem Christianus es, & matris Ecclesiæ obediens filius) debes vti magna cum alacritate, ijs medijs omnibus, quæ pater ille misericordiarum, & Deus totius consolationis, tuorum peccatorum dimittendorum, & consequendæ augendæque in te gratiæ suæ causa, per Iesum Christum instituit, & quæ nobis in Ecclesia sua sancta, veluti saluberrima pharmaca reliquit, vt his tãquam instrumentis quibusdam, gratiam & merita Saluatoris nostri contingas, eaque in te deriues; & veluti appropries tibi, vt sic per eorum vsum salutarem, tristis animæ tuæ consolationem, & fructum illũ omnium longè maximum consequare, nimirum vitam æternam. Inter quæ media, est etiã sacri olei vnctio, quam Iesus Christus Ecclesiæ suæ reliquit, vt iuuarentur ea fideles in graui & periculoso morbo, si quando instaret vitæ illorum finis: quo sic aduersus omnes maligni satanæ tẽtationes, & aduersus iacula eius omnia, firmiores esse queãt, certa spe concepta, gratiæ misericordiæq; illius in huius

Christianus debet vti omnib. medijs ad consequendam salutẽ pertinẽtibus.

2. Cor. 1.

Fructus Sacramentorũ Ecclesiæ

Extrema vnctio est non postremũ mediũ ad dei gratiã consequendam.

sacramenti vsu percipiendæ. Nam sicut olim in lege Mosis, probatissimi quiq; per vnguentum regium vocabatur ad regnum, ita nunc Christiani per vnguentum Ecclesiasticum vocantur ad cœlũ.

Testimonium scripturæ de extrema vnctione.

De qua vnctione Iacobus Apostolus (mandato proculdubio saluatoris) tale Christi Ecclesiæ præceptum reliquit: Infirmatur quis in nobis, inducat presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum, vnguẽtes eum oleo in nomine Domini: & oratio fidei saluabit infirmum, & alleuiabit eum Dominus: & si in peccatis sit, dimittentur ei. In hoc itaque Sacramento, nõ secùs ac in alijs, potest vnusquisque fidelium magnã consolationem ex hac promissione capere, quam sic audit recitari. Magnum est enim quod promittitur: Magnum quod Apostolus dicit: Oratio fidei saluabit infirmum, & alleuiabit eum Dominus, & peccata ei dimittentur. Quid ad rem tantam addi potest amplius. Certum est, quòd Apostoli Christi prædicantes populis fidẽ in Deum & pœnitẽtiã, eijciebant dæmonia, & vngebãt oleo multos ægros, et sana-

Iaco. 5.

Marc. 16.

sanabantur. Tibi quoq; credēti, pœnitēti, cōfesso, & virtute clauiū absoluto, eiectis iā ex te peccatis, nihil superest aliud, quàm vt æger vngaris oleo, quô si minus in corpore, tamen in anima tua potiore nobiliorēq, tui parte, saneris per gratiā Christi: quā is tibi modò cōfert, peccata remittēdo, morbū alleuiando, & teipsum oratione fideli saluando. Hoc autem sacrum oleum nihil signat aliud, quàm gratiæ misericordiæque diuinæ virtutem, quæ animos infirmorum intùs confirmat & corroborat, modo inuisibili. Nam sicut oleum infusum lampadi lumen præstat, & cùm vnguntur eo membra malè affecta, confirmantur: Eodem sanè modo, mentem & intellectum hominis infirmi, Dei gratia per hoc Sacramentum infusa illuminat, & animam eius confirmat, ac ad Dei amorem ērigit, & quasi torpentem suscitat, cor inflāmat charitate Dei, spem bonā in homine excitat, & vires corroborat, vt deinceps sit fortis aduersus sathanæ terrores, aduersus peccata, mortem, & infernum. Non minùs autem pertinebit & hoc ad magnam infirmi consolationem,

Quid signi ficet sacrū oleum.
Psal. 44. 88
Esa. 61.

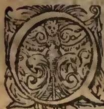
Quid pſtet extrema vnctio.

Magna ægroti consolatio ex omniū sanctorū precibus.

ſi crediderit, Sacramenti huius virtute, & ſanctorum omnium precibus, remitti
Rom. 6. ſibi peccata ſi quæ poſt pœnitentiæ & Eucharistiæ ſacramenta religiosè ſuſcepta, fuerint adhuc in eo reliqua, nec ei reputatum iri ad pœnam, quòd olim exhibuerit membra ſua arma iniquitatis ad iniquitatem, quodque Deum quem omni vita ſua honorare debebat, crebrò offenderit, tam ſenſuum quàm membrorum ſuorum abuſu.

CVM AVTEM SACRAM VNCTIONEM ABSOLVERIT, Vnà cum orationibus ad eam accommodatis, tandem Sacerdos aliquid in eam ſententiam dicat.

Percepta extrema vnctione quid agere debeat ægrotus

Vandoquidē frater vel fili chariſsime, in hoc tā graui et periculoſo morbo tuo, ſuſcepiſti hæc ſanctiſsima Sacramenta, nobis iuxta Chriſti inſtitutionem ab Eccleſia tradita, iam quod eſt reliquum, te totum Deo commenda: ſpem tuam certiſsimam in illius ſumma erga te charitate colloca: erige

atque

atque confirma teipſum ſingulari illius gratia,quam tibi per omnem vitam declarauit, & nunc eſt declarare paratus. Certa in hoc extremo agone veluti Chriſti bonus miles, reſiſte fortiter ſathanæ tuo capitali hoſti. Chriſtus enim ſpectat pugnam tuam, & adiuuat vt vincas, & cùm viceris, certo certiùs ab eo coronaberis. Dic ergo bona ſpe plenus: Illumina oculos meos ne vnquam obdormiam in morte, ne quando dicat inimicus meus, præualui aduerſus eum. Non deficias in fide, nec de miſericordia Dei dubites, aut ob multitudinem peccatorũ tuorum deſperes. Nam quantum diſtat ortus ab occidente, tantum is longè fecit à te iniquitates tuas. Et quomodo miſeretur pater filiorum, ſic miſertus eſt Dominus tui. Hunc igitur præ oculis habe, Deum inquã patrem miſericordiarum, qui ſalutis tuæ ſitiens, expectat & præſtolatur animam tuam, eamque ad regnum ſuum cœleſte vocat. Surge inquies, propera amica mea, ſpecioſa mea, & veni; veni de Libano ſponſa mea, veni coronaberis. Habe & filium eius dilectiſsimum, qui te ſuo ſanguine mundat, ſuis meri-

Pſal. 12.

Confidendum in dei miſericordia.

Pſal. 102.

Cant. 2.

Cantic. 4.

Confidendũ in Chriſti charitate.

tis vestit & ornat, qui te circumdat prætio suæ mortis, & animam tuam charissimo suo patri commendat. Volo inquit pater, vt vbi ego sum, ille sit mecum, & videat claritatem meam quam dedisti mihi. Habe & Spiritum sanctum, qui te hic per Sacramentorum susceptionem sanctificat, tibique vires suppeditat, vt in Ecclesia Catholica, & orthodoxa fide, obsignes reliquum vitæ tuæ, & DEVM sicuti est, in illa æterna domo videas. Respice & erige caput tuum. Iam enim appropinquat redemptio tua. Crede firmiter, & nullatenus dubita, quòd potest, quodque vult omnipotens Deus, ex misericordia sua demergere tua peccata omnia in sanguine vnigeniti filij sui: potest & vult obliuisci omnium iniquitatum tuarum, propter IESVM CHRISTVM filium suum, cuius membrum factus es. Potest & vult, diuina sua virtute tueri te, à laqueis & à tentationibus sathanæ. Adiuuabit te quoque Iesus Christus saluator & redemptor tuus, qui pridem tua causa fregit vim & potestatem hostis tui; qui

Ioan. 17.

Confidendum in spiritus sancti gratia.

1 Ioan. 3.
Luc. 21.

Deus vult saluare moriturum.

Adiuuat & Iesus Christus.
Luc. 11.

qui fortem illum alligauit, arma illius diripuit, infernum ſpoliauit, morte ſua mortem ſuperauit in æternum. Cogita, illum eſſe iuxta prophetam Eſa- Eſa.9.
iæ, patrem futuri ſeculi, hoc eſt, patrem in æternum. Nunquam enim pater tuus eſſe deſinet: immo verò tum maximè paterna viſcera tibi oſtendet, cùm cœperit futurum ſeculum. Quod ſi Philip.1.
tibi ex Apoſtoli doctrina CHRISTVS fuit vita, ſit etiam mori lucrum, & certiſsimè crede, quòd eſſe cum illo, eſt multò melius. Quare fac, vt magnificetur Chriſtus in corpore tuo, ſiue per vitam, ſiue per mortem. In hoc Acto.4.
ſolo eſt tibi ſalus. Non eſt enim aliud nomen ſub cœlo, in quo te oporteat ſaluum fieri. Per hunc igitur Saluatorem tuum, ſpem tuam omnem in Deo colloca; conſolare teipſum morte & ſatisfactione filij eius. Sic enim futurum eſt, vt te liberet à peccatis tuis omnibus, à morte ſecunda, & damnatione perpetua. Anima verò tua, ſalute gaudioque ſempiterno vnà cum cœleſtibus illis ſpiritibus ac electis Dei omnibus, perpetuò fruetur, ibiq; perdurabit
in

in omnes seculorum æternitates, in sanctæ Trinitatis contemplatione, & illius ardenti incredibilique amore defixa. Quod tibi DEVS omnipotens per misericordiam Iesu Christi filij sui concedat. Amen.

DISCEDENS AB EO sic dicat.

MEmento quòd filij sanctorum sumus, quodque vitam illam expectamus, quam Deus daturus est his, qui fidem suam nunquam mutant ab eo. Quare esto fidelis vsque ad mortem, & dabit tibi Dominus coronam vitæ. Certa bonum certamen, cursum tuum consuma, fidem serua. Nam in reliquo reposita est tibi corona iustitiæ, quam tibi reddet Dominus in illa die, iustus iudex.

Tob. 2.
Apoc. 2.
1. Tim. 4.

ADMONITIO EORVM QVI SVSCEPTVri sunt Sacramentum Matrimonij.

Cur sponsi veniant in templum.

Vandoquidem vterque vestrûm propterea in hunc locum & in coronæ huius cõspectum venit, vt matrimonium inter vos priuatim, vestro

ſtro mutuo & parentum amicorumque veſtrorum conſenſu deſtinatum, confirmetis nunc ſolenni Eccleſiæ ſanctæ benedictione, & non modò propinquorũ veſtrorum, verùm aliorũ etiam qui præſentes hic adſunt, publico teſtimonio: ſcire vos imprimis oportet, matrimoniũ non eſſe nudam ceremoniam ab hominibus eorum arbitratu inuentam, ſed eſſe vnum è ſeptem Eccleſiæ Sacramentis, per quod multis & varijs modis impartitur Deus hominibus gratiam ſuam.

Matrimonium non eſt nuda ceremonia.

Hoc verò Matrimonium, ſtatim in ipſo mundi exordio cùm adhuc homines in paradiſo voluptatis vitam degerent, inſtituit Deus, eique gratia ſua tam abũdè proſpexit, vt nec originis peccato corrumpi, nec diluuio aboleri, nec Sodomorum incendio, aut vlla pœna alia ſæpè hominibus irrogata, vnquam extingui potuerit. Ac vixerunt quidem hoc genus vitæ, matrimoniumque coluerũt tam Iudæi quàm gentiles, ſiue Pagani: ſed cùm eo abuterentur vtrique, neque eum ſpectarent finem, propter quem fuit à Deo inſtitutum, factum eſt, nulla vt eſſet apud illos in hac ipſorum conſociatione ſacramenti ratio. Quam-

Inſtitutio matrimonij & eius firmitudo.

Iudæis & Paganis matrimoniũ non eſt ſacramentum.

Christus est Sacramentum. Quamobrem, Christus Dei filius repurgatū à quibusuis corruptelis, & priori dignitati maiestatiq; restitutum, vim sacramenti, & insolubilis vinculi habere voluit, vt essent matrimonio coniuncti, sicut fuerunt ab initio, duo in carne vna, vtque inter fideles ad vsque seculi cōsummationē, Sacramentum hoc purum & integrum permaneret. Qua etiam de causa honorauit illud præsentia sua, vocatus in Canam Galilææ ad nuptias, cum parente sua charissima, & electis suis discipulis, vbi primum suæ diuinitatis signum dedit, nouo miraculo edito, fidemque suorum de se confirmauit, & sponsis præsentibus benedictionem suam impertiuit. Alio quoque loco, coniuges hoc Sacramento copulatos, dirimi vetuit. Quod inquit Deus coniunxit, homo nō separet. Quo verbo tale ac tātum illi vinculum addidit, quale nec in gentilium, nec in Iudæorum matrimonijs fuit vnquam. Nam & illi dimittebant vxores quoties libebat, & hi libellum repudij dabant quacunque ex causa. Commendat autem genus hoc vitæ Apostolus doctor gentium, Christi & Eccle-

Gene. 2. Matth. 19.

Matrimoniū Christi præsentia honoratū. Ioan. 2.

Matt. 19. Mar. 10.

Quomodo Paulus cōmēdat matrimoniū. Ephe. 5.

siæ

ſiæ coniunctioni illud accommodans, promittens etiam ſaluationem coniugibus, ſi permanſerint in fide, & ſanctificatione cum ſobrietate. Quamobrem, nemo Chriſtianorum Sacramentum hoc tã tis teſtimonijs commendatum contemnẽdum eſſe putet, ſed præclarè de illo ſentiat, certus ex Dei verbo, quod his potiſſimùm de cauſis à Deo fuerit vtilitatis humanæ cauſa conſtitutum.

1. Tim. 2.

Iuſtituti matrimonij cauſa.

Principiò, vt honeſta caſtaq; viri ac mulieris coniunctione, ſeruetur & augeatur in mundo genus humanum, impleanturque hominibus ſedes illæ cœleſtes, è quibus olim ſpiritus nequam, in imum vſq; inferorũ ſuperbia ſua ſunt prolapſi. Quamobrem debent coniuges hoc operam dare, vt cùm per DEI gratiam prole aucti fuerint, ſtatim ab ipſis incunabulis, ſuos liberos Catholicæ fidei elementis, & vero Dei timore imbuant: vt eorum conuerſatio ſit cœlo digna, cuius obtinendi gratia in lucem ſunt editi. Hoc itaque in educandis ac informandis ſuis liberis potiſsimùm ſpectabunt parentes, vt eos in cœlo collocent; & non tantùm bonorum faculta-

1. Conſeruatio generis humani

Qualis eſſe debet liberorum educatio.

facultatumque suarum, verùm etiam pietatis & vitæ religiosæ, hæredes relinquāt,
Psal. 111. vtque apud posteros viuant in filijs. Nā
Prou. 17. generatio rectorum benedicetur. Et corona senum, sunt filij eorum.

2. Effugiū profligatæ vitę. Deinde, vt homines per hunc modū effugere possint omnem fœdam libidinem, vitamque brutis & pecudibus simi lem, cuius causa, de flagitiosis grauissi-
Gene. 8 19. mas pœnas Deus sumere in scripturis me-
Rom. 7. moratur: vtque illa procliuitas ad peccādum (qui morbus est nobis vitio corruptæ naturæ insitus) adstringatur sacra-
1. Cor. 7. menti huius virtute. Propter fornicationem inquit Paulus, vnusquisque vxorē suam habeat, & vnaquæque virum suum. Sic enim vasa in matrimonio de gentiū sancta erunt, & excludetur omnis inhonestè viuendi licentia. Nunquid autem non est hæc singularis Dei gratia & benignitas, quòd in matrimonio honestati cedit, quod erat extra matrimonium, maximam peccati rationem habiturum?

Tertiū adiutoriū hominis. Præterea, futura erat periculosa solius hominis commoratio Cùm & scriptu
Eccle. 4. ra dicat: Væ homini soli, si ceciderit, nō
Gene. 2. habet subleuantem. ideoque dixit *Deus:*

Non

Non est bonum, hominem esse solum, faciamus illi adiutorium simili ipsi. Quo indicare voluit, debere coniuges ope mutua iuuari quoties vsus postularet, vt alter alterius onera ferret, & esset alter alteri in omnibus aduersis solatio. Nam frater adiuuans fratrem, est veluti ciuitas munita, difficulterque funiculus hic rumpitur, tanta consolatione firmatus. Gala. 6. Prouer. 18. Eccc. 4.

Postremò, non alia de causa iam ab ipso mundi exordio matrimonium Deus instituit, quàm vt hac maris & fœminæ côiunctiôe indicaret, ac veluti dilinearet, nobis illud magnũ Christi & Ecclesiæ Sacramentũ, hoc est nexum illũ admirabilem, quo se Christus côiunxit Ecclesiæ suæ, charitatemque illam immensam, qua eam ab initio dilexit, & in finem vsque diliget. 4. Nota cõiunctionis Christi & Ecclesiæ. Ephe. 5.

Hinc discant coniuges, sicut Christus vnam tantùm in terris habet Ecclesiam, pro qua seipsum tradidit, quam comparauit sibi sanguine suo, quam sanctificat, quam nutrit verbo & sacramentis, cui veluti amplissimam dotem, omne gratiarum genus impartit: Sic vnusquis- Diligant se mutuò coniuges sicut diligit Christus Ecclesiam. Ephe. 5.

que vna vxore contentus esse, nec ea relinquere debet quacunq; de causa. Sicut aũt Christus prouidet Ecclesiæ suæ, & sua merita cum illa communicat, sic vir cum vxore sua, communia debet habere omnia, nullus vt sit deinceps inter eos illis verbis locus (meum & tuum) quibus non rarò societas humana violatur.

Matrimonij vinculũ

Et quemadmodum perpetua est inter Christum & Ecclesiam eius coniunctio, quæ solui nunquam potest, sic huius sacramenti virtute, alligatur vir vxori, & vicissim vxor viro, nulla vt res quamlibet molesta, quamlibet periculosa, possit hoc vinculum soluere. Nam alligata est mulier legi, quamdiu viuit vir eius.

Rom. 7.

Officiũ mariti.

Cùm igitur referant coniuges quandam Christi & Ecclesiæ similitudinẽ et, debet vnusquisq; maritorũ hoc agere, vt vxori suæ benè præsit, vt eam alat, amet, vtq; honestatis eius curam gerat, quo possit Christo esse similis, qui dilexit Ecclesiam, & seipsum pro ea tradidit, vt eam sanctificaret, mundans illam lauacro aquæ in verbo vitæ.

Ephes. 5.

Itidem

Itidem Christiana mulier, debet singulariter amare virum suum, & eum revereri, debet ei obedire, quemadmodum Sara obediuit Abrahæ, dominum illum vocans: debet illi præstare omne genus obsequij & honoris, quò possit esse Ecclesiæ similis, quæ sponsum suum Christum honorat, reueretur, diligit, estque illi per omnia tanquã suo capiti subiecta. Officium vxoris. Ephe. 2. Collo 3. 1. Pet. 3.

Cùm itaque vos ambo firmiter statueritis suscipere sanctum hoc matrimonij sacramentum in timore Dei, volo vos omni dubitatione prorsus esse vacuos, quinimo credere, certoque persuasum habere, quòd omnipotens et misericors DEVS, in hoc genere vitæ à vobis instituendo, impertiet vobis liberaliter gratiam suam, non negabit victum, & ea quæ vsibus vestris, & rei familiari vestræ videbuntur necessaria. Incendet quoque corda vestra, vt inter vos ita cõiunctos, maneat amor mutuus, & honestas Christianis digna. Præcipuè verò, solabitur vos in angustijs vestris omnibus, ditabit etiam vos, & augebit prole grata & iucũda, Quid sibi de Deo pol liceri debeant coniuges.

ſimul concedet, vt in animorum veſtrorum tranquillitate id quod reliquum eſt vitæ traducere, poſteà verò, pleni dierum, æterna gaudia conſequi poſsitis in cœlis.

Honeſtas coniugatis ſeruãda in matrimonio. Vos interea etiam atque etiam videte, vt honeſtatem tanti Sacramenti conſeruetis, vtque eo pudicè caſteque vtamini in timore Dei: non ſicut equi & muli, quibus non eſt intellectus: Non ſicut gentes quæ ignorant Deum. Nam in tales dæmonium habet poteſtatem, ſuntq; à gratia Dei & ſaluatoris noſtri prorſus excluſi. Ergò quærite primum regnum Dei, & iuſtitiam eius: ſit vobis curæ honeſtas quæ decet ſanctos. Videte ne veſtra cauſa, nomen Dei blaſphemetur, néue ſacramentũ hoc vel contẽnatur veſtra culpa, vel male audiat inter fratres. Volo vos pietati operã dare, in cultu Dei aſsiduos eſſe, rerũ terrenarũ nimiã ſollicitudinẽ fugere, in cœleſtiũ verò meditatione, & in alijs vitæ Chriſtianæ officijs diligenter verſari, vt gratiã dei fœlicitatẽq; illã beatorũ omniũ, olim conſequi poſsitis. Quã vobis cõcedat Deus trinus & vnus, Pater, Filius, & Spiritus ſanctus, Amen.

Pſal. 31. Tob. 6. Tob. 8. Matt 6. Luc. 12.

Pietatẽ colãt cõiuges

Poſtea

POSTEA COPVLET EOS Sacerdos eo modo qui est in libro agendorum præscriptus: quod cùm absoluerit, sic ad sponsum verba faciet.

PRæcipio tibi N. in virtute Dei & in verbo illius, vt hanc vxorem tuã, cuius te nunc caput & tutorem Deus esse voluit, quamq; tibi de manu sua meo ministerio tradit, benè & honestè gubernes, vt eam diligas tanquam corpus tuum, os ex osse, carnem de carne tua, vt ei semper adsis consilio & ope tua, vt eam nutrias & tueare ab iniurijs omnibus. Nunquam verò illam deseras, aut ab ea te seiungas quacumque tandem quatumuis graui de causa: sed ad vltimum vsque vitæ tuæ finem, omnia cum illa æquanimiter perferas: Honestè erga illam te geras, eique condescendas tanquam infirmiori vasculo, & gratiæ ac vitæ æternæ cohæredi: sicq; perpetuò illi cohabites, vt mutua vestra conuersatio semper placeat Deo, & orationes vestræ in conspectum eius ascendant, quo maiorem tam vobis quàm liberis vestris gratiam à Deo consequi posſitis.

Præcepta danda maritis.

Gene. 2.

1. Pet. 3.

FOEMINAM QVOQVE sic alloquatur.

Præcepta danda vxoribus.

NEc minus tibi A. præcipio in Dei & in verbi illius virtute, vt fidem serues viro tuo, cui te nunc Deus subiectam esse voluit, & ipse ministerio meo subijcit. Ama illum; & esto illi subiecta, sicut Ecclesia subiecta est Christo: obedi ei per omnia, sicut SARA obediebat Abrahæ. Nam eris illius filia, si sic feceris, & eam fueris imitata: Eodem enim modo, & aliæ sanctæ fœminæ obediebant viris suis. Domum & rem familiarem communem sedulò cura, nihil diligentiæ & laboris prætermitttens, vt ne quid vobis desit ad vitam honestè pieque degendam, & ad inopiam egentium subleuandam. Præterea nulla sit causa quantumlibet grauis, quamobrem eum relinquas, & ab eo secedas. sed ad mortem vsque ei cohabita, & ea pariter sustine omnia, quæcunque tandem acciderint. Communes autem liberos in disciplina & correptione domini, & in omni genere virtutum institue, mores eorum ad honestatem & pietatem informa, vt honori & volu-

Ephe. 5.
1.Pet.3.

ptati

ptati sint vobis benè instituti liberi vestri, vtque cedat vobis ad æternam salutem consequendam, si permanserint in fide & sanctificatione cum sobrietate. Quod reliquum est, iisdem te verbis affabor, quibus olim affatus est Raguel Saram filiam suam, Tobiæ in coniugium traditam, & iam iam ex paternis ædibus discedentem: Honora soceros, dilige maritum, rege familiam, guberna domum, & teipsam irreprehensibilem exhibe.

1. Tim.2.

Tob.10.

AD POPVLVM QVOQVE sic verba faciet.

NOs verò fratres charissimi, cùm videamus quòd frater hic & soror nostra, susceperint per Christi gratiam sanctum hoc Sacramentum matrimonij, & iam nouum vitæ genus sint ingressi, quod nunc est benedictione Ecclesiæ, vestroq́ omnium testimonio cõfirmatum; æquum est, vt illis omnes benè precemur, eosq́; sedulò cõmendemus Deo, quo suam gratiam vtriq; impertiat. Et puellæ quidem det requiem inuenire in domo viri quem sortita est,

Adstantes debent cõiugibus benè precari & pro illis orare.

Ruth. 1.

Ruth. 4. faciatque illam ſicut Rachel & Liam, quæ ædificauerunt domum Iſrael, vt ſic exemplum virtutis, & nomen celebre
Tob. 9. habeat: ſponſum verò illius benedicat, vt dicatur benedictio ſuper vxorem eius, & ſuper parentes, ac omnem domum illorum, vtque videant filios ſuos & filiorum ſuorum, & ſemen illorum benedictum ſit à Deo Iſrael. Quòd ſi pias pro illis ad Deum preces fuderimus, augebit illis proculdubio gratiam ſuam, & largam benedictionem infundet, vt in quiete mutuaque tranquillitate vitam degant, vtque eos tueatur ab omni infortunio, & ab omni peccato; adiuuans eos præpotenti ſua dextera, quo abſque offenſione, ſanctum hoc vitæ genus in illius nomine fœliciter ſuſceptũ, magna cum voluptate proſequi, & in ſyncera mutuaque charitate abſoluere poſsint, per Chriſtum Dominum noſtrum.

AMEN.

Volu-

VOlumus autem notum esse omnibus Parochis & sacerdotibus diocœsis nostræ, præclarum illum Tobiæ librum, in quo pleraque sunt, quæ ad eos informandos propriè peculiariterque pertinent, qui sunt hoc genus vitæ ingressuri: quo etiam ipso legendo, tam sacerdotes hoc sacramentum administrantes, quàm coniuges suscipientes plurimum iuuari poterint.

(.·.)

DE GRAVITATE PECCATORVM, ET de remedijs eorum.

VM videamus plerosque hominum vsque adeò licenter peccare, vt vniuersa ferè vita eorum ipsissimum sit peccatum: & non modò eos nullo tangi vel Dei metu, vel conscientiæ terrore, verumetiam magna securitate veluti in diem viuere, sic statuimus apud nos, non eos intelligere quid peccatum sit, & quantis hominem bonis exuat, quantisque malis inuoluat. Ideò hæc paucula nostris admonitionibus adiungenda esse putauimus, si quomodo tandem possint hi, Deo suam gratiam suppeditante, à peccando cohiberi, & ad officium conuerti.

INCOMMODA PROVENIentia ex peccato mortalium.

1. AMittitur per peccatum admissum gratia Spiritus sancti, quæ summum

mum est, & vnum omnium nobilissimum donum, quo maius nihil potest in vita dari hominibus. Nihil est enim aliud gratia Dei, quàm decor quidam supernaturalis, qui facit hominem Dei amicum, & veluti participem eius naturæ.

Amittitur familiaritas cum Deo, quæ comes est gratiæ: Et succedit eius in locum, pauor & tremor, ita vt cupiat homo fugere à facie Dei, sicut Adam abscondebat se ab eo post peccatum. Qui timet tali timore, is amare Deum non potest. 2. Gene. 3. Ioan. 4.

Amittuntur gratiæ infusæ, & dona sancti spiritus, quibus homo fuit splendidus, acceptus Deo, & aduersus omnes sathanæ insidias munitus. Nam aduenientibus malis, recedunt bona. 3.

Amittitur ius regni cœlestis, & spiritus ille adoptionis, qui nos facit esse filios Dei, fratres Christi, & bonorum cœlestium hæredes. Perit etiam cor filiale ergà Deum, perit & illa paterna prouidentia, qua is de omnibus necessarijs, filijs suis abundè prouidet. 4. Rom. 8. Gala. 4.

Amitti-

5. Amittitur pax conſcientiæ & lumen mentis. Succedit autem perpetuus remorſus, & peccatorum tenebræ, quæ mẽtis aciem obfuſcant, vt res pias & cœleſtes meditari non poſsit, ſed ſemper in
2. Cor. 6. terrenis & fœdis volutetur. Nam lux & tenebræ ſimul eſſe nequeunt.

6. Amittitur fructus omnium bonorum operum, quæ vnquam quis egit in vita:
Eze. 33. cùm & ſcriptura dicat: Iuſtitia iuſti non liberabit eum, in quacunque die peccauerit.

7. Amittitur communio meritorum totius Eccleſiæ, quæ iam non ſunt homini perinde vtilia, vti fuerunt ante peccatum.

8. Amittitur communio meritorum Ieſu Chriſti capitis noſtri. Quandoquidẽ præcidit ſe ab eo, quicunque peccat mortali peccato, nec eſt amplius eius membrum viuum; nec ei adhæret per charitatem, nec poteſt in eum influere gratia.

Hæc omnia perdunt ſimul homines
Apo. 3. patrato vno peccato mortali. Incidunt verò poſt peccatum in pœnas gehennæ: delentur ſtatim eorum nomina ex libro vitæ; redduntur ex filijs Dei mancipia ſatha-

ſathanæ: ex templo ſanctiſsimæ Trini- Luc. 19.
tatis, fiunt ſpelunca latronum, & aſpi-
dum baſiliſcorumque cunæ. Poſtremò, 4. Reg. vlt.
huc miſeriæ recidunt, quò recidit Sede- 2. Para. vlt.
chias rex, poſteaquàm in manus regis
Babylonis venit. Aut Samſon, quando
capillos capitis ſui amiſit. Nam ille qui- Iudi. 15.
dem viſum oculis effoſsis amiſit, & ca-
thenis vinctus in Babylonem ductus eſt:
hic verò ſtatim factus eſt infirmus vt alij
omnes mortales: in hoſtium etiam ſuo-
rum poteſtatem incidit: oculos perdi-
dit, & inſtar iumenti in carcere mo-
lam traxit.

Talis eſt hominis peccatoris condi-
tio. Nã Dei gratia perdita, fit infirmus ad
faciendũ omne opus bonum; fit cæcus
ad res diuinas & ſpirituales contemplan
das: fit mancipium ſathanæ, faciens vo
luntatem eius à quo ſuperatus eſt: fit be
ſtia prauis concupiſcentijs agitata, be-
ſtialem vitam viuens, & nihil eorum co
gitans, quæ vel ad DEVM colen-
dum, vel ad ſalutem ſuam procurandam,
pertinent.

Cùm ergò tantis bonis nos priuet pec
catum, & tantis inuoluat malis, nulla res
maiori

maiori nobis in mundo terrori esse debet, quàm peccatum, vsqueadeo, vt nec terram hiscentem, nec infernum apertum, si posit is à nobis carnis oculis videri: nec fulmen demissum de cœlo deberemus tantum formidare, quantum vnum quodlibet peccatū mor-
Heb. 12. tale. Nam qui peccare non metuunt, hi sunt illi prophano Esau similes, qui propter vilem escam, vendidit primogeni-
Gene. 25. ta: Et sic accepto pane & lentis edulio, comedit & bibit, & abijt paruipendens, quòd primogenita vendidisset.

REMEDIA ADVERsus peccata.

QVādoquidē nō satis est, nota esse nobis vulnera nostra, nisi adsit illis paratū remediū: breuiter quædā sunt à nobis ex piorum virorū scriptis collecta, quorum homini Christiano aduersus quòduis mortale peccatum, vsus esse potest.

Primum est: Expendere nobiscū diligēter vniuersa detrimenta, quæ nobis euenernt propter peccatū. Nā qui ea secum

eum diligenter fuerit meditatus, & eorũ grauitatem probè examinauerit, vix fieri poteſt, vt peccare deinceps audeat.

Cauendæ ſunt occaſiones & cauſæ peccati, cuius generis ſunt, prauorum hominum conſuetudo, colloquia mala, comeſſationes, ebrietates, familiaritas fœminarum, & alia eius modi plurima. Nam qui ab his ſibi non cauet, is propemodum pro iam lapſo haberi poteſt, debetq; ſeipſum deflere, tanquam mortuũ. 2.

Bonum eſt reſiſtere peccato ſtatim ab initio, nec pati vt ſe colligat, & vires confirmet. Proderit Chriſtum intueri, eo corporis habitu, quo fuit poſitus in cruce, totus vulneribus plenus, totus ſanguine perfuſus, totus extenſus, idque propter peccatum à te patratum. Proderit & orare, vt paſsio illius non ſit in te vacua, & ne permittat morſibus infernalis draconis te perire, quem tantis pœnis ſibi comparauit. 3.

Vtendum eſſe creberrimè ſanctis Eccleſiæ ſacramentis, quæ ſunt certa remedia præcedentiũ peccatorũ, & fida cautio futurorũ. Hoc verò eſt vnum omniũ maximum beneficium, quod nobis Deus 4.
contulit

contulit in lege gratiæ. Quamuis autem ſemper ſit ſalutaris ſacramentorum vſus, præcipuè tamen cùm nos tentatio apprehendit, ſtatim cõfugiendũ eſt ad potentẽ dei manum, eiq; diligenter ſupplicandũ, vt nõ permittat nos tẽtari ſupra id quod poſſumus, ſed faciat cum tentatione prouentum vt poſsimus ſuſtinere. Quòd ſi peccare contingat, non eſſe longiùs pœnitentiã & ſacramentalem confeſsionem differendã, nec in peccato vel per noctẽ perdurandũ, cùm ignoremus quid ſit futurum de nobis ante craſtinum diẽ. Nam ſi peccatũ nõ fuerit ſtatim per pœnitentiam deletum, pondere ſuo, poſt ſe aliud peccatum trahit, vel æquale priori, vel multò grauiùs.

5. Prodeſt vſus crebræ & deuotæ orationis, quæ impetrat vim à Deo, reſiſtendi peccato: impetrat etiã dona ſpiritus ſancti, quæ hoc efficiunt, vt vileſcant nobis omnes mũdi voluptates: impetrat quoq; ſpiritum feruoris, qui reddit nos promptos ad implendam omnem Dei voluntatem, nihil vt eorum graue iam ſit & moleſtum, quod à nobis DEVS fieri vult & præcipit.

Iuuat

Iuuat carnem domare crebris ieiunijs & alijs castigationibus, ne saturata lasciuiat, & spiritui ad optima tendenti resistat. Nam per hunc modum, hostis domesticus fit infirmior, & appetitiones prauæ faciliùs reprimuntur. Debet autem hoc agere Christianus per omnem vitam suam, vt singulis diebus, vel vt minimum singulis sextis ferijs, exerceat certum aliquod genus pœnitentiæ, vel in esu, vel in potu, vel in somno, vel in genuum flexione, in oratione, in patienter ferenda iniuria, in condonando proximo offensa, in resistendo propriæ voluntati, vel in alio quocunque modo, vitæ Christianæ consentaneo. Nam eiusmodi exercitium, plurimùm affert vtilitatis ei, qui per Dei gratiam vitam spiritualem instituit viuere. 6

Optimè impenditur tempus sacris literis legẽdis, nimirùm veteri et nouo testamento, doctrina Christiana, vita Christi, meditationibus piorũ virorũ, & eorum colloquijs cũ Deo. Qui enim se in his non exercet, expers est dulcedinis spiritualis Qui verò exercet, eius mens veritatis cognitione illustratur, & volun- 7

tas ad sectandā pietatē inflāmatur. Quō fit etiā, vt homo sit aptior, ad fugiēda peccata, & ad amplectendas virtutes.

8 Prodest plurimū exercitiū bonorū operum, & aliarū quarumuis honestarū actionū. Qui enim ociatur, est veluti ter-
Eccle. 33. ra inculta, nihil aliud proferēs, quàm spinas & tribulos. Nec abs re dixit Sapiens: Multa mala docuit ociositas.

9 Tenendum est diligenter silentium, et
Prouer. 10. quoàd eius fieri potest, sequenda pia so-
Matt. 12. litudo. Nam in multiloquio, non deerit peccatum. Et, De omni verbo ocioso, reddēt homines rationem Deo in die iudicij. Dicebat quidam vir sanctus: Ex frequenti hominum cœtu, nunquā se domū redijsse, absque aliquo vitæ suæ spiritualis incōmodo. Nam qui cum hominum multitudine familiariter viuunt, discunt suo ipsi periculo, quàm pacatam conscientiam domum referant: quandoquidē imbuitur mens eorum nouis & varijs cogitationibus, quas postea non facilè excutiunt, aut animum ad priorem quietem & tranquillitatem reuocant, & ad deuotionem componunt.

Per

Per ſingulos dies, antequam corpus datur quieti, excutienda propria conſcientia, & à nobis ipſis, omnium actionum noſtrarum diurnarũ, & temporis expenſi, ratio diligenter eſt expoſcenda. Videat vnuſquiſque, num in peccatum aliquod veniale, vel mortale (quod abſit) inciderit, & an comparata remedia aduerſus peccata, volens & prudens omiſerit, ſic enim diligenter examinata conſcientia, peccatum ſuum celeriùs cõfitebitur, negligentiam accuſabit, & petet condonari ſibi quod admiſit, habens firmum propoſitum non peccandi ampliùs. 10
Ac ita demum fiet, vt lauato cum lachrymis ſtrato ſuo, quietè dormiat, & magnam experiatur animi conſolationem, conſcientiæque tranquillitatem. Qui verò ſunt aliquibus peccatis peculiaribuss obnoxij, hi ſummo mane diei ſumant armaturam aduerſus illa peccata, & firmiter ſtatuant, abſtinere ab illis deinceps, & petant auxilium à DEO. Proderit etiam ſingulis hebdomadis hoc operam dare, vt vincamus aliquod genus peccati,

nobis familiare; vel vt acquiramus nouã aliquã virtutem. Sic enim pedetentim fiet progressus ad maiora, & reddetur homo sui ipsius suarumque appetitionum dominus.

11 Cauendum est modus omnibus etiã à peccatis venialibus quandoquidem illa sunt, quæ ducunt hominem ad mortalia. Qui enim cauet minora & leuiora, multò magis maiora & grauiora cauebit. Nec debent contemni quia parua sunt, sed magis caueri quia multa sunt.

12 Abrumpendum fœdus cum mundo & actionibus eius omnibus, quin & hominum iudicia prorsus esse contemnenda. Nam hoc agere debet is, qui vitam cum pietate ducere instituit, vt omninò
Cap. 4. se mundi consuetudine abdicet. Sicut enim Iacobo teste, qui vult amicus esse mundi, inimicus Dei cõstituitur: sic qui Dei amicus esse cupit, sit mundo inimi-
Matt. 6. cus necesse est. Alioqui erit impossibile iuxta Christi verbũ, duobus dominis seruire, sibi tantopere cõtrarijs. Deus enim
1. Ioan. 5. summum bonum: mundus verò totus est in maligno positus.

PARTI-

PARTICVLARIA REMEDIA ADVERSVS SINgula peccata, quibus vsus fuisse traditur magno cum suo fructu, vir quidam non vulgari pietate præditus.

ADVERSVS SVPERBIAM.

QVando, inquit, ipse mecũ expendo, ad quantam humilitatẽ demittere se dignatus est dei filius mea causa, nulla vnquam creatura posset me sic deijcere, vt nõ credam maiore deiectione me dignũ esse, hominem nihili, & maximum peccatorem.

ADVERSVS AVARITIAM.

Cùm scirem, nulla re satiari posse animam meam præter solum Deum, existimaui amentis esse, aliud præter Deum solum quærere, & hominem natũ propter colendum Deum, & regnũm cœleste possidendum, idolorum seruitutem seruire, seculique curis mancipari.

ADVERSVS LVXVRIAM.

Cùm ipse mecũ mente pertractarem, summam illam dignitatem, quam consequitur caro mea in susceptione sacratissi-

mi Christi corporis, vel quam habebit cũ ipsos etiam angelos iudicabit, iuxta diui Pauli doctrinam, existimaui rem esse magnæ crudelitatis plenam, prophanare huius peccati fœditate templum Dei, quod ipse sua præsentia sanctificat, & ex membris ad possidendum cœlum generatis, facere membra gehennæ.

ADVERSVS IRAM.

Nulla iniuria à quocunque homine illata, potest esse tanta, quæ me perturbare queat, cum repeto memoria, quibus ego, & quantis iniurijs Deum affecerim.

ADVERSVS INVIDIAM.

Cùm intelligerem, quòd Deus tantum peccatorem quãtus ego sum, in gratiam recipit, nemini vnquam potui male velle, vel ei offensarum condonationem negare, vel eius fortunis cruciari, cui cœlum mecum est commune.

ADVERSVS GVLAM.

Qui secum expendit illud fel amarũ, & acetum quod in medijs tormentis, veluti vltimum refrigeriũ datum fuit filio Dei patienti pro peccatis mũdi, pudebit eum quærere cibos exquisitos. Cum &

ipse

ipſe pro ſuis proprijs peccatis, aliquid pati neceſſe habeat.

ADVERSVS ACEDIAM.

Cùm ſcirē poſt exiguas tribulationes, potituros homines æternis gaudijs, exiſtimaui quoſcunq; labores eſſe minimos, qui ſuſciperentur tanti boni conſequendi cauſa.

Vidimus alios etiā pios viros, hāc purioris cōſcientiæ tuendæ rationē ſeruaſſe, vt haberent in tabella deſcriptos totius hebdomadæ dies, & à ſingulis diebus productis lineis longioribus, notarent punctis, quicquid quocunq; die, vel boni agerent vel mali: quo ſic habere poſsent veluti in numerato, vniuerſum vitæ ſuæ modū. Ratione verò ſubducta ad veſperū cuiuſque diei, pro bonis quidem agerent gratias Deo, cuius ea dona fuerunt: mala verò expiarent lachrymis, confeſſione, & dignis operibus pœnitentiæ.

Et tunc examinandæ cōſcientiæ modū, omnibus pijs quàm cōmendatiſsimū eſſe volumus, ex quo diligenter obſeruato, magnum proculdubio fructū (Deo ſuam gratiam ſuppeditante) ad ſeipſos redundare ſentient.

FINIS.

